

An aerial photograph of the city of Poznań, Poland, showing a dense urban landscape with numerous buildings featuring red-tiled roofs. A prominent church with a tall, ornate spire is visible in the center. The text is overlaid on the lower half of the image.

Poznań 2003

Raport o stanie miasta

**Urząd Miasta Poznania
Wydział Rozwoju Miasta**

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	1
WSTĘP	4
STRESZCZENIE	5
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA	8
POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	8
DEMOGRAFIA	8
ŚRODOWISKO NATURALNE.....	10
KLIMAT	10
FIZJOGRAFIA	10
ZASOBY WODNE	11
ZASOBY PRZYRODNICZE.....	12
STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO	13
<i>Powietrze atmosferyczne</i>	<i>13</i>
<i>Wody powierzchniowe</i>	<i>14</i>
<i>Klimat akustyczny</i>	<i>14</i>
<i>Odpady</i>	<i>15</i>
UŻYTKOWANIE PRZESTRZENI.....	16
GRUNTY MIEJSKIE	16
STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA.....	16
PLANOWANIE PRZESTRZENNE.....	19
ADMINISTRACJA	20
SYSTEM ADMINISTRACYJNY	20
RADA MIASTA POZNANIA	22
ZADANIA PREZYDENTA MIASTA POZNANIA	23
URZĄD MIASTA POZNANIA	24
MIEJSKIE JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE.....	29
SAMORZĄD WOJEWÓDZKI I POWIATOWY	32
MAJĄTEK MIASTA	34
FINANSE MIASTA.....	35
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	36
SYSTEM WODOCIĄGOWO-KANALIZACYJNY	36
SYSTEM WODOCIĄGOWY	36
SYSTEM KANALIZACYJNY.....	37
CIEPŁOWNICTWO.....	37
ELEKTROENERGETYKA.....	38
GAZOWNICTWO.....	39

TRANSPORT I KOMUNIKACJA	40
DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	40
TRANSPORT WEWNĄTRZ MIASTA	41
BEZPIECZEŃSTWO NA DROGACH	43
USŁUGI POCZTOWE.....	43
USŁUGI INFORMACYJNE	44
<i>Telekomunikacja.....</i>	<i>44</i>
<i>Usługi informatyczne.....</i>	<i>44</i>
<i>Media lokalne</i>	<i>46</i>
MIESZKALNICTWO	47
STAN ZASOBÓW I WARUNKI MIESZKANIOWE	47
BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE	48
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	49
NAUKA I SZKOLNICTWO	49
<i>Wychowanie przedszkolne</i>	<i>49</i>
<i>Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i średnie</i>	<i>49</i>
<i>Szkoły wyższe.....</i>	<i>50</i>
<i>Placówki naukowo-badawcze.....</i>	<i>52</i>
OCHRONA ZDROWIA	52
<i>Służba zdrowia</i>	<i>52</i>
<i>Profilaktyka i promocja zdrowia</i>	<i>53</i>
POMOC SPOŁECZNA	54
KULTURA ORAZ DZIEDZICTWO KULTUROWE	56
SPORT, TURYSTYKA I REKREACJA	58
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	60
ROZWÓJ GOSPODARCZY MIASTA	62
RUCH BUDOWLANY W MIEŚCIE.....	62
PODMIOTY GOSPODARCZE.....	62
DOCHODY OSÓB FIZYCZNYCH I PRAWNYCH	63
GOSPODARKA.....	64
HANDEL	65
OTOCZENIE BIZNESU	66
MIĘDZYNARODOWE TARGI POZNAŃSKIE	67
INSTYTUCJE BANKOWE I UBEZPIECZENIOWE	67
RYNEK PRACY	68
<i>Pracujący.....</i>	<i>68</i>
<i>Bezrobocie.....</i>	<i>68</i>
DOCHODY I WYDATKI LUDNOŚCI.....	70
DOCHODY LUDNOŚCI Z TYTUŁU PRACY I ŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH	70
BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	71
OCENY ZEWNĘTRZNE POZNANIA.....	72
RATING POZNANIA	72
ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA POZNANIA.....	72
RANKING ROZWOJU REGIONALNEGO.....	73

INWESTYCJE.....	74
WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA.....	76
PROMOCJA MIASTA	77
TABELE.....	79

TABELA 1 POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ POZNANIA WG DZIELNIC

TABELA 2 LUDNOŚĆ POZNANIA WEDŁUG GRUP EKONOMICZNYCH

TABELA 3 PRACOWNICY ADMINISTRACYJNI URZĘDU MIASTA POZNANIA WG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA I STAŻU PRACY

TABELA 4 WARTOŚĆ MAJĄTKU MIASTA POZNANIA

TABELA 5 FINANSE MIASTA W 2003 ROKU

TABELA 6 WSKAŹNIKI FINANSOWE W LATACH 2002-2003

TABELA 7 SZPITALA MIASTA POZNANIA W 2002 ROKU (BEZ SZPITALI MON I MSW)

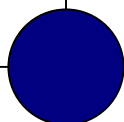
TABELA 8 OBIEKTY NOCLEGOWE POZNANIA W 2003 ROKU

TABELA 9 RUCH BUDOWLANY

TABELA 10 WYBRANE PODMIOTY GOSPODARCZE WEDŁUG FORM WŁASNOŚCI

TABELA 11 PRACUJĄCY W POZNANIU W LATACH 2000 – 2003

TABELA 12 MIASTA PARTNERSKIE POZNANIA

WSTĘP

Wydział Rozwoju Miasta przygotował kolejny raport o stanie miasta Poznania. Obraz dzisiejszego Poznania potwierdza jego pozycję jako jednego z najważniejszych ośrodków administracyjnych, gospodarczych, kulturalnych i edukacyjnych w Polsce. Miasta potrafiącego wykorzystać szanse rozwojowe wynikające z przemian systemowych zachodzących w kraju, otwartego na włączenie się w procesy zachodzące współcześnie w Europie. Wizerunek taki w opinii mieszkańców Poznania budowany jest często intuicyjnie, wynika z emocjonalnego stosunku do swojego miasta. W ocenie profesjonalnych analityków podstawą opinii są dane statystyczne i faktograficzne, opisujące procesy życia i rozwoju miasta w wielu dziedzinach, prezentowane Państwu między innymi w niniejszym raporcie.

Wychodząc z opisu tła geograficzno – przyrodniczego jako naturalnych uwarunkowań rozwoju miasta oraz charakterystyki struktury administracyjnej jego władz dokument obejmuje szeroki zakres dziedzin które składają się na życie miasta, zarówno będących w bezpośredniej kompetencji władz samorządowych jak i w obszarach pośredniego oddziaływania, bądź nie związanych z zadaniami samorządu.

Zakres raportu obejmuje między innymi problematykę: demografii, środowiska naturalnego, majątku i finansów miasta, infrastruktury technicznej, komunikacji, mieszkalnictwa, gospodarki miasta, nauki, szkolnictwa i kultury. Zakres czasowy opracowania w generalnym założeniu dotyczy roku 2003, jednak w szeregu rozważanych zagadnień, procesów i zjawisk zachodzących w życiu społecznym i gospodarczym miasta obejmuje wybrane lata dekady lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia.

„Poznań 2003. Raport o stanie miasta” adresowany jest do wszystkich zainteresowanych jego rozwojem. Przyjmując założenie, iż przedstawiciele ogniw samorządowych z racji pełnionych funkcji, posiadają dużą wiedzę o mieście, które reprezentują, są bardzo dobrze poinformowani o silnych i słabszych stronach złożonego organizmu jakim jest miasto, raport skierowany jest przede wszystkim do mieszkańców, którym „nigdy za wiele” wiedzy o swym mieście, i którzy są współtwórcami pozycji jaką dzisiejszy Poznań zajmuje.

STRESZCZENIE

Poznań, jedno z najstarszych i największych miast Polski, jest historyczną stolicą regionu wielkopolskiego, w którym przed 1000 lat narodziło się Państwo Polskie. Dziś Poznań stanowi ważny ośrodek przemysłu, handlu, kultury, szkolnictwa wyższego i nauki, należy również do wiodących w Polsce miast pod względem ekonomicznym.

Poznań położony jest w jednym z ważniejszych korytarzy tranzytowych, łączących zachodnią i wschodnią część Europy. Leży w połowie drogi pomiędzy Berlinem i Warszawą, 161 km od granicy polsko-niemieckiej. Poznań stanowi ważny węzeł siedmiu dróg o znaczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym. Prowadzone są prace zmierzające do usprawnienia transportu drogowego oraz dalszego umocnienia pozycji miasta Poznania jako ważnego ośrodka transportu. Przez Poznań przebiega odcinek autostrady A2, która w przyszłości będzie prowadzić od granicy polsko-niemieckiej w Świecku przez Poznań, Warszawę do granicy z Białorusią w Terespolu. W 2003 roku otwarto obwodnicę autostradową Poznania, przebiegającej południowym skrajem miasta (Komorniki - Krzesiny) oraz fragment autostrady A2 od Poznania do Wrześni. Trwała także budowa zachodniego fragmentu autostrady, z Komornik do Nowego Tomyśla (otwartego w październiku 2004 r.). Dostępność komunikacyjną miasta ułatwia lotnisko regionalne Ławica, obsługujące zarówno połączenia krajowe jak i międzynarodowe, posiadające nowoczesne terminale: pasażerski i cargo. Zajmuje ono jedno z czołowych miejsc w Polsce pod względem ruchu lotniczego.

Poznań zaliczany jest do miast zurbanizowanych. Prawie 50% jego powierzchni, wynoszącej 261 km², stanowią tereny zabudowane. W Poznaniu zamieszkuje 574 tys. osób, a gęstość zaludnienia wynosi 2,2 tys. mieszkańców na km².

Poznań jest miastem o wysokim poziomie infrastruktury technicznej. Ponad 99% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, a 91% z gazowej. W mieście znajduje się 196,3 tys. mieszkań. Przeciętne mieszkanie zajmuje powierzchnię 63 m² i zamieszkuje w nim średnio 2,84 osób.

Poznań, jak i cała Wielkopolska, znany jest w Polsce z tradycji dobrej gospodarki, wysokiej dyscypliny pracy oraz oszczędności. Skutecznie wykorzystuje sprzyjające warunki zaistniałe w wyniku transformacji ustrojowej i gospodarczej w Polsce. Dynamicznie rozwinał się instytucjonalny system środowiska biznesu, który stanowią: sieć instytucji finansowych, firm konsultingowych, instytucji zrzeszających przedsiębiorców, uczelni i szkół o biznesowym profilu edukacji.

Obecny, dobry rozwój gospodarczy miasta jest wynikiem restrukturyzacji dużych zakładów przemysłowych oraz, w znacznym stopniu, rosnącej roli sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

W mieście dominuje przemysł elektromaszynowy, chemiczny i spożywczy. Do czołowych w skali kraju producentów w swoich branżach należą: Beiersdorf-Lechia SA, Unilever Polska SA, Centra SA, Fabryka Wodomierzy Powogaz SA, GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA, Nestle SA, H.Cegielski Poznań SA, Polska Kompania Piwowarska SA, Wyborowa SA, Bridgestone Poznań SA, Volkswagen Poznań Sp. z o.o. W Poznaniu działa ponad 87 tys. podmiotów gospodarczych, a liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego jest jedną z największych w Polsce. Poziom bezrobocia w Poznaniu należy od lat do najniższych, w lipcu 2004 roku stopa bezrobocia wynosiła 7,2 % i była najniższa w kraju (po Warszawie).

Poznań to niekwestionowana stolica handlowa Polski, pomimo wzrastającej konkurencji w tej dziedzinie. Corocznie jest organizowanych prawie 40 różnotematycznych międzynarodowych imprez targowych (w 2003 r. – 38), w których uczestniczy ponad 9 tys. wystawców z 60 krajów świata. MTP są niekwestionowanym liderem wśród polskich wystawców. Od roku 1991 r. Międzynarodowe Targi Poznańskie są spółką z udziałem miasta.

Aglomeracja poznańska jest jednym z głównych ośrodków lokalizacji inwestycji zagranicznych. W latach 1990-2003 skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych zrealizowanych w mieście wyniosła 3,5 mld USD. Udział Poznania w inwestycjach zagranicznych Polski wynosi 4,8%. Główne kierunki inwestowania obejmują prywatyzację poznańskich firm oraz usługi paliwowe, handel, nieruchomości biurowe. Prawie 80% kapitału zagranicznego pochodzi z Niemiec, Wielkiej Brytanii, USA, Japonii, Irlandii i Francji, a do największych inwestorów należą: Volkswagen, GlaxoSmithKline, Bridgestone, Allied Irish Bank, Wrigley, SABMiller, Grupa Dalkia, Metro, Alcatel, Beiersdorf, Exide oraz Nestle.

Jednym z ważniejszych kierunków wspierania dalszego rozwoju gospodarczego miasta jest utworzenie w Poznaniu silnego ośrodka konferencyjnego celem wymiany informacji i kontaktów środowisk gospodarczych. W 2001 roku została zakończona budowa Poznańskiego Centrum Finansowego, wspólnego przedsięwzięcia władz miasta i prywatnego inwestora. Zakończono także realizację kilku nowych centrów biurowo-konferencyjnych.

Poznań stanowi również silny ośrodek akademicki i naukowy, należący do ścisłej czołówki w kraju. W mieście działają 22 szkoły wyższe, w tym 8 państwowych i 14 niepaństwowych, kształcące 122 tys. studentów. Działalność naukową wyższych uczelni uzupełnia blisko 50 placówek naukowo-badawczych i rozwojowych, które zatrudniają 3,1 tys. osób.

W mieście działa 9 teatrów i instytucji muzycznych, w tym filharmonia, szereg chórów i orkiestr oraz 21 muzeów, kilkadziesiąt galerii i salonów wystawowych. Poznań jest miejscem znaczących festiwali i konkursów muzycznych. Do najważniejszych zalicza się Międzynarodowe Konkursy im. H. Wieniawskiego: skrzypcowy i lutniczy, Międzynarodowy Festiwal Teatralny "Malta", Festiwale Muzyki Współczesnej - Poznańska Wiosna Muzyczna oraz Międzynarodowy Festiwal Jazzowy.

Poznań to duży ośrodek ruchu turystycznego. Miasto dysponuje ponad 7 tys. miejsc noclegowych, m.in. w 32 hotelach, motelu, 4 schroniskach młodzieżowych i na 2 kempingach. Przyciąga turystów licznymi zabytkami architektury świeckiej i sakralnej, reprezentującymi wszystkie style i epoki historyczne, wśród których do najcenniejszych należy unikatowy w Europie zespół renesansowej zabudowy Starego Rynku z Ratuszem.

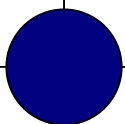
Atrakcyjnie turystycznie są także tereny zielone miasta z rezerwatem Morasko oraz otoczoną zabytkowym parkiem Wilsona Palmiarnią Poznańską, jedną z największych w Europie. W mieście znajdują się 4 jeziora, wykorzystywane dla celów sportów wodnych i rekreacji. Na Jeziorze Maltańskim znajduje się jeden z najnowocześniejszych w Europie torów regatowych, a w jego otoczeniu całoroczny sztuczny stok narciarski oraz tor saneczkowy. Poznań posiada także 10 stadionów, 19 basenów i kąpielisk, hipodrom, tor żużlowy i samochodowy, 3 tory łucznicze i nowoczesną halę widowiskowo-sportową.

Poznań utrzymuje stałą współpracę, obejmującą wymianę doświadczeń w zakresie samorządności, kultury, oświaty, kultury fizycznej, gospodarki komunalnej i pomocy społecznej, z 11 miastami partnerskimi, między innymi takimi jak: Hannover w Niemczech, Rennes we Francji, Assen w Holandii, Nottingham w Wielkiej Brytanii, Toledo w USA i Charków na Ukrainie.

Miasto jako administracyjne centrum województwa wielkopolskiego jest siedzibą Wojewody Wielkopolskiego i Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Także tutaj, oprócz władz Miasta Poznania, które posiada jednocześnie status gminy i powiatu grodzkiego, urzędują władze powiatu poznańskiego ziemskiego.

W Poznaniu siedzibę swoją mają Związek Miast Polskich oraz Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski.

W maju 2001 roku renomowana amerykańska agencja ratingowa Moody's Investors Service nadała Poznaniowi ocenę Baa1, najwyższą możliwą wówczas do uzyskania w Polsce. Ocena ta została potwierdzona w 2002 i 2003 roku.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Położenie geograficzne

M iasto Poznań – stolica województwa wielkopolskiego leży w makroregionie Pojezierza Wielkopolskiego.

Graniczne kierunki określające położenie geograficzne miasta to: 52°17'34'' do 52°30'27'' szerokości geograficznej północnej i 16°44'08'' do 17°04'28'' długości geograficznej wschodniej.

Największa odległość w linii prostej w granicach miasta osiąga wartość 26 km w kierunku NW-SE (Kiekrz – Sypniewo), a najmniejsza – 10,9 km na kierunku NE-SW (Luboń – Koziegłowy).

Geograficzne centralne położenie zarówno na kontynencie europejskim, jak i w granicach kraju stawia miasto Poznań na pozycji uprzywilejowanej. Odległość z Poznania do zachodniej granicy Polski wynosi 161 km, do granicy wschodniej 454 km oraz południowej 236 km. Dobrze rozwinięta w województwie wielkopolskim sieć dróg kołowych i linii kolejowych sprzyja wysokiej dostępności miasta. Gęstość sieci dróg utwardzonych i kolejowych w przeliczeniu na 100 km² wynosi dla Poznania 316 km, dla województwa wielkopolskiego 87 km.

Demografia

Poznań zajmuje 5 pozycję wśród miast w Polsce pod względem liczby mieszkańców (po Warszawie, Łodzi, Krakowie i Wrocławiu). Poznaniacy stanowią 1,5% ludności kraju oraz 17,1% mieszkańców woj. wielkopolskiego. Poznań, jako największe miasto i stolica regionu, skupia największy potencjał demograficzny województwa. W końcu 2003 roku w Poznaniu mieszkało 574.125 osób, w tym 306.603 kobiety. Wskaźnik feminizacji wynosił 115 i od 2000 r. utrzymuje się na niezmiennym poziomie. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 2.197 osób.

Od początku lat 90. w mieście utrzymuje się, zgodny z tendencją charakterystyczną dla większości dużych miast w Polsce, spadek liczby ludności, spowodowany zarówno ujemnym przyrostem naturalnym jak i ujemnym saldem migracji. W 2003 r. przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł -1,4. Na niski przyrost naturalny rzutuje przede wszystkim malejąca liczba urodzeń. Wskaźnik dzietności wynosi 1,0 i nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń (2,1).

Od 2000 r. notuje się ujemne saldo migracji. W 2003 r. wyniosło ono aż $-2,7\%$ i po raz pierwszy osiągnęło większy udział w ubytku ludnościowym miasta niż przyrost naturalny.

Od 11 lat w Poznaniu notuje się stały wzrost średniej długości trwania życia. W 2003 roku średnie dalsze trwanie życia mężczyzn wyniosło 71,8 lat, a kobiet - 79,3 lat. Oznacza to, iż poznaniacy i poznaniarki żyją dłużej mężczyźni i kobiety przeciętnie w kraju (odpowiednio 70,5 i 78,9 lat). W Poznaniu rocznie umiera około 5,5 tys. osób. Do głównych przyczyn zgonów od wielu lat należą choroby układu krążenia, a w drugiej kolejności nowotwory.

Ponad 2/3 mieszkańców Poznania to ludność w wieku produkcyjnym (18-59/64 lat). W ostatnich latach następowało zwiększenie się tej grupy ludności przy jednoczesnym spadku udziału grupy nieprodukcyjnej (wiek przed- i poprodukcyjny). Struktura ta jest podobna do występującej w woj. wielkopolskim i kraju. Niekorzystna sytuacja występuje w grupie ludności w wieku nieprodukcyjnym – niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i stosunkowo wysoki w wieku poprodukcyjnym. Jest to spowodowane wydłużeniem życia ludności przy równoczesnym spadku liczby urodzeń.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 Poznań zamieszkują osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych. Co piąty poznaniak posiada wykształcenie wyższe, a ponad 40% średnie lub policealne. Wskaźniki te znacznie przewyższają wartości ogólnopolskie, gdzie wykształceniem wyższym pochwalić może się co 10 osoba, a średnim lub policealnym co trzecia. Relatywnie wśród osób z wykształceniem wyższym więcej jest mężczyzn, a wykształceniem średnim - kobiet. Stosunkowo znaczna grupa ludności w wieku produkcyjnym w powiązaniu z wysokim poziomem wykształcenia stanowi doskonały atut w obliczu konieczności sprostania konkurencji na unijskim rynku pracy.

Zjawiska demograficzne zachodzące w Poznaniu są charakterystyczne również dla większości dużych miast Polski (Gdańsk, Katowice, Szczecin, Wrocław, Łódź). W przypadku aglomeracji poznańskiej, obejmującej obok Poznania również gminy ościenne, procesy demograficzne przedstawiają się korzystniej. Odnotowuje się wzrost liczby mieszkańców wynikający z dodatniego salda migracji.

ŚRODOWISKO NATURALNE

Klimat

Klimat Poznania znajduje się pod przeważającym wpływem mas powietrza polarno-morskiego napływającego z Atlantyku. Masy powietrza polarno-kontynentalnego oraz zwrotnikowego wywierają znacznie mniejszy wpływ na klimat miasta.

Najczęściej występują wiatry zachodnie o prędkości od 2 do 10 m/s.

Okolice Poznania należą do najbardziej suchych w Polsce. Średnia roczna suma opadów wynosi zaledwie 666 mm. Najwilgotniejszym miesiącem jest lipiec (średnie opady 75 mm), a najbardziej suchym luty (poniżej 30 mm). Średnia roczna temperatura powietrza w Poznaniu wynosi 8,1°C. Najcieplejszym miesiącem jest czerwiec (+17,3°C), a najzimniejszym grudzień (-0,2°C). Średnia roczna liczba godzin usłonecznienia wynosi w rejonie Poznania około 1515 godzin, a wielkość zachmurzenia 64%. Miesiącami najbardziej pogodnymi są sierpień i wrzesień, a pochmurnymi listopad i grudzień.

Na większej części obszaru Poznania występują korzystne warunki klimatyczne. Warunki niekorzystne występują głównie w obniżeniach dolin i kotlinach oraz na niższej położonych terenach, przede wszystkim w dolinie rzeki Warty, Bogdanki i Główniej. Mniej korzystne panują na obszarach zwartej i wysokiej zabudowy miejskiej, z niskim udziałem terenów zielonych i stosunkowo dużą ilością lokalnych źródeł ciepła. Do rejonów tych należą: centrum miasta, Wilda, część Jeżyc, Łazarza, Rataj, Starołęki, Winograd i Naramowic.

Fizjografia

Ponad 58% powierzchni Poznania znajduje się na terenach wysoczyznowych, położonych powyżej 80 m n.p.m., około 7% na terasie zalewowej doliny Warty, a niecałe 35% na wyższych terasach rzecznych oraz w obrębie rynien glacialnych. Najwyższym punktem miasta jest położona w jego północnej części Góra Moraska (154 m n.p.m.), a najniższym dolina Warty (60 m n.p.m.). Rzeźba terenu miasta i okolicy Poznania jest pochodzenia polodowcowego. Na terenie Poznania przeważają gleby piaszczyste i gliniasto-piaszczyste.

Zasoby wodne

Obszar Poznania pokrywa gęsta sieć wód powierzchniowych. Przez Poznań przepływa prawie 100 cieków wodnych: rzek, strumieni, potoków, kanałów i rowów o łącznej długości około 200 km. Rzeką Warta – uregulowana i żeglowna w granicach miasta na odcinku 15 km - dzieli je na część prawą i lewobrzeżną. Po oddaniu do eksploatacji, jednego z największych w Polsce, sztucznego zbiornika retencyjnego Jeziorsko, zlokalizowanego w pobliżu Sieradza, zmniejszyło się zagrożenie powodziowe dla miasta Poznania.

Większymi ciekami są także dopływy Warty: Bogdanka (9 km), Główna (6 km), Cybina (9 km), Głuszynka (7 km) i strumień Junikowski (8,4 km). Gęsta jest także sieć małych cieków, częściowo zakrytych lub skanalizowanych, których łączna długość wynosi 138 km.

W granicach miasta znajduje się prawie 200 jezior i zbiorników wodnych. W północno-zachodniej części Poznania, w dolinie Bogdanki, leżą dwa największe jeziora naturalne w mieście: jezioro Kierskie (285 ha) i jezioro Strzeszyńskie (35 ha) oraz sztucznie utworzone: Stawy Strzeszyńskie i jezioro Rusalka (37 ha). We wschodniej części miasta, w dolinie Cybiny i Główniej, leży największy sztuczny zbiornik: jezioro Maltańskie (67,5 ha) oraz stawy retencyjne na rzece Cybina i staw Kajka (4,3 ha). W południowej części miasta, w dolinie strumienia Junikowskiego, leży 15 glinianek, z których największe stawy to: Rozlany (11,7 ha), Baczkowski (10,3 ha) i Świerczewo (6,7 ha). W rejonie Moraska i Umultowa największym zbiornikiem jest naturalne jezioro Umultowskie (3 ha). Poza naturalnymi jeziorami i stawami oraz dużymi sztucznymi zbiornikami wodnymi w mieście znajduje się około 150 małych sztucznych zbiorników wodnych, w większości powyrobiskowych. Większość z nich jest zanieczyszczona i ulega szybkiej degradacji. Do wyjątków należy kompleks stawów infiltracyjnych ujęcia wody w Dębinie oraz stawy parkowe na terenie Nowego ZOO i w Parku Sołackim.

Aglomeracja poznańska posiada znaczne zasoby wód podziemnych, bazujące przede wszystkim na utworach wodonośnych czwartorzędowych (np. ujęcie wody w Dębinie oraz częściowo w Mosinie) i trzeciorzędowych (eksploatowane przez zakłady przemysłowe dla potrzeb własnych). W Poznaniu występują również bogate zasoby artezyjskich wód termalnych o temperaturze od 45 do 51 °C (na głębokości 1100 do 1300 m) oraz o temperaturze 150°C (na głębokości do 4 km), zawierających znaczną ilość soli mineralnych.

Zasoby przyrodnicze

Poznań należy do miast o dużym udziale terenów zielonych. Zajmują one prawie 72 km², tj. 27% powierzchni miasta. Największy udział w strukturze terenów zielonych mają lasy (59%) oraz zieleń miejska (16%). Około 60% obszaru jest własnością miasta Poznania, pozostała część należy do właścicieli prywatnych, Skarbu Państwa oraz Polskiego Związku Działkowców. Poznań cechuje układ przestrzenny klinowo-piścieniowy terenów zielonych, oparty na naturalnej konfiguracji terenu. Tworzą go cztery kliny zieleni (gołęciński, cybiński, dębiński i naramowicki) o charakterze parkowo-leśnym, rozłożone w dolinach rzek oraz rozproszone tereny śródmiejsko-osiedlowe. Na terenach zielonych znajdują się liczne pomniki przyrody, kilkanaście zespołów zieleni zabytkowej objętych opieką konserwatorską oraz ponad 20 obszarów przyrodniczo-cennych: 2 rezerваты przyrody, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Poznań, oprócz terenów leśnych i zieleni osiedlowej, posiada blisko 260 wydzielonych obiektów zielonych, w tym: 44 parki, 108 zieleńcy, 94 ogrody działkowe, 3 parki naukowo-badawcze, 2 ogrody zoologiczne, Palmiarnię oraz 24 cmentarze. Na ulicach miasta rośnie ponad 25 tys. drzew. Powierzchnia trawników wynosi 336 ha.

Obiektami zielonymi o największej powierzchni są: Park Cytadela (100 ha), Nowe ZOO na Białej Górze (177 ha) oraz cmentarz komunalny Miłostowo (98 ha). Wszystkie obiekty zielone, poza ogrodami zoologicznymi i Palmiarnią, są udostępniane mieszkańcom nieodpłatnie. Ogrody zoologiczne odwiedza rocznie około 293 tys. osób, a Palmiarnię około 114 tys. W ogrodach zoologicznych znajduje się 3,1 tys. zwierząt w ponad 495 gatunkach, w tym 150 przedstawicieli ginących gatunków. Palmiarnia posiada bogatą kolekcję roślin tropikalnych (ponad 17 tys. sztuk w 1,4 tys. gatunkach, w tym 74 gatunki szczególnie cenne) oraz akwaria z rybami tropikalnymi. Bogatą infrastrukturą rekreacyjną dysponują lasy komunalne. Obejmuje ona prawie 140 obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych, m.in.: ławy, stoły, deszczoschrony, place zabaw dla dzieci, tory dla rowerów górskich, stok narciarski oraz parkingi leśne.

Rocznie na terenach zielonych wysadza się ponad 145 tys. sadzonek drzew, krzewów oraz kwiatów rabatowych.

Stan terenów zielonych jest zróżnicowany, zależy głównie od warunków pogodowych oraz stanu środowiska naturalnego (obniżanie poziomu wód gruntowych, zasolenie gleby, zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego). Rośliny narażone są także na choroby i uszkodzenia powodowane przez grzyby i szkodniki oraz gazy i pyły zanieczyszczające powietrze. Problemem jest także dewastacja terenów zielonych.

Do zasobów zielonych miasta zaliczane są także cmentarze o łącznej powierzchni ponad 252 ha, na których pochowanych jest ponad 360 tys. zmarłych. Prawie 80% powierzchni cmentarnej zajmują dwa największe cmentarze komunalne: Miłostowo i Junikowo, będące głównym miejscem pochówku dla mieszkańców Poznania. Od 1993 roku w Poznaniu działa Zakład Kremacji, zlokalizowany na terenie cmentarza Miłostowo. Do końca 2003 roku poddano kremacji ponad 5,6 tys. zmarłych mieszkańców Poznania. Ta forma pochówku obejmuje w ostatnich latach rocznie średnio od 9 do 13 % ogólnej liczby zmarłych.

Stan środowiska naturalnego

Stan środowiska naturalnego w Poznaniu w ostatnich 15 latach uległ znacznej poprawie. Oprócz działań proekologicznych wpływ na to miała likwidacja lub modernizacja zakładów produkcyjnych najbardziej degradujących środowisko. Pomimo tych korzystnych zmian, w Poznaniu nadal występują zagrożenia lokalne związane z podwyższoną emisją gazów (np. intensywny wzrost motoryzacji powoduje lokalny wzrost stężenia tlenków azotu), przekraczającym normy zanieczyszczeniem wód powierzchniowych oraz nadmiernym hałasem komunikacyjnym.

W 2003 roku w zorganizowanym przez brytyjską organizację The Green Organisation oraz urzędy centralne Królestwa Wielkiej Brytanii konkursie "The Green Apple Environment Awards 2003", Miasto Poznań zdobyło srebrną nagrodę za działania na rzecz poprawy środowiska ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości powietrza. Kolejną nagrodę Miasto uzyskało w 2004 r. w zorganizowanym przez międzynarodową organizację Livcom pod patronatem ONZ konkursie "The International Awards for Liveable Communities", w którym Poznań zdobył 3. miejsce w kategorii "Miasta powyżej 200 tys. i poniżej 1 mln mieszkańców" za działania na rzecz poprawy środowiska ze szczególnym uwzględnieniem rewitalizacji rzeki Cybiny przeprowadzonej z zachowaniem ochrony krajobrazu i walorów rekreacyjnych.

Powietrze atmosferyczne

Poznań zajmuje 17. miejsce wśród 149 polskich miast o dużej skali zagrożenia powietrza atmosferycznego. W mieście funkcjonuje 12 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, z których 11 posiada urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 4 do obniżania emisji gazów. Wszystkie zakłady przemysłowe emitują łącznie ok. 0,9 tys. t zanieczyszczeń pyłowych oraz 1,9 mln t zanieczyszczeń gazowych rocznie, z czego na skutek działalności urządzeń redukcyjnych zatrzymuje się ponad 99% pyłów oraz blisko 30% gazów. W 2002 r. w Poznaniu średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i opad pyłu nie przekraczało obowiązujących norm i wynosiło 19,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ (norma średnioroczna - 44,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$) – pył zawieszony, 78,6 $\text{t}/\text{km}^2/\text{rok}$ (norma = 200 $\text{t}/\text{km}^2/\text{rok}$) – opad pyłu, 8,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ (dopuszczalny poziom w okresie 24 godzin = 150) – stężenie dwutlenku siarki, 35,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{rok}$ (norma średnioroczna = 56) – stężenie dwutlenku azotu. Ponad 99% zanieczyszczeń gazowych w mieście stanowi dwutlenek węgla.

Wody powierzchniowe

Większość wód powierzchniowych nie odpowiada normom pod względem fizykochemicznym oraz mikrobiologicznym, mimo stałej poprawy wskaźników w ostatnich latach. Dotyczy to szczególnie przekroczenia wartości granicznych miana Coli oraz wartości stężenia fosforu ogólnego. Najbardziej zanieczyszczoną rzeką w Poznaniu jest Bogdanka, w wodach której tylko stężenie substancji rozpuszczalnych mieściło się w III klasie czystości. Bogdanka przy wpływie do Warty prowadzi wody bardzo zanieczyszczone ze względu na sąsiedztwo przepompowni ścieków przy ul. Garbary.

Wody Warty mimo znacznej poprawy jakości wciąż kwalifikują się do kategorii pozaklasowej, mimo iż przekroczenia norm są niewielkie, a pod względem parametrów fizykochemicznych znajdują się już w III klasie czystości. Po uruchomieniu części biologicznej Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Koziegłowach wody rzeki wypływające z miasta nie są dodatkowo zanieczyszczane nieoczyszczonymi ściekami komunalnymi.

Obecnie Poznań zajmuje 6. miejsce wśród 198 miast w Polsce o dużej skali zagrożenia środowiska ściekami.

Klimat akustyczny

Środowisko miejskie Poznania cechuje powszechny dyskomfort akustyczny, spowodowany nagminnym przekraczaniem dopuszczalnych wartości równoważnego hałasu. Najgorsza sytuacja występuje w Śródmieściu, w sąsiedztwie ulic tranzytowych na trasie dróg krajowych: Świecko – Brześć (Nr 2), Wrocław – Bydgoszcz (Nr 5), drodze wylotowej w kierunku Katowic (Nr 11), linii kolejowych do Warszawy, Katowic, Bydgoszczy, Wrocławia, Krzyża i Zbąszynka oraz lotnisk na Ławicy i w Krzesinach (wraz z korytarzami powietrznymi). Najbardziej uciążliwy dla mieszkańców jest hałas komunikacyjny, w szczególności drogowy, emitowany przez pojazdy samochodowe i tramwaje. Hałas większy od 60dB, wywołany ruchem drogowym występuje na ok. 60% ulic miejskich. W centrum miasta w porze dziennej poziom powyżej 75 dB występuje wzdłuż 14% przebadanych tras. Do rejonów najbardziej zagrożonych hałasem należą: Rondo Kaponiera, skrzyżowanie ulic Żeromskiego – Dąbrowskiego oraz ulic Pułaskiego i Poznańskiej. W wielu rejonach miasta notuje się obniżenie rejestrowanych wartości poziomu hałasu w wyniku zmniejszenia liczby pojazdów ciężkich, poprawy stanu technicznego pojazdów, eliminacji bruku, poprawy stanu nawierzchni drogowych, wprowadzaniu tzw. cichych nawierzchni, budowy ekranów akustycznych (przy Trasie Katowickiej, ul. Dolna Wilda i ul. Witosa).

Odpady

W Poznaniu w 2002 r. wytworzono ogółem prawie 986 tys. ton odpadów (w tym prawie 2/3 to odpady pochodzące z działalności gospodarczej), z których 90% wykorzystano gospodarczo. Na 1 km² powierzchni miasta przypada 2,2 tys. ton odpadów przemysłowych i 0,7 tys. ton odpadów komunalnych. Na 1 mieszkańca przypadało prawie 1,4 tony odpadów, w tym 980 kg to odpady przemysłowe. Dominowały odpady z procesów termicznych (37%) oraz z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej (37%). Największym wytwórcą odpadów jest Dalkia Poznań ZEP SA, który od 1984 r. składa odpady paleniskowe.

Okolo 1,3% w wytworzonych odpadach przemysłowych stanowią odpady niebezpieczne, głównie odpady ciekłych paliw i oleje odpadowe (43%) oraz z wyeksploatowanych pojazdów, baterie i akumulatory, zużyte elektrolity, odpady z urządzeń elektrycznych i elektronicznych (34%). Blisko 74% z nich jest odzyskiwanych (głównie pochodzących z procesów termicznych), a 1/4 unieszkodliwiana. Spośród 11 największych wytwórców odpadów niebezpiecznych głównym jest firma Wyborowa SA.

Odpady szpitalne są wywożone na składowisko odpadów komunalnych, a odpady specyficzne i specjalne są utylizowane w przyszpitalnych piecach c.o. i spalarkach odpadów.

Przeciętny mieszkaniec Poznania wytwarza rocznie prawie 370 kg odpadów komunalnych, czyli ponad 1 kg dziennie. Największy udział w strukturze wytworzonych odpadów posiadają odpady organiczne (43%) i papier (14%). Odpady komunalne są składowane na 6 składowiskach odpadów komunalnych zlokalizowanych poza granicami administracyjnymi Poznania (w Suchym Lesie, Czmoniu, Goraninie, Białegach, Owińskach i Rabowicach). Ponad 94% odpadów komunalnych przyjmują 2 składowiska: w Suchym Lesie (56%) i Czmoniu (38%). Zarządzane przez Miasto Poznań składowisko w Suchym Lesie o powierzchni 33,8 ha (w tym część obecnie eksploatowana wynosi 12,4 ha) spełnia wszystkie normy ekologiczne. Na jego terenie wykorzystywany jest nowoczesny system oczyszczania odcieków ze składowiska, uruchomiono także elektrownię biogazową, wykorzystującą powstający samoistnie metan. Obecnie stopień wypełnienia składowiska wynosi 67,6%.

Na terenie miasta jest prowadzona selektywna zbiórka surowców wtórnych, w wyniku której są pozyskiwane: makulatura, stłuczka szklana, tworzywa sztuczne i złom metali. Specjalnym programem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (makulatura, stłuczka szklana, opakowania z tworzyw sztucznych) objęto 28 tys. gospodarstw domowych z zabudowy jednorodzinnej oraz zabudowę wielorodzinną (740 pojemników na surowce wtórne ustawionych na terenie całego miasta). W 2002 r. odzysk surowców wtórnych z odpadów komunalnych wyniósł 4 tys. ton czyli nieco ponad 2% ich ogólnej ilości, w tym połowę stanowiła makulatura.

UŻYTKOWANIE PRZESTRZENI

Grunty miejskie

Poznań posiada ustabilizowane granice. Ostatnia zmiana dokonana została w 1986 roku, kiedy to przeprowadzono korektę granic i włączono do miasta m.in. tereny Biedruska, Moraska i Radojewa. Powierzchnia Poznania zwiększyła się wtedy do 26.131 ha.

Poznań zaliczany jest do miast zurbanizowanych. Tereny zabudowane stanowią około 40 % ogółu powierzchni miasta. W strukturze własnościowej gruntów zachodzą niewielkie zmiany, wynikające z prowadzonego procesu uwłaszczeń na gruntach miejskich oraz komunalizacji mienia. Większość gruntów miejskich w 2003 r. to grunty komunalne i gminnych osób prawnych (35%), Skarbu Państwa (29%) i tereny prywatne osób fizycznych (27%).

Miasto posiada duże możliwości rozwojowe. Rezerw pod dalszy rozwój miasta można szukać na terenach stanowiących aktualnie tereny użytków rolnych, położonych na niezbyt urodzajnych gruntach i nie w pełni użytkowanych rolniczo. Większość tych terenów posiada IV – VI klasę. Łącznie użytki rolne, tereny leśne oraz tereny zielone stanowią prawie połowę powierzchni całego miasta.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta ukształtowała się w nawiązaniu do naturalnych warunków zlewnisk rzek: Warty i Cybiny. Poznań jako pierwotny, warowny gród książęcy znajdował się na Ostrowiu Tumskim. Od 1253 roku miasto przeniesione zostało na lewy brzeg Warty. Obecnie, na tym obszarze zlokalizowane jest około 60% potencjału współczesnego miasta wraz ze średniowiecznym Starym Miastem oraz XIX-wiecznym Śródmieściem. Część prawobrzeżna, w większości włączona została do miasta po 1900 r. Obie części rozdziela dolina Warty. Od północy, wschodu i południa Poznań sąsiaduje z kompleksami leśnymi, które – wraz z Jeziorem Kierskim z zachodu i od wschodu sąsiadującym Jeziorem Swarzędzkim - stanowią naturalne zakończenie struktur urbanistycznych i cenne tereny rekreacyjne dla mieszkańców.

Struktura przestrzenno- funkcjonalna Poznania charakteryzuje się obecnie:

- przewagą lokalizacji ośrodków administracji i instytucji otoczenia biznesu w części lewobrzeżnej
- lokalizacją w centrum miasta, największego w kraju ośrodka targowego (Międzynarodowych Targów Poznańskich) oraz (na obrzeżach miasta lub tuż przy granicach miasta) nowoczesnych obiektów handlowo – usługowych: Franowo, Komorniki, Sady i Swarzędz

- koncentracją szczególnie w Śródmieściu funkcji ośrodka akademickiego, naukowego i kulturalnego (siedziba wyższych uczelni i instytutów naukowo-badawczych, ośrodków kulturalnych)
- równomiernym rozmieszczeniem funkcji mieszkalnych - w rejonie prawobrzeżnym: Rataje, Żegrze i lewobrzeżnym: Piątkowo, Winogrody
- koncentracją potencjału przemysłowego, głównie w paśmie południowym i północno-wschodnim obszaru miasta.

Miasto podzielone jest na 5 dzielnic: Grunwald, Jeżyce, Stare Miasto, Wilda (część lewobrzeżna) oraz w części prawobrzeżnej Nowe Miasto. Dzielnice nie posiadają odrębności administracyjnej.

Współczesne procesy urbanizacyjne zakładają rozbudowę miasta w kierunku zachodnim i północnym, z równoczesnym uzupełnieniem wolnej przestrzeni między zasobami istniejącej zabudowy w poszczególnych dzielnicach.

Grunwald

W dzielnicy Grunwald przeważają tereny o jednolitej funkcji mieszkaniowej. Zlokalizowane są tu zespoły powojennej zabudowy mieszkalnej na osiedlach: Mikołaja Kopernika, Grunwald i ks. Jerzego Popiełuszki, zespoły kamienic z początku XX wieku w części wschodniej i północnej oraz niskiej zabudowy jednorodzinnej w części zachodniej i południowej.

W jego północnej części znajdują się rozległe tereny Międzynarodowych Targów Poznańskich.

Nieliczne, w porównaniu z innymi rejonami miasta obiekty przemysłowe zlokalizowane są głównie w rejonie ulic: Bułgarskiej i Grunwaldzkiej.

Na terenie dzielnicy znajdują się liczne stawy powyrobowiskowe. W części zachodniej znajduje się największy cmentarz komunalny Junikowo otoczony terenami leśnymi i niską zabudową jednorodziną. Główne ulice dzielnicy to: Głogowska, która stanowi trasę wylotową dla ruchu tranzytowego w kierunku Wrocławia oraz ul. Grunwaldzka.

Jeżyce

Dzielnica Jeżyce pełni przede wszystkim funkcje: mieszkalną i rekreacyjną. Spełniają je: duże zespoły zabudowy mieszkalnej wielorodzinnej, zlokalizowane w rejonie Winiar, i na Boninie, a także zespoły kamienic z początku XX wieku w części wschodniej jak również niskiej zabudowy jednorodzinnej w zachodnio-północnej części dzielnicy. W części południowo-zachodniej dominują tereny zielone. Na terenie dzielnicy znajdują się duże zbiorniki wodne: Jezioro Kierskie i Jezioro Rusałka, jeden z najstarszych ogrodów zoologicznych w Polsce, hipodrom na Woli oraz tor samochodowy na Ławicy.

Największe obiekty przemysłowo-usługowe zlokalizowane są w rejonie ulic Dąbrowskiego i Kościelnej.

Znaczącą część obszaru południowego dzielnicy zajmują koszary i tereny portu lotniczego Ławica.

Najdłuższa ulica Poznania - Jana Henryka Dąbrowskiego, o długości 8,5 km, wraz z ulicą Lutycką stanowi trasę dla ruchu tranzytowego w kierunku wschód - zachód (Warszawa - Świecko), a ulica Niestachowska z Obornicką w kierunku północnym (Koszalin).

Nowe Miasto

Obszar dzielnicy Nowe Miasto stanowią tereny o bardzo dużym zróżnicowaniu funkcjonalnym. Głównie w okresie powojennym powstały tu zespoły zabudowy mieszkalnej w takich rejonach jak: Rataje, Chartowo, Żegrze wraz z centrami usługowymi. W dzielnicy zlokalizowane są znaczące ośrodki przemysłowe i handlowe. Dominuje tu przede wszystkim przemysł samochodowy (w części północnej w Antoninku), w części południowej w obrębie osiedla Starołęka znajdują się obiekty przemysłu chemicznego. Nowoczesne centra handlowo - usługowe koncentrują się głównie na południu dzielnicy w rejonie Franowa.

W części południowej dominują tereny rolnicze, przewidziane w przyszłości pod mieszkalnictwo. Część obszaru południowego dzielnicy zajmują koszar i tereny lotniska wojskowego w Krzesinach. Główne ulice Nowego Miasta: Warszawska, Zamenhofska wraz z Jana Pawła II, Trasa Katowicka stanowią trasy ruchu tranzytowego w kierunku Warszawy, Łodzi i Katowic.

Jedną z ważniejszych funkcji turystyczno-wypoczynkowych w mieście spełnia znajdujący się na terenie dzielnicy największy sztuczny zbiornik wodny Jezioro Maltańskie wraz z infrastrukturą rekreacyjną (tor regatowy, całoroczne centrum narciarskie itp.) oraz nowy ogród zoologiczny na Białej Górze.

W rozwidleniu rzek Warty i Cybiny znajduje się najstarsza część miasta - Ostrów Tumski, która jest także siedzibą archidiecezji poznańskiej.

Stare Miasto

Obszar dzielnicy Stare Miasto charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem funkcjonalnym. Na południu dzielnicy - w śródmieściu - koncentrują się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturalne, handlowe i bankowe. W części północnej zlokalizowane są zespoły zabudowy mieszkalnej wielorodzinnej - głównie zrealizowanej po 1960 roku w rejonach Winograd i Piątkowa wraz z obiektami handlowo - usługowymi oraz enklawy zabudowy niskiej jednorodzinnej.

Stare Miasto pełni ważną dla organizmu miejskiego funkcję turystyczną. Na terenie dzielnicy znajduje się średniowieczny zespół architektoniczny właściwego Starego Miasta - najstarsza zachowana część miasta wraz ze średniowiecznym zespołem architektonicznym Starego Rynku. Od strony północnej zespół graniczy z największym parkiem miejskim - Cytadela.

Na północy dzielnicy są dwa rezerwaty przyrody: Morasko i Żurawiniec.

Wilda

Wilda jest najmniejszą pod względem obszarowym dzielnicą miasta. Jej obszar stanowią tereny o przeważającej funkcji przemysłowej. Główne pasmo przemysłowe znajduje się w części zachodniej. Zlokalizowany jest tu przede wszystkim przemysł ciężki (H. Cegielski Poznań S.A.) i kolejowy.

Funkcję mieszkaniową pełnią zespoły powojennej zabudowy mieszkalnej wysokiej w rejonie Dębca i ul. Hetmańskiej, kamienice z początku XX wieku w części północnej oraz enklawy zabudowy jednorodzinnej w części południowej.

W dolinie Warty, w części wschodniej dominującym elementem zagospodarowania są tereny zielone wraz z ujściem wody Dębina.

Planowanie przestrzenne

Gospodarka przestrzenna stanowi bazę wyjściową dla podejmowania decyzji o dalszym rozwoju miasta, umożliwia wieloletnie planowanie inwestycji miejskich, zapewniając wykorzystanie zasobów terenowych miasta w najbardziej efektywny sposób i zapobiega powstawaniu chaotycznej zabudowy.

W 2003 r. weszła w życie nowa ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r., jak również nastąpiły zmiany w Prawie budowlanym. Nowa ustawa wykreowała zupełnie nową sytuację prawną dla przygotowania procesu inwestycyjnego. Przestał obowiązywać ogólny plan zagospodarowania przestrzennego, a w jego miejsce nie powstały nowe plany miejscowe. Plany miejscowe sporządzone według „starych” przepisów nie spełniały już nowych wymogów i nie posiadały wystarczających i niezbędnych ustaleń służących utrzymaniu ładu przestrzennego. W wyniku wejścia w życie nowych uregulowań prawnych, po 10 lipca 2003 r.:

- zawieszono postępowanie w stosunku do 49 mpzp wywołanych po 1995 r.
- kontynuowano prace nad 19 mpzp, które wywołano po 1995 r.
- rozpoczęto według nowej ustawy procedurę sporządzania planów dla terenów lub części terenów, na których już wcześniej były rozpoczęte plany i nie mogły być kontynuowane według starej procedury, jak również dla nowych terenów wcześniej nie objętych żadnymi rozpoczętymi planami.

W dniu 10 lipca 2003 r. Rada Miasta Poznania podjęła uchwałę nr XXV/171/IV/2003 w sprawie zmiany studium i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania. W uchwale wskazano 73 obszary, dla których zamierza się sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz 15 możliwych lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedażnej powyżej 2000 m², dla których określono warunki ich realizacji. Pod koniec 2003 r. Rada Miasta Poznania wyraziła zgodę na przystąpienie do zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Poznania”. W ciągu roku kontynuowano prace problemowe, w tym szczególnie dotyczące wyznaczenia terenów pod skoncentrowane budownictwo mieszkaniowe, przemysł, handel i usługi. Równocześnie trwały prace planistyczne nad pasmami aktywizacji turystycznej, z uwzględnieniem promocji całego obszaru metropolitalnego.

ADMINISTRACJA

System administracyjny

O becny system administracyjny został ukształtowany w wyniku zasadniczych zmian ustrojowych w latach 1990-1999. W pierwszym etapie zmian, w 1990 roku, administracja publiczna oparta została na dualistycznym modelu, z gminą jako jednostką podziału terytorialnego stopnia podstawowego o statusie samorządowym oraz z województwem, które w terenie realizowało zadania administracji rządowej. Zadania administracji rządowej wykonywali także kierownicy urzędów rejonowych jako niższy szczebel administracji rządowej w terenie. W ramach tego systemu Poznań był samorządową gminą. Zakres kompetencji Miasta od początku jednak znacznie odbiegał od zakresu kompetencji innych gmin. Źródłem poszerzonych kompetencji Miasta początkowo były porozumienia z organami administracji rządowej, tj. z wojewodą i kierownikiem Urzędu Rejonowego w Poznaniu. Począwszy od roku 1995 grupie dużych miast polskich, wśród których ujęto Poznań, eksperymentalnie powierzono część zadań administracji rządowej, w oparciu o tzw. program pilotażowy, a następnie ustawę o „dużych miastach”.

Kolejna zmiana systemu administracyjnego kraju nastąpiła z dniem 1 stycznia 1999 r. Zmienił się wówczas podział administracyjny: ograniczono z 49 do 16 liczbę województw, powiększając jednocześnie ich obszar oraz utworzono 373 powiaty. Powołane zostały także wojewódzkie ogniwa samorządowe. Samorząd ukształtowany w modelu trójplaszczynowym gmina-powiat-województwo tworząc trzy rodzaje jednostek samorządowych. Pomiędzy gminą, powiatem i województwem nie zachodzi stosunek nadrzędności - podległości. Podmioty te działają niezależnie od siebie, co nie wyklucza możliwości ich dobrowolnego współdziałania i zawierania w tym celu porozumień oraz zawiązywania stowarzyszeń.

W systemie samorządowych organów administracji publicznej szczególny status posiada 65 miast, którym przyznano prawa powiatu. Zakres ich zadań i kompetencji stanowi sumę zadań i kompetencji gminy i powiatu. Miastem na prawach powiatu jest Poznań. Powierzenie Miastu zadań organów powiatowych spowodowało:

- przejęcie szeregu nowych zadań, w tym prowadzenie 92 jednostek realizujących zadania Powiatu
- zwiększenie dochodów Miasta o dochody Powiatu i wydatków budżetu Miasta o wydatki Powiatu
- przejęcie zwierzchnictwa nad jednostkami administracji zespolonej, realizującymi zadania rządowe
- powierzenie Prezydentowi Miasta - w sytuacjach określonych przepisami sektorowymi - funkcji organu reprezentującego Skarb Państwa.

Miasto wykonuje zadania własne gminy i powiatu, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, gminne i powiatowe. Źródłem zlecenia są ustawy lub porozumienia z organami administracji rządowej.

Do podstawowych zadań własnych gminy ustawa o samorządzie gminnym zalicza sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki terenami i ochrony środowiska
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz
- lokalnego transportu zbiorowego
- ochrony zdrowia
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych
- gminnego budownictwa mieszkaniowego
- oświaty, w tym szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury
- kultury fizycznej, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych
- targowisk i hal targowych
- zieleni gminnej i zadrzewień
- cmentarzy gminnych
- porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych
- zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej.

Podobnie jak w przypadku gminy, określenie zakresu działania jednostek samorządu powiatowego zawiera ustawa o samorządzie powiatowym. Są to zadania w zakresie:

- edukacji publicznej
- promocji i ochrony zdrowia
- pomocy społecznej
- polityki prorodzinnej
- wspierania osób niepełnosprawnych
- transportu i dróg publicznych
- kultury i ochrony dóbr kultury
- kultury fizycznej i turystyki
- geodezji, kartografii i katastru
- gospodarki nieruchomościami
- zagospodarowania przestrzennego i nadzoru budowlanego
- gospodarki wodnej
- ochrony środowiska i przyrody
- rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli
- ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska

- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy
- ochrony praw konsumenta
- utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych
- obronności
- promocji powiatu
- współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Miasto Poznań, jako miasto na prawach powiatu, wykonuje swoje zadania za pośrednictwem organów stanowiących i wykonawczych: Rady Miasta oraz Prezydenta Miasta.

Rada Miasta Poznania

Rada Miasta Poznania jest organem stanowiącym i kontrolnym, wybieranym na czteroletnią kadencję. W skład Rady Miasta Poznania wchodzi 37 radnych. Kadencja obecnie działającej rady trwa od dnia wyborów, tj. od 27 października 2002 r. i upływa w roku 2006.

Do właściwości Rady należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, o ile nie sprzeciwiają się temu przepisy ustaw szczególnych.

Rada obraduje na sesjach i rozstrzyga w drodze uchwał wszystkie sprawy pozostające w jej zakresie działania. Uchwały są podejmowane zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy składu Rady. Zwyczajne sesje zwoływane są co najmniej raz w miesiącu. Obrady Rady są jawne. W sesji uczestniczą, z prawem zabierania głosu, Prezydent Miasta Poznania i Jego Zastępcy oraz Sekretarz i Skarbnik Miasta.

Organami Rady są: Przewodniczący, Komisja Rewizyjna oraz inne komisje.

Do wykonania określonych zadań Rada powołuje stałe i doraźne komisje, ustalając skład osobowy oraz przedmiot i zakres ich działania. Komisje, w zakresie przedmiotu swojego działania, mają także uprawnienia kontrolne wobec Prezydenta Miasta Poznania (poprzez Komisję Rewizyjną), jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych - osiedli (z wyjątkiem kontroli dokumentacji finansowo-księgowej). W trwającej obecnie kadencji Rada powołała 13 stałych komisji Rady i 1 komisję doraźną:

- Rewizyjną - ds. opiniowania wykonania budżetu Miasta i wnioskowania o udzielenie lub nieudzielenie absolutorium Prezydentowi Miasta Poznania
- Budżetu i Finansów - ds. gospodarki finansowej, budżetu Miasta i mienia komunalnego
- Polityki Przestrzennej i Ochrony Środowiska - ds. ładu przestrzennego, systemu informacji przestrzennej, gospodarowania gruntami miejskimi i inwestycji
- Polityki Gospodarczej i Promocji Miasta - ds. rozwoju gospodarczego
- Kultury i Nauki – ds. kultury, nauki, promocji kulturalnej Miasta, funkcjonowania miejskich instytucji kultury oraz współpracy ze środowiskami twórczymi i naukowymi
- Rodziny, Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego – ds. polityki społecznej miasta, organizacji i działalności miejskich placówek pomocowych, współdziałania z organizacjami pozarządowymi, problemów osób niepełnosprawnych oraz rynku pracy

- Kultury Fizycznej i Turystyki – ds. działalności instytucji sportowych i turystycznych oraz upowszechniania sportu, rekreacji i turystyki
- Samorządową – ds. jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego
- Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego – ds. bezpieczeństwa, porządku publicznego, ochrony przeciwpożarowej, obrony cywilnej oraz stanów nadzwyczajnych zagrożeń
- Gospodarki Komunalnej i Polityki Mieszkaniowej – ds. eksploatacji, remontów i inwestycji w zakresie technicznej infrastruktury miasta oraz usług komunalnych oraz polityki mieszkaniowej miasta i komunalnych lokali mieszkaniowych
- Inwentaryzacyjną – ds. stanu mienia komunalnego, które jest własnością Miasta
- Miejską Komisję ds. Wyborów Osiedlowych – ds. przestrzegania przepisów prawa wyborczego przez osiedlowe i obwodowe komisje wyborcze, udzielanie pomocy w zakresie sprawnego i zgodnego z prawem przeprowadzania głosowania i wyborów oraz Doraźną Komisję Statutowo-Regulaminową.

W miarę potrzeby Rada powołuje komisje doraźne.

Od początku IV kadencji funkcję Przewodniczącego Rady Miasta Poznania pełni Przemysław Alexandrowicz (PiS), a funkcje Wiceprzewodniczących: Dariusz Lipiński (PO), Janina Paprzycka (SLD) i Grzegorz Ganowicz (PO). W strukturze Urzędu - na prawach wydziału - funkcjonuje Biuro Rady Miasta, jednostka organizacyjna zapewniająca obsługę administracyjną i kancelaryjno - techniczną Rady i jej komisji. Biuro udziela radnym pomocy w wykonywaniu ich mandatu. W zakresie realizowanych przez siebie zadań podlega ono Przewodniczącemu Rady.

Zadania Prezydenta Miasta Poznania

Organem wykonawczym gminy, wykonującym uchwały Rady Miasta oraz inne zadania gminy określone przepisami prawa jest Prezydent Miasta Poznania, którego legitymacja do sprawowania władzy pochodzi z wyborów bezpośrednich. W dniu 10 listopada 2003 r. odbyła się II tura wyborów bezpośrednich Prezydenta Miasta Poznania, w której wybrano na to stanowisko dotychczasowego Prezydenta Ryszarda Grobelnego¹. Uzyskał on 65,8% głosów.

W dniu 19 listopada 2003 r. Prezydent Miasta Poznania powołał do współpracy czterech zastępców Prezydenta którzy odpowiadają za powierzone im zarządzeniem Prezydenta, określone sprawy Miasta. Są to:

- Tomasz Kayser - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw promocji i strategii rozwoju Miasta
- Mirosław Kruszyński - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw infrastruktury i gospodarki komunalnej
- Jerzy Stępień - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw planowania przestrzennego, gospodarki nieruchomościami oraz spraw społecznych
- Maciej Frankiewicz - zastępca Prezydenta Miasta Poznania do spraw oświaty, kultury i sportu.

¹ w I turze wyborów w dniu 27 października 2003 r. żaden z 12 kandydatów nie uzyskał wymaganej liczby głosów

Prezydent Miasta wykonuje uchwały Rady i zadania określone przepisami prawa. Do zadań należy w szczególności: przygotowywanie projektów uchwał Rady, w tym projektu budżetu, określanie sposobu wykonywania uchwał, gospodarowanie mieniem komunalnym, wykonywanie budżetu, zatrudnianie i zwalnianie kierowników miejskich jednostek organizacyjnych, wykonywanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. W ramach wewnętrznego podziału zadań poszczególni zastępcy Prezydenta odpowiadają za powierzone im dziedziny działalności samorządowej i z tego tytułu nadzorują sposób realizacji zadań określonych w wydziałach.

W strukturze Miasta, zgodnie z obowiązującymi przepisami, funkcjonuje stanowisko Sekretarza i Skarbnika Miasta. Obecnie² funkcje te pełnią: Piotr Kołodziejczyk – Sekretarz Miasta oraz Barbara Sajnaj – Skarbnik Miasta Poznania.

Urząd Miasta Poznania

Prezydent jest kierownikiem Urzędu Miasta Poznania, przy pomocy którego realizuje swoje zadania.

Według stanu na koniec 2003 roku obsługę administracyjną obywateli prowadziło 27 wydziałów i równorzędnych jednostek organizacyjnych oraz działające na prawach oddziałów: Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Biuro Promocji Inwestycji, Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Poradnia Zakładowa oraz biura delegatur³.

W 2003 r., nastąpiło szereg zmian w strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Poznania. Utworzono 8 nowych jednostek organizacyjnych Urzędu tj.: Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów, Gabinet Prezydenta, Biuro Kształtowania Relacji Społecznych, Biuro Audytu Wewnętrznego, Biuro Funduszy Europejskich, Wydział Rozwoju Miasta, Biuro Promocji Inwestycji, Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Nowe jednostki mają w swojej właściwości następujące kategorie spraw:

- Gabinet Prezydenta zapewnia obsługę organizacyjną Prezydenta i zastępców Prezydenta. Inicjuje, koordynuje i prowadzi współpracę z zagranicą w zakresie kontaktów Urzędu Miasta Poznania z miastami partnerskimi. Do zadań Gabinetu należy również prowadzenie protokołu dyplomatycznego oraz zapewnienie asystentury Prezydentowi i zastępcom Prezydenta oraz obsługi transportowej władz Miasta
- Biuro Funduszy Europejskich inicjuje i koordynuje działania związane z pozyskiwaniem funduszy europejskich. Koordynuje kontakty z administracją rządową i samorządową oraz z instytucjami Unii Europejskiej w zakresie funduszy europejskich. Monitoruje projekty europejskie realizowane przez jednostki miejskie i poznańskie organizacje pozarządowe

² w 2003 r. funkcję Sekretarza Miasta Poznania pełnił pan Dariusz Jędraszczak. Od 3.02.2004 r. stanowisko to objął pan Piotr Kołodziejczyk

³ wg Zarządzenia Nr 617/2003/k Prezydenta Miasta Poznania z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Poznania

- Wydział Rozwoju Miasta dokonuje studiów i analiz stanu poszczególnych dziedzin funkcjonowania Miasta, zapewnia monitoring stopnia zaspokojenia potrzeb i jakości życia mieszkańców, sporządza prognozy rozwoju Miasta, prowadzi działania w zakresie kompleksowego programowania i ustalania strategii rozwoju Miasta, analiz jej realizacji oraz koordynacji prac nad wieloletnim programem inwestycyjnym. Inicjuje, prowadzi i koordynuje opracowania studialne związane z problematyką rozwoju Miasta i aglomeracji poznańskiej, w tym opracowania planistyczne z zakresu zagospodarowania przestrzennego. Realizuje niektóre działania z zakresu promocji gospodarczej Miasta, w tym w zakresie rozwoju turystyki miejskiej i kongresowej. Koordynuje sprawy wydawania opinii o celowości i zgodności z interesami Miasta zamierzeń inwestycyjnych, planowanych przez cudzoziemców
- Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów prowadzi poradnictwo konsumenckie, udziela informacji prawnych w zakresie ochrony interesów konsumentów, występuje do przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów, prowadzi spotkania polubowne oraz sprawy sądowe na rzecz konsumentów. Do Biura należą sprawy edukacji konsumenckiej, przygotowywania wniosków w zakresie stanowienia lub zmiany przepisów prawa miejscowego dotyczących ochrony
- Biuro Promocji Inwestycji podejmuje działania stymulujące aktywność gospodarczą Miasta, popularyzujące i promujące Poznań, jako dogodne i atrakcyjne miejsce do podejmowania działalności inwestycyjnej
- Biuro Kształtowania Relacji Społecznych podejmuje działania z zakresu komunikacji społecznej, nastawione na programowanie i inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do stworzenia prawidłowej struktury komunikacji ze społeczeństwem. Koordynuje badania dotyczące opinii i potrzeb, a także dotyczące analizowania badań postaw społecznych mieszkańców Miasta. Wykonuje obsługę prasową Prezydenta, Jego Zastępców, Sekretarza i Skarbnika Miasta, całego Urzędu Miasta Poznania i niektórych jednostek organizacyjnych. Prowadzi kampanie społeczne kształtujące pozytywny wizerunek Miasta oraz współorganizuje imprezy z udziałem władz Miasta, opracowuje i wdraża systemy identyfikacji graficznej wydawnictw miejskich oraz linie graficzne upominków i gadżetów
- Biuro Audytu Wewnętrznego prowadzi działania, przez które Prezydent uzyskuje obiektywną i niezależną ocenę funkcjonowania Urzędu w zakresie gospodarki finansowej pod względem legalności, gospodarności, celowości, rzetelności, a także przejrzystości i jawności
- Miejski Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności zapewnia obsługę osób zainteresowanych uzyskaniem orzeczenia o niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, organizuje funkcjonowanie i zapewnia obsługę administracyjną składów orzekających.

Ponadto w strukturze Urzędu Miasta Poznania działają⁴ poniższe wydziały:

- Biuro Prawne - wykonuje obsługę prawną Rady, Zarządu, Prezydenta i Urzędu Miasta, opiniuje pod względem prawnym i redakcyjnym projekty aktów prawnych organów miasta, współuczestniczy w redagowaniu ważniejszych aktów prawnych, uczestniczy w negocjowaniu warunków umów i porozumień zawieranych przez Miasto, wykonuje zastępstwo procesowe przed sądami polskimi, sprawuje nadzór prawny nad egzekucją należności Urzędu i współdziała w prowadzeniu postępowania egzekucyjnego
- Biuro Rady Miasta - zapewnia obsługę administracyjną i kancelaryjno - techniczną Rady i jej komisji, udziela radnym pomocy w wykonywaniu ich mandatu
- Biuro Zamówień Publicznych - prowadzi sprawy stosowania w Urzędzie i jego gospodarstwach pomocniczych przepisów o zamówieniach publicznych, w szczególności zaś kompletuje i weryfikuje materiały źródłowe niezbędne do przeprowadzenia postępowań o wartości szacunkowej przekraczającej 30 tys. euro, uczestniczy w postępowaniach prowadzonych przez wydziały, których wartość szacunkowa mieści się w granicach od 15 do 30 tys. euro, udziela pomocy wydziałom i miejskim jednostkom organizacyjnym w stosowaniu procedur przetargowych, na zlecenie Zarządu, uczestniczy w postępowaniach prowadzonych przez miejskie jednostki organizacyjne, prowadzi kontrolę stosowania przepisów o zamówieniach publicznych przez miejskie jednostki organizacyjne
- Miejski Inspektorat Ochrony Cywilnej - prowadzi sprawy planowania oraz koordynuje realizację przedsięwzięć ochrony cywilnej ludności miasta, w tym ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia, zdrowia ludzi i środowiska; koordynuje i nadzoruje sprawy obronne, należące do wydziałów i miejskich jednostek organizacyjnych
- Straż Miejska - realizuje zadania i funkcjonuje według zasad określonych odrębnym regulaminem organizacyjnym, uchwalonym przez Radę
- Urząd Stanu Cywilnego - prowadzi rejestrację zdarzeń stanu cywilnego, sporządza i aktualizuje akty stanu cywilnego, wykonuje inne czynności związane ze sporządzaniem aktów urodzeń, małżeństw i zgonów
- Wydział Analiz i Kontroli Budżetu⁵ - prowadzi sprawy planowania i analiz budżetu Miasta, aktualizowaniem wieloletniego planu finansowego oraz kontrolą gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych powiązanych z budżetem Miasta
- Wydział Działalności Gospodarczej - prowadzi sprawy ewidencji działalności gospodarczej, zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, licencji na wykonywanie transportu drogowego, zezwoleń na niektóre rodzaje działalności gospodarczej oraz sprawy związane z promocją przedsiębiorczości i programami dla MSP, a także sprawy dotyczące współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy
- Wydział Finansowy - realizuje dochody i wydatki budżetu Miasta, prowadzi rachunkowość budżetu oraz sprawy podatków i opłat lokalnych, a także egzekucji tych podatków i opłat
- Wydział Informatyki - prowadzi sprawy związane z wdrażaniem rozwiązań informatycznych w jednostkach organizacyjnych Urzędu, koordynuje działania w tym zakresie, zabezpiecza ciągłość i prawidłowość funkcjonowania infrastruktury informatycznej w Urzędzie

⁴ stan na 31.12.2003 r.

⁵ w 2004 r. wydział zmienił nazwę na Wydział Budżetu i Analiz

- Wydział Inżyniera Miasta - prowadzi sprawy dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku, urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, lokalnego transportu zbiorowego, cmentarzy komunalnych, innych usług komunalnych oraz inwestycji lokalnych realizowanych przy udziale ludności
- Wydział Komunikacji - prowadzi sprawy dotyczące rejestracji i ewidencji pojazdów, ewidencji tablic rejestracyjnych indywidualnych wydanych na obszarze województwa, uprawnień do kierowania pojazdami, nadzoru nad szkoleniem kierowców, kontroli działalności ośrodków szkoleniowych, wydawania stacjom kontroli uprawnień do przeprowadzania badań pojazdów oraz sprawowania nadzoru nad tymi stacjami
- Wydział Kultury Fizycznej i Turystyki - prowadzi sprawy rozwoju kultury fizycznej i turystyki oraz terenów i urządzeń rekreacyjnych, a także postępowania dotyczące zezwoleń na organizację masowych imprez sportowych i ewidencję szkolnych klubów sportowych
- Wydział Kultury i Sztuki - prowadzi sprawy związane z rozwojem życia kulturalnego miasta oraz nadzorowaniem miejskich instytucji kultury i szkół artystycznych, prowadzi postępowania dotyczące zezwoleń na organizowanie masowych imprez artystycznych i rozrywkowych
- Wydział Mienia Komunalnego⁶ - prowadzi inwentaryzację i ewidencję mienia komunalnego i mienia Skarbu Państwa oraz ewidencję dochodów z tego mienia, nadzoruje prawidłowość gospodarowania mieniem komunalnym i mieniem Skarbu Państwa, prowadzi sprawy wykonywania przez Miasto funkcji właściciela bądź współwłaściciela mienia komunalnego w zakresie nie zastrzeżonym dla miejskich jednostek organizacyjnych oraz sprawy wykonywania przez Prezydenta funkcji właściciela bądź współwłaściciela mienia Skarbu Państwa, inicjuje i realizuje procesy przekształceń miejskich jednostek organizacyjnych
- Wydział Ochrony Środowiska - prowadzi sprawy ochrony zieleni, ochrony przed hałasem i ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami, sprawy związane z gospodarką wodno-ściekową, ochroną wód i geologią oraz odpadami przemysłowymi
- Wydział Organizacyjny - prowadzi sprawy organizacji i funkcjonowania Urzędu oraz wykonuje kontrolę wewnętrzną w tym zakresie; zapewnia obsługę administracyjną Prezydenta, Jego Zastępców, Sekretarza i Skarbnika Miasta, prowadzi sprawy osobowe, socjalne i szkoleniowe pracowników. Do Wydziału należą również sprawy informacyjno-skargowe, obsługi kancelaryjnej, archiwum i biblioteki Urzędu, realizacja serwisów informacyjnych Urzędu, koordynacja spraw dot. realizacji uchwał Rady Miasta Poznania, stanowisk Komisji Rady, zapytań i interpelacji radnych, oraz nadzoru nad realizacją zadań inwestycyjno-remontowych i usług realizowanych przez gospodarstwo pomocnicze Pozserwis
- Wydział Oświaty - prowadzi sprawy organizacji szkół i placówek oświatowo - wychowawczych, sprawy osobowe dyrektorów szkół i placówek oświatowych, sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy w szkołach i placówkach, współdziałania z kuratorium w zakresie szkół i placówek, pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczycieli, nadzoru pedagogicznego i powoływania dyrektorów szkół i placówek, prowadzi sprawy współpracy z organizacjami i instytucjami zajmującymi się opieką nad dziećmi

⁶ od 1.01.2004 r. wydział został przekształcony w 2 odrębne jednostki: Biuro Nadzoru Właścicielskiego oraz Wydział Gospodarowania Mieniem Miasta

- Wydział Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - prowadzi sprawy związane z produkcją rolniczą (roślinną i zwierzęcą), rybactwem śródlądowym, melioracją gruntów, gospodarką żywnościową, zagospodarowaniem gruntów rolnych oraz sprawy socjalne rolników
- Wydział Spraw Obywatelskich - prowadzi sprawy ewidencji ludności, dowodów osobistych, ochrony informacji niejawnych, zbiorów, zgromadzeń, zmiany imion i nazwisk, obywatelstwa oraz powszechnego obowiązku obrony, wykonuje zadania z zakresu nadzoru nad stowarzyszeniami mającymi siedzibę na terenie Miasta, z wyjątkiem stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego
- Wydział Urbanistyki i Architektury - prowadzi sprawy z zakresu zagospodarowania przestrzennego, w szczególności zaś wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, nadzoru nad plastycznymi przekształceniami Miasta oraz sprawy z zakresu administracji architektoniczno - budowlanej przewidzianej prawem budowlanym, w tym wydawania pozwoleń na budowę i użytkowanie obiektów budowlanych
- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych - prowadzi sprawy dotyczące organizacji i nadzoru nad samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej, żłobkami, izbą wytrzeźwień, realizuje zadania z zakresu nadzoru nad miejskimi jednostkami pomocy społecznej oraz współpracuje z ośrodkami pozasamorządowymi, w tym instytucjami charytatywnymi, realizującymi zadania pomocy społecznej. Do Wydziału należą sprawy przeciwdziałania alkoholizmowi, przyznawania dodatków mieszkaniowych oraz udzielania świadczeń z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w zakresie rehabilitacji zawodowej.

W strukturze organizacyjnej Urzędu funkcjonują także na prawach oddziałów:

- Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, które realizuje zadania związane z ochroną dóbr kultury w mieście, prowadzi sprawy przygotowywania programów ochrony i konserwacji zabytków miejskich, opiniuje plany zagospodarowania przestrzennego oraz dofinansowuje ze środków budżetowych prace konserwatorskie w obiektach zabytkowych miasta
- Poradnia Zakładowa - prowadzi sprawy ochrony zdrowia pracowników Urzędu w zakresie ustalonym odrębnym Statutem, nadanym przez Zarząd Miasta
- biura delegatur (5)⁷ - wykonują obsługę finansową i administracyjną samorządów pomocniczych oraz prowadzą sprawy obsługi administracyjnej i zaopatrzenia materiałowego pracowników zatrudnionych w delegaturach. Ich terytorialny zasięg działania oraz szczegółowy przebieg granic ustala Rada Miasta.

Urząd Miasta Poznania według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r. zatrudniał 1.343 pracowników, co sytuuje go w grupie największych pracodawców miasta.

⁷ zlikwidowane z dniem 1.01.2004 r.

Realizując zadania z zakresu administracji publicznej władze Poznania podejmowały wielokierunkowe działania, mające na celu usprawnienie organizacji przyjmowania i obsługi mieszkańców, rozpatrywania ich skarg i wniosków, ułatwianie i udzielanie pomocy w załatwianiu indywidualnych spraw obywateli, pomoc w organizacji inicjatyw lokalnych, zwiększenie kwalifikacji zawodowych pracowników oraz poprawę warunków pracy w Urzędzie Miasta. W 2003 r. w zorganizowanym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej oraz dwutygodnik "Wspólnota" konkursie "Złoty Laur Edukacji Samorządowej", Urząd Miasta Poznania zajął 1. miejsce w kategorii "Urzędy zatrudniające powyżej 80 pracowników" za działania na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia pracowników samorządowych.

W 2003 r. kontynuowano w wydziałach i jednostkach miejskich wdrażanie procedur zgodnych z normą ISO 9001:2000 oraz działania celem wdrożenia w Urzędzie Miasta międzynarodowego standardu IIP (Investors in People).

Miejskie jednostki administracyjne

Część zadań publicznych Miasta realizują miejskie jednostki organizacyjne działające w formie: jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych, instytucji kultury, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, a także spółek prawa handlowego.

Jednostki budżetowe to wyodrębnione organizacyjnie jednostki, które nie posiadają osobowości prawnej, pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu Miasta, a pobrane dochody odprowadzają na ten rachunek budżetu. Jest to największa grupa jednostek miejskich (330), która prowadzi działalność w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, kultury, gospodarki komunalnej oraz planowania przestrzennego i geodezji. Na koniec 2003 roku działały następujące jednostki budżetowe:

- bursy szkolne (5), Centrum Kształcenia Praktycznego, Centrum Kształcenia Ustawicznego, domy dziecka (2), domy pomocy społecznej (4), dzienne domy pomocy społecznej (5), Dzienny Ośrodek Adaptacyjny, Dom Pomocy Społecznej Interwencji Kryzysowej, przedszkola specjalne (5), szkoły podstawowe (76), szkoły podstawowe specjalne (13), gimnazja (53), gimnazja specjalne (14), licea ogólnokształcące (66), szkoły zawodowe (39), Klub Profilaktyczno – Wychowawczy, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Nieślyszących, Ogrody Jordanowskie (2), Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi, żłobki (4), Miejska Pracownia Urbanistyczna, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, młodzieżowe domy kultury (3), Ogród Zoologiczny, Ośrodek Adaptacyjno – Opiekuńczy, Ośrodek dla Bezdomnych, Palmiarnia Poznańska, Pogotowie Opiekuńcze, poradnie psychologiczno – pedagogiczne (8), rodzinne domy dziecka – (5), Usługi Komunalne, Zarząd Dróg Miejskich, Zarząd Geodezji i Katastru Miejskiego GEOPOZ, Zarząd Zieleni Miejskiej.

Zakłady budżetowe to jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania, pokrywając koszty swojej działalności z przychodów własnych (z wyłączeniem otrzymywanych z budżetu Miasta dotacji przedmiotowych, bądź dotacji podmiotowych lub celowych na dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji). Zakłady budżetowe są drugą, najliczniejszą grupą jednostek. W 2003 r. działało ich na terenie miasta 140, w tym największy udział miały przedszkola (136). Na koniec 2003 roku działały m.in.:

- Izba Wyrzeźwień, Poznańskie Ośrodki Sportu i Rekreacji, przedszkola (136), Wysypisko Odpadów Komunalnych, Zarząd Komunalnych Zasobów Lokalowych.
- Gospodarstwa pomocnicze to wyodrębnione z jednostek budżetowych, pod względem organizacyjnym i finansowym, części ich podstawowej działalności lub działalności ubocznej. Gospodarstwa pomocnicze pokrywają koszty swojej działalności z uzyskiwanych przychodów własnych (z wyłączeniem otrzymanych z budżetu dotacji przedmiotowych). W 2003 roku działały dwa gospodarstwa:
- Wydawnictwo Miejskie oraz Pozserwis.

Instytucje kultury to posiadające osobowość prawną instytucje, gospodarujące samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzące samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Instytucja pokrywa koszty bieżącej działalności i zobowiązania z uzyskiwanych przychodów. W 2003 roku działało 13 jednostek kultury:

- Biblioteka Raczyńskich, Centrum Kultury 'Zamek', Centrum Sztuki Dziecka, Estrada Poznańska, Galeria Miejska 'Arsenał', Muzeum Archeologiczne, Osiedlowy Dom Kultury 'Stokrotka', Teatr Animacji, Teatr Muzyczny, Teatr Ósmego Dnia, Teatr Polski, Wielkopolskie Muzeum Walk Niepodległościowych, Poznański Chór Chłopięcy.

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej to zakłady utworzone przez uprawnione instytucje bądź osoby, w tym jednostki samorządu terytorialnego, prowadzone w formie samodzielnych zakładów, pokrywające z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów koszty działalności i zobowiązań, nabywające osobowość prawną z chwilą wpisania do rejestru. W 2003 roku było ich 5:

- Poznański Ośrodek Specjalistyczny Usług Medycznych, Zakład Opieki Zdrowotnej Poznań – Jeżyce, Zakład Opieki Zdrowotnej Poznań – Nowe Miasto, Zakład Opieki Zdrowotnej Poznań – Stare Miasto, Zakład Opiekuńczo – Lecznicy.

Ze strukturą Miasta powiązane są służby administracji zespólonej powiatu (miasta na prawach powiatu). Administrację zespóląną Poznania tworzą następujące służby, inspekcje i straże:

- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej
- Komenda Miejska Policji
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii dla Miasta Poznania i Powiatu Poznańskiego.

Zadania własne Miasta dot. zaspakajania potrzeb zbiorowych jego mieszkańców, w szczególności dotyczących spraw zaopatrzenia w wodę, kanalizację, usuwania odpadów i oczyszczania ścieków komunalnych, organizacji transportu zbiorowego, rozwiązywania potrzeb mieszkaniowych, produkcji i przesyłu energii cieplnej oraz organizacji targowisk są realizowane poprzez spółki, w których Miasto posiada część udziałów. Należą do nich: Aquanet sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne sp. z o.o., Dalkia Poznań S.A., Targowiska sp. z o.o., Rethmann – Sanitech – Poznań sp. z o.o., Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o.o. oraz towarzystwa budownictwa społecznego. Według stanu na 31.12.2003 r. Miasto posiadało akcje lub udiały w 29 spółkach prawa handlowego, w tym 100% udziałów w 5 spółkach, pakiet większościowy akcji bądź udziałów w 6 spółkach. W pozostałych przypadkach odsetek procentowy akcji bądź udziałów w spółkach nie przekracza 50% kapitału zakładowego bądź akcyjnego.

Wykaz spółek z udziałem Miasta

Aquanet sp. z o.o.
 C&M S A
 Centrum Kongresowe sp. z o.o.
 Centrum Obsługi Biznesu sp. z o.o.
 Dalkia Poznań SA
 Innowacyjne Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe “Infokart” sp. z o.o.
 Kupiec Poznański S A
 Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej sp. z o.o.
 Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Poznań sp. z o.o.
 Międzynarodowe Targi Poznańskie sp. z o.o.
 Port Lotniczy Poznań-Ławica sp. z o.o.
 Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.
 Poznańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.
 Przedsiębiorstwo Geodezyjno- Kartograficzne “Geo-Service” sp. z o.o.
 Przedsiębiorstwo Handlowe “Medom” sp. z o.o. w likwidacji
 Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe “Geodrog” sp. z o.o.
 Rethmann-Sanitech – Poznań sp. z o.o.
 Strefa Wolnocłowa sp. z o.o.
 Targowiska sp. z o.o.
 Tarpan sp. z o.o. w likwidacji
 Telewizja Kablowa Poznań S A
 Termy Maltańskie sp. z o.o.
 Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Koziołki” sp. z o.o.
 Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Nasz Dom” sp. z o.o.
 Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Wielkopolska” sp. z o.o.
 Wielkopolska Giełda Rolno Ogrodnicza MRS sp. z o.o.

World Trade Center Poznań sp. z o.o.

Zachodnie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o.

Zakład Naprawy Autobusów sp. z o.o.

źródło: Biuro Nadzoru Właścicielskiego UMP

Samorząd wojewódzki i powiatowy

W Poznaniu, stolicy regionu, oprócz samorządu gminnego siedzibę swoją mają również organy samorządu Województwa Wielkopolskiego oraz Powiatu Poznańskiego, obejmującego 17 gmin sąsiadujących z Poznaniem. Są to powołane w 1998 r.: Sejmik Województwa, Zarząd Województwa Wielkopolskiego, którego przewodniczącym jest Marszałek Województwa Wielkopolskiego – Stefan Mikołajczak oraz Rada Powiatu Poznańskiego wraz z Zarządem Powiatu, na czele którego stoi Starosta Poznański Jan Grabkowski.

Na terenie miasta oraz województwa administracja publiczna rządowa podlega zwierzchnictwu Wojewody Wielkopolskiemu – Andrzeja Nowakowskiego. Wojewoda jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie i zwierzchnikiem zespolonej administracji rządowej, do której należą: Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu oraz służby, inspekcje i straże wojewódzkie takie jak: Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej, Komenda Wojewódzka Policji, Kuratorium Oświaty, Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej, Wojewódzki Inspektorat Weterynarii, Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków, Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego. W województwie działają także organy administracji rządowej niezespolonej, a więc podmioty niepowiązane służbowo i funkcjonalnie z Wojewodą. Są to w szczególności:

- dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych, wojskowi komendanci uzupełnień
- izby skarbowe, urzędy skarbowe, inspektorzy kontroli skarbowej
- dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych i specjalistycznych urzędów górniczych
- dyrektorzy okręgowych urzędów miar i naczelnicy obwodowych urzędów miar
- dyrektorzy okręgowych urzędów probierczych i naczelnicy obwodowych urzędów probierczych

- dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej
- dyrektorzy urzędów celnych
- dyrektorzy urzędów statystycznych
- komendanci oddziałów Straży Granicznej, komendanci strażnic oraz komendanci granicznych placówek kontrolnych i dywizjonów Straży Granicznej
- Prezes Agencji Rynku Rolnego
- regionalni inspektorzy celni.

Funkcjonujące na szczeblu wojewódzkiej administracji rządowej służby, inspekcje i straże mają swoje odpowiedniki w powiatach. Zwierzchnictwo nad nimi sprawuje starosta, będący jednocześnie przewodniczącym zarządu w powiecie.

Część kompetencji samorządu powiatowego wykonują dla terenu miasta Poznania i powiatu poznańskiego organy miasta, część natomiast dla miasta wykonują organy Powiatu. Dotyczy to w szczególności funkcjonowania i zadań realizowanych przez Komendy Straży Pożarnej i Policji, inspekcję weterynaryjną oraz Stację Sanitarno-Epidemiologiczną. Sprawy zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu należące do Powiatowego Urzędu Pracy nadzorowane są przez organy samorządu powiatowego na mocy porozumienia zawartego między Miastem i Powiatem Poznańskim.

W Poznaniu siedzibę swoją mają również związki i stowarzyszenia samorządowe – krajowe i regionalne. Przede wszystkim wymienić należy zasłużony dla rozwoju samorządu terytorialnego Związek Miast Polskich, którego Prezesem został w 2003 roku Prezydent Poznania Ryszard Grobelny.

MAJĄTEK MIASTA

Mieniem komunalnym jest własność i inne prawa majątkowe należące do miasta oraz mienie innych komunalnych osób prawnych.

Według stanu na 30.06.2003 roku wartość mienia komunalnego miasta Poznania po umorzeniu wynosiła ogółem 22,4 mld zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 38,8 tys. zł. Udział wartości netto w wartości brutto kształtuje się w wysokości 97 %.

Głównym składnikiem majątku miejskiego są grunty (87%), których wartość netto wynosiła na 30.06.2003 roku 19,6 mld zł. W zasobach komunalnych Poznania znajdowały się nieruchomości, w tym: budynki komunalne i ulice miejskie oraz inwestycje i udziały w spółkach.

FINANSE MIASTA

Polityka finansowa Miasta jest realizowana w oparciu o uchwalany corocznie przez Radę Miasta Poznania budżet. Uchwała określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Budżet Miasta opracowywany jest w oparciu o przepisy Ustawy o finansach publicznych. Poznań posiada Wieloletni Plan Finansowy oraz stanowiący jego integralną część Wieloletni Program Inwestycyjny.

W ciągu roku zarządzanie budżetem odbywa się w trybie wynikającym z zapisów Ustawy o finansach publicznych i polega na:

- wykonywaniu postanowień zawartych w uchwale budżetowej
- analizie wykonania budżetu
- dostosowywaniu budżetu do aktualnych potrzeb i priorytetów w zakresie zadań bieżących oraz kierunków inwestowania poprzez zmiany budżetu
- korekcie środków budżetowych przyznawanych przez budżet państwa na zadania własne i zlecone i dostosowywaniu wydatków do wielkości tych środków.

Pozycję finansową Miasta określa wysokość dochodów budżetowych. Stanowią one źródło finansowania wydatków bieżących i inwestycyjnych. W ostatnich latach zarówno dochody jak i wydatki charakteryzuje ciągły wzrost.

W 2003 roku dochody miasta wyniosły 1.289 mln zł. Najwyższy udział w nich ma dotacja i subwencja z budżetu państwa (38%) oraz wpływy z udziału w podatku dochodowym i podatki i opłaty lokalne⁸ (po 22%). Polityka podatkowa miasta kładzie nacisk na efektywność w ściągłości podatków. Miasto posiada uprawnienia do samodzielnego prowadzenia działań egzekucyjnych, dotyczących podatków stanowiących dochód własny gminy.

Miasto ponosi wydatki na realizację zadań przypisanych samorządowi terytorialnemu w zakresie zadań gminy i powiatu, które obejmują wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

W 2003 roku wydatki budżetu Miasta wynosiły 1.435 mln zł. Wydatki budżetowe w większości przeznaczone są na działalność bieżącą. Pozostałe środki przeznaczone zostały na realizację ważniejszych remontów inwestycji.

W budżecie Miasta zdecydowanie największe kwoty przeznacza się na finansowanie sfery społecznej. Dominującymi są wydatki na realizację zadań oświatowo – wychowawczych (43%) oraz z zakresu transportu (23%).

Budżet Miasta jest deficytowy. Wydatki przekraczają dochody, a zwiększający się corocznie zakres rzeczowy zadań Miasta powoduje konieczność zaciągania kredytów i pożyczek na ich finansowanie. W 2003 r. Miasto Poznań wyemitowało 2 serie 4- i 5-letnich obligacji o łącznej wartości 191 mln zł. Obligacje te zostały wprowadzone do obrotu na Centralnej Tabeli Ofert. Przychody z emisji zostały przeznaczone na finansowanie inwestycji komunalnych.

⁸ gdzie dominujące są wpływy z podatku od nieruchomości

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

System wodociągowo-kanalizacyjny

Poznańskim systemem wodociągowo-kanalizacyjnym zarządza spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Aquanet sp. z o.o., w której udziałowcami są⁹: Miasto Poznań (66,1%), Czerwonak (3,5%), Luboń (3,1%), Mosina (9,3%), Murowana Goślina (2,5%), Puszczykowo (5,1%), Swarzędz (1,7%), Kórnik (0,8%), Suchy Las (2,9%), Brodnica (0,03%). Oprócz świadczenia usług dla Poznania spółka działa na terenie sąsiednich gmin: Czerwonak, Luboń, Mosina, Murowana Goślina, Puszczykowo, Kórnik, Suchy Las, Brodnica oraz Swarzędz.

System wodociągowy

Poznań jest zaopatrywany w wodę z dwóch ujęć wodociągowych: Dębina i Krajkowo k. Mosiny, o łącznej średniej wydajności 220 tys. m³/dobę. Ujęcie w Dębnie położone w dolinie Warty pomiędzy Poznaniem a Luboniem ma charakter powierzchniowy i zasilane jest głównie sztucznie ze stawów infiltracyjnych, a jego wydajność jest zależna od warunków atmosferycznych. Ujęcie w Krajkowie posiada charakter wgłębny i czerpie wodę z utworów Wielkopolskiej Doliny Kopalnej, Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej i przełomowej doliny Warty, co zapewnia dostawę wody o wysokich parametrach jakościowych. Ujęcie pokrywa około 80 % zapotrzebowania Poznania na wodę. Obydwa ujęcia współpracują ze stacjami uzdatniania wody w Mosinie oraz w Poznaniu przy ul. Wiśniowej i ul. Grobla o łącznej wydajności 250 tys. m³/dobę. Po uzdatnieniu woda jest tłoczona do sieci rurociągów I i II strefy ciśnień oraz magazynowana w zbiornikach wyrównawczych na Moraskiej Górze i w Pożegowie k. Mosiny. Ogólna długość sieci wodociągowej w Poznaniu wynosi 1.352 km. Najdłuższa magistrała wynosi 40 km i prowadzi od ujęcia wody w Mosinie do Moraskiej Góry. Istnieją jednak nadal rejony miasta (na peryferiach, szczególnie w części południowej) nie objęte miejską siecią wodociągową i zaopatrywane w wodę ze studni indywidualnych. Część zakładów przemysłowych wykorzystuje do celów technologicznych wodę z własnych ujęć wodociągowych.

Od początku lat 90. notuje się systematyczny spadek zapotrzebowania na wodę. Wynika on ze zmniejszonego zużycia wody głównie w gospodarstwach domowych oraz w przemyśle. W 2003 roku zużycie wody w gospodarstwach domowych wyniosło 70 tys. m³/dobę, a w przemyśle 13 tys. m³/dobę.

⁹ 4,9% udziałów przypada na uprawnionych pracowników spółki

W mieście z ogólnomiejskiej sieci wodociągowej korzysta 96,6% ludności. Woda jest dostarczana do ponad 250 tys. odbiorców, wśród których największą grupę stanowią gospodarstwa domowe (ponad 66 %).

Urządzenia wodociągowe charakteryzują się zróżnicowanym stanem technicznym. Ponad 60% sieci eksploatowana jest od 50 do 100 lat i wymaga wymiany.

System kanalizacyjny

Zrzut ścieków do kanalizacji miejskiej w Poznaniu wynosi około 102 tys. m³ na dobę, w tym gospodarstwa domowe odprowadzają ponad 60 % ich ogólnej ilości. Od początku lat 90. notuje się systematyczny spadek ilości ścieków, wynikający ze zmniejszonego zużycia wody.

Wszystkie ścieki są oczyszczane w dwóch oczyszczalniach ścieków: Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków przy ul. Serbskiej (jedynie mechanicznie) oraz Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Koziegłowach k. Poznania (mechanicznie i biologicznie), o przepustowości 218,5 tys. m³/dobę. Ścieki do Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków są tłoczone przez pompownie ścieków przy ul. Garbary. Ponadto ponad 20 zakładów przemysłowych posiada własne oczyszczalnie ścieków.

W Poznaniu do kanalizacji miejskiej jest odprowadzanych około 82% wytworzonych ścieków.

Miasto Poznań posiada sieć kanalizacyjną mieszaną: w części centralnej starą sieć ogólnospławną, a w nowych rejonach sieć typu rozdzielczego: sanitarną i deszczową. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 945 km (sieć ogólnospławną i sanitarną, bez deszczowej). Istnieją jednak nadal rejony miasta (na peryferiach szczególnie w części południowej) nie objęte miejską siecią kanalizacyjną, na których wykorzystywane są zbiorniki bezodpływowe. System kanalizacji miejskiej obsługuje 96,9% mieszkańców.

Urządzenia kanalizacyjne charakteryzują się zróżnicowanym stanem technicznym. Około 40% sieci eksploatowana jest powyżej 50 lat i wymaga wymiany. Problemem jest także przeciążenie sieci, szczególnie głównych kolektorów ogólnospławnych i sanitarnych centralnej części miasta.

Ciepłownictwo

Poznańskim systemem ciepłowniczym zajmuje się spółka akcyjna Dalkia Poznań S.A., która realizuje około 34% zaopatrzenia miasta w energię ciepłą. Współudziałowcami spółki są: francuska firma Dalkia (61%), Miasto Poznań (27%) oraz uprawnieni pracownicy (12%). Oprócz Poznania spółka działa na terenie gmin: Czerwonak, Murowana Goślina, Buk oraz Swarzędz. Głównym dostawcą energii cieplnej sprzedawanej przez spółkę jest Dalkia Poznań ZEC S.A., w której francuska firma Dalkia jest od 2004 r. większościowym udziałowcem (85%), posiadająca 2 duże elektrociepłownie: Karolin i Garbary.

Poza ciepłem kupowanym z ZEC, Dalkia Poznań S.A. korzysta z własnych źródeł (98 kotłowni i ciepłowni lokalne). Łączna moc źródeł ciepła wynosi 1.118 MW. Dostawa energii cieplnej odbywa się z kotłowni lokalnych bezpośrednio do instalacji odbiorczych, natomiast z elektrociepłowni i ciepłowni za pośrednictwem węzłów cieplnych i sieci. Długość sieci cieplnej wynosi 400 km. Głównym odbiorcą spółki są gospodarstwa domowe, a wśród nich wielorodzinne budownictwo mieszkaniowe (67%). Największym odbiorcą w tej grupie jest SM Osiedle Młodych. Całkowite zużycie energii cieplnej dostarczanej przez spółkę wynosi w Poznaniu rocznie prawie 6,8 mln GJ. W 2003 r., po raz pierwszy od połowy lat 90. nastąpiło zwiększeniu zużycia ciepła, co zostało spowodowane przyłączeniem nowych dużych odbiorców.

Stan techniczny systemu ciepłowniczego jest zróżnicowany i wymaga, oprócz corocznych prac konserwacyjno-remontowych, także częściowej wymiany i modernizacji. Najstarsze odcinki sieci mają 29 lat.

Elektroenergetyka

Poznański system elektroenergetyczny znajduje się w gestii jednoosobowych spółek Skarbu Państwa: Enea SA oraz Polskie Sieci Elektroenergetyczne Poznań – Zachód S.A. Enea S.A. posiada koncesję na transmisję (z wyjątkiem sieci najwyższych napięć, którymi zarządza spółka Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA), dystrybucję oraz dostarczanie energii elektrycznej. Według obowiązującego prawa energetycznego spółka we współpracy z władzami Poznania zobowiązana jest do rozwijania lokalnej infrastruktury energetycznej, celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu. Zgodnie z założeniami rządowego programu restrukturyzacji i prywatyzacji całego sektora energetycznego przewiduje się prywatyzację spółki Enea SA, brak natomiast ostatecznych decyzji dotyczących podziału i prywatyzacji PSE SA. Zaopatrzenie Poznania w energię elektryczną realizowane jest w 80% przez krajowy system elektroenergetyczny, głównie z zespołu elektrowni Pątnów-Adamów-Konin oraz z elektrowni Dolna Odra w pobliżu Szczecina. Źródła lokalne – elektrociepłownie Karolin i Garbary – pokrywają zaledwie 20% potrzeb w tym zakresie. Poznański system elektroenergetyczny obejmuje 1,7 tys. stacji energetycznych wysokich i średnich napięć, ponad 2 tys. stacji transformatorowych, 14 rozdzielni sieciowych oraz ponad 5,4 tys. km linii energetycznych wysokich, średnich i niskich napięć. System obsługuje ponad 257 tys. odbiorców, którzy zużywają 1,7 TWh energii elektrycznej rocznie. Największymi odbiorcami są: przemysł (47%) oraz gospodarstwa domowe (26%). Gospodarstwa domowe zużywają rocznie ponad 491 GWh energii elektrycznej ogółem, tj. prawie 860 kWh na mieszkańca.

Stan techniczny systemu elektroenergetycznego jest zróżnicowany. Około 30% linii napowietrznych oraz stacji transformatorowych wymaga remontu.

Gazownictwo

Zaopatrzeniem Poznania w gaz przewodowy zajmuje się oddział jednoosobowej spółki akcyjnej Skarbu Państwa Polskie Górnictwo Naftowe i Gazowe S A – Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o., który obejmuje swoim zasięgiem całe województwo wielkopolskie oraz część województw: zachodniopomorskiego, dolnośląskiego i pomorskiego. Zgodnie z obowiązującym prawem energetycznym spółka we współpracy z władzami Poznania zobowiązana jest do rozwijania lokalnej infrastruktury gazowniczej, celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Zasilanie Poznania w gaz realizowane jest z krajowego systemu gazowniczego, poprzez gazociąg wysokiego ciśnienia podłączony do magistrali Krobia-Śrem-Poznań-Piła-Szczecin w rejonie Janikowa oraz przez system urządzeń gazowniczych na terenie miasta, obejmujący 57 stacji redukcyjno-pomiarowych oraz 1.150 km sieci gazowniczej średniego i niskiego ciśnienia. W mieście ponad 89% ludności korzysta z sieci gazowej. System dostarcza gaz 212 tys. odbiorcom, wśród których ponad 97% stanowią gospodarstwa domowe. W tej grupie odbiorców występuje także największe zużycie gazu – prawie 80%, a średnie zużycie na odbiorcę wynosi 950 m³/rok.

Stan techniczny systemu gazowniczego jest zróżnicowany. Około 40% sieci niskiego ciśnienia zostało zbudowanych ponad 50 do 100 lat temu z rur żeliwnych i wymaga wymiany.

TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Dostępność komunikacyjna

Poznań jest jednym z najważniejszych węzłów komunikacyjnych w Polsce. Położony w połowie drogi pomiędzy Berlinem a Warszawą, na trasie transeuropejskiego korytarza transportowego wschód-zachód, łączącego Europę Zachodnią z Rosją. Poznań jest drugim po Szczecinie polskim miastem, które posiada najszybsze dogodne połączenia drogowe i kolejowe z leżącą najbliżej Polski wielką metropolią Unii Europejskiej – Berlinem.

W Poznaniu krzyżują się ważne, międzynarodowe szlaki komunikacyjne łączące: Paryż/Rotterdam i Berlin z Warszawą i Moskwą (droga nr 2), południe Polski z północą (droga nr 11) oraz kraje skandynawskie z Bałkanami (przez Morze Bałtyckie).

Przez Poznań przebiega autostrada A2, prowadząca ze Świecka na granicy zachodniej przez Łódź i Warszawę do Terespolu na granicy wschodniej. Jej budowa przebiega etapami. W latach 1999 – 2003 pobudowano 13 km odcinek autostrady A2, biegnący w granicach administracyjnych Poznania, stanowiący jego południową obwodnicę. Odcinek ten został wyłączony z umowy koncesyjnej i był częściowo finansowany ze środków Unii Europejskiej. W 2003 r. oddano także do użytku odcinek wschodni autostrady A2 z Poznania do Wrześni¹⁰. Rozpoczęła się także budowa dalszego fragmentu autostrady A2: z Konina do Strykowa oraz trwają przygotowania do budowy kolejnego fragmentu z Nowego Tomyśla do Świecka.

Poznań posiada rozległą sieć połączeń autobusowych z większymi miastami w Polsce i w Europie, realizowanych zarówno przez firmę państwową (Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej), spółdzielczą (Krajowa Spółdzielnia Komunikacyjna) oraz liczne firmy prywatne. Usługi te są znacznie sprywatyzowane; udział sektora prywatnego w ich wartości ogółem wynosi prawie 95%. Firmy te zapewniają regularne połączenia z 10 krajami europejskimi i w 2003 roku przewiozły ponad 7,8 mln pasażerów. Firmy przewozowe przewiozły w 2003 roku transportem samochodowym około 1,1 mln ton towarów.

Poznań jest ważnym węzłem kolejowym, połączonym z dużymi miastami w Polsce i Europie. Poznański węzeł kolejowy obejmuje 9 linii, w tym 7 o znaczeniu międzynarodowym. Posiada regularne ekspresowe połączenia kolejowe z Warszawą oraz z głównymi miastami Polski. Wystarczająca jest także sieć połączeń z miastami zagranicznymi. Kierunki istniejących bezpośrednich połączeń kolejowych pokrywają się z przebiegiem głównych drogowych tras tranzytowych: wschód – zachód i północ – południe. Największy pasażerski dworzec kolejowy, Poznań Główny, leży w centrum miasta natomiast nowoczesna i jedna z największych w Polsce stacja towarowa rozrządowa z obsługą kontenerową znajduje się w rejonie Franowa, na peryferiach miasta.

¹⁰ w 2004 r. został otwarty odcinek zachodni z Poznania do Nowego Tomyśla

Poznań posiada lotnisko Ławica oddalone o 6 km od centrum miasta. W 2003 roku z portu lotniczego do Warszawy (50 minut lotu) było 27 połączeń w tygodniu, do Zielonej Góry – 6 (25 minut lotu). Do Kopenhagi (1,5 godz. lotu) -18 rejsów w tygodniu, do Frankfurtu n/Menem (110 minut) – 7 połączeń. Sześć rejsowych połączeń miała w tygodniu Ławica z Wiedniem (1,5 godz. lotu) i Monachium (110 minut), 5 z Kolonią (115 minut) oraz 2 połączenia rejsowe z Londynem (2 godziny lotu)¹¹. Przewoźnikami byli LOT, SAS, European Airlines Express, AirPolonia¹² i Austrian Airlines. Na Ławicy ląduje najczęściej w Polsce małych samolotów (taksówek powietrznych) przylatujących z zagranicy. Rośnie liczba czarterów do Tunezji, Grecji, Turcji i na Majorkę, a ich udział w ruchu pasażerskim wynosi ponad 53%. W 2003 roku w poznańskim porcie lotniczym odprawiono 263,6 tys. pasażerów oraz 1,7 tys. ton ładunków.

Od 2001 roku pasażerowie są obsługiwani w nowym terminalu pasażerskim, który może przyjąć do 1,2 mln pasażerów rocznie. Transport towarowy jest natomiast obsługiwany w nowym terminalu cargo. Lotnisko odpowiada wszystkim wymogom, jakie spełniać musi lotnisko międzynarodowe. Oprócz Ławicy, w swoich granicach Poznań posiada również lotnisko wojskowe w Krzesinach, natomiast w pobliżu miasta w Kobylnicy-Ligowcu znajduje się lotnisko Aeroklubu Wielkopolskiego. W 2003 roku kontynuowano rozpoczętą w 2000 roku kompleksową modernizację lotniska wojskowego w Krzesinach, współfinansowaną przez NATO.

Położone nad rzeką Wartą miasto posiada własny port rzeczny z przeładownią. Od lat 90. transport wodny nie posiada praktycznie żadnego znaczenia w gospodarce transportowej Poznania i istniejący port rzeczny na rzece Warcie jest wykorzystywany marginalnie do nieregularnego przewozu piasku i żwiru.

Transport wewnątrz miasta

Jednym z największych dotąd nierozwiązanych problemów Poznania jest system transportu miejskiego. Dlatego też od 1999 roku Miasto Poznań realizuje zatwierdzoną przez Radę Miasta Poznania politykę transportową, opracowaną przez naukowców z Politechniki Krakowskiej. Jej głównym celem jest stworzenie optymalnego systemu transportowego w skali aglomeracji poznańskiej z uwzględnieniem rozwoju powiązań regionalnych, sprzyjających wzmocnieniu funkcji Poznania jako centrum regionu.

Obecny układ sieci ulic opiera się na planach przestrzennych z XIX wieku. Podstawowy układ sieci ulicznej przebiega dookoła części średniowiecznej miasta i pozostaje niezmieniony do dzisiaj. Największa koncentracja ruchu występuje w śródmieściu, szczególnie w centrum. Statystyczny mieszkaniec Poznania wykonuje około 2,44 podróży dziennie, z tego 1,99 środkami transportu, a pozostałe pieszo. Największy ruch pieszy występuje w centrum miasta, gdzie dojeżdża dziennie około 200 tys. osób. W ciągu doby najczęściej pojazdów osobowych porusza się w centrum miasta na moście Uniwersyteckim (ponad 43,2 tys.), a w strefie peryferyjnej na ul. Niestachowskiej (ponad 62,6 tys.). Maksymalny szczyt poranny na drogach w strefie centralnej miasta przypada między godziną 7.00 a 8.00. Maksymalny szczyt popołudniowy przypada na godzinę 15.00 do 16.00 i wynosi 9,4% standardowego natężenia dobowego. Największy ruch przypada we wtorki.

¹¹ w 2004 r. uruchomiono nowe połączenie z Brukselą

¹² do listopada 2004 r.

W Poznaniu znajduje się 1.120 km dróg, w tym 74,5 % o nawierzchni ulepszonej. Wszystkimi drogami zarządza miejska jednostka budżetowa Zarząd Dróg Miejskich. Poza drogami na terenie miasta znajduje się 460 obiektów inżynierskich, którymi oprócz Zarządu Dróg Miejskich (330) zarządza Zakład Infrastruktury Kolejowej PKP (123), Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne sp. z o.o. (2) i spółka Autostrada Wielkopolska SA (5).

Na poznańskich drogach znajduje się 222 skrzyżowań z sygnalizacją świetlną, prawie 23,9 tys. znaków drogowych, 39 tys. tablic drogowaskazowych oraz 41,9 tys. punktów świetlnych.

Podstawowymi środkami transportu masowego jest tabor tramwajowy i autobusowy. Transport kolejowy jest wykorzystywany w tym celu w niewielkim stopniu, chociaż długość torów kolejowych w granicach miasta wynosi około 125 km. Od połowy 2000 roku komunikacją miejską zarządza spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne, w którym 100 % udziałów posiada Miasto Poznań. Transport miejski przewozi rocznie około 197 mln pasażerów, z których ponad 54% wykorzystuje transport tramwajowy. Na koniec 2003 roku MPK dysponowało 320 tramwajami (średni wiek techniczny 25,1 lat) oraz 297 autobusami (średni wiek techniczny 9,0 lat), które miały ponad 83 tys. miejsc. Tabor autobusowy został odnowiony w latach 1996-1997 (Miasto Poznań zakupiło 122 nowoczesne autobusy marki Neoplan i Man), niezbędna jest natomiast wymiana zużytego technicznie taboru tramwajowego. W 2002 r. podpisano umowę z niemiecką firmą Siemens na dostawę 14 nowoczesnych niskopodłogowych wozów tramwajowych typu Combino. Pierwsze dostawy nastąpiły pod koniec 2003 roku. Długość linii komunikacji miejskiej wynosi 856 km, w tym udział linii autobusowych wynosi 76,5 %. Długość linii tramwajowych wynosi 201 km toru.

W 1997 roku w Poznaniu oddano do użytku unikalną w skali kraju linię tramwajową – Poznański Szybki Tramwaj. Wydzielona trasa o długości 6,1 km łączy centrum miasta z osiedlem mieszkaniowym Piątkowo. Rocznie z PST korzysta prawie 18 mln pasażerów.

W Poznaniu dynamicznie rozwija się motoryzacja, a wskaźnik zarejestrowanych samochodów osobowych prywatnych na 1000 mieszkańców (367 w 2003 roku) należy do jednych z najwyższych w Polsce. Na koniec 2003 roku było zarejestrowanych ponad 289 tys. pojazdów, w tym prawie 211 tys. samochodów osobowych oraz 65 tys. ciężarowych.

W celu złagodzenia problemu parkowania w centrum miasta w 1993 roku wprowadzono Strefę Parkowania, w której postój jest płatny w zależności od czasu postoju. W 2003 r. zmieniono granice strefy i stawki opłat za parkowanie. Obecnie Płatna Strefa Parkowania obejmuje 6.993 miejsca. Jest ona podzielona na 3 podstrefy: A, B, C o zróżnicowanych opłatach za postój pojazdu. Wypełnienie strefy wynosi od 85% (w strefie A) do 35% (strefa C). Od 2001 roku opłaty w strefie uiszcza się w 257 parkomatów niemieckiej firmy Siemens. Na jej obrzeżach powstało 9 parkingów buforowych, na których wyznaczono prawie 1,2 tys. miejsc.

Bezpieczeństwo na drogach

W 2003 r. w Poznaniu zanotowano 7.122 kolizje i 1.248 wypadków drogowych z ofiarami w ludziach. W wypadkach rannych zostało 1.477 osób, a śmierć na miejscu poniosło 40 osób. Najwięcej wypadków drogowych powstało z winy kierujących (87,4%). Podstawowe przyczyny wypadków to nadmierna prędkość, nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu oraz niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami. Największe zagrożenie stwarzają młodzi kierowcy w wieku 18-24 lat. Piesi spowodowali 11,2% wypadków i były one wynikiem przede wszystkim wejścia przed pojazd w ruchu, wejście na jezdnię przy czerwonym świetle oraz przekraczanie jezdni w niedozwolonym miejscu. Najbardziej niebezpiecznymi ulicami w Poznaniu są odcinki ulic: Głogowskiej, Hetmańskiej i Dąbrowskiego. Notuje się tam najwięcej wypadków i kolizji. Sytuację może także poprawić budowa podziemnych przejść i kładek, tzw. małych rond na niebezpiecznych skrzyżowaniach oraz wydzielanie pasów skrętu.

W 2003 r. funkcjonariusze ruchu drogowego zanotowali 489 przypadków kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu.

Usługi pocztowe

Usługi pocztowe świadczą:

- przedsiębiorstwo państwowe Poczta Polska poprzez 107 placówek pocztowych oraz 31 agencji pocztowych (powstają od 2000 roku), posiadających 295 okienek nadawczo-odbiorczych. Na 100 tys. mieszkańców przypada 24 placówek i agencji. Najwięcej placówek znajduje się w Śródmieściu i na dużych osiedlach mieszkaniowych. Mieszkańców obsługuje 406 doręczycieli. W mieście znajduje się 419 skrzynek pocztowych. W 2003 roku nadano 94,4 mln przesyłek pocztowych oraz ponad 2,5 mln przekazów pocztowych. Dominujący udział w przesyłkach pocztowych stanowią listy zwykłe i druki bezadresowe
- firmy kurierskie (np. DHL Express, Stolica, Szybka Paczka, Spedpol, Masterlink).

Usługi informacyjne

Telekomunikacja

W latach 90. w Poznaniu nastąpił dynamiczny rozwój usług telekomunikacyjnych. Liczba abonentów telefonii stacjonarnej zwiększyła się o ponad 40%, osiągając na koniec 2003 r. poziom 290,3 tys. Wskaźnik gęstości telefonicznej liczony na 1000 mieszkańców wyniósł 504 abonentów. Jest to 1,8-krotnie więcej niż w woj. wielkopolskim i 1,6-krotnie więcej niż w kraju (odpowiednio 283 i 311). Wskaźnik telefonizacji, określający dostępność telefonii stacjonarnej, w gospodarstwach domowych wyniósł 90%. Poza usługami powszechnymi, poznańscy operatorzy stacjonarni oferują coraz szerszy zakres usług specjalistycznych, m.in.: pocztę głosową, infolinię, ISDN, transmisję danych i dzierżawę łączy, komutowany dostęp do Internetu, usługi pracy grupowej.

W ostatnich latach w Poznaniu nastąpił dynamiczny rozwój telefonii komórkowej. Szacuje się, że ponad 2/5 poznańskich gospodarstw domowych posiada przynajmniej 1 telefon komórkowy (w tym prawie 15% dzieci do 16 roku życia). W mieście znajdują się węzły dostępowe wszystkich trzech operatorów sieci komórkowych działających w Polsce. Są dostępne wszystkie usługi dodatkowe świadczone przez sieci komórkowe, w tym serwisy informacyjne, GPRS, SMS oraz MMS.

Na poznańskim rynku działają także operatorzy telekomunikacyjni wykorzystujący fale radiowe poprzez naziemną i/lub satelitarną sieć stacji nadawczo-odbiorczych, świadcząc nie tylko usługi radiotelefonii przywoławczej i przenośnej, ale także coraz częściej stacjonarnej.

Usługi informatyczne

Szacuje się, że w Poznaniu ponad połowa gospodarstw domowych posiada przynajmniej jeden komputer, a co trzecie posiada dostęp do Internetu. Przeciętnie z 1 komputera w gospodarstwie domowym korzystają prawie 3,5 osoby. Z sieci internetowej korzysta ponad 70% osób używających komputera, łącząc się głównie za pomocą modemu i stacjonarnej sieci telefonicznej (73%). Z łącza stałego korzysta niecałe 30% użytkowników Internetu¹³. Ponad połowa z nich łączy się z siecią z domu, co czwarty w szkole lub na uczelni, co piąty u znajomych lub rodziny lub korzysta z kawiarenek internetowych. Osoby pracujące mogą także korzystać z sieci internetowej w miejscach pracy (szacuje się, że ponad 80% firm używa Internetu). Użytkownicy Internetu najczęściej przeglądają strony www (prawie 3/4 ogółu), używają poczty elektronicznej (2/3) i komunikatorów (ponad 1/3), poszukują materiałów do pracy lub nauki (ponad połowa) i ściągają pliki (1/4).

Dynamicznie rozwija się rynek usług informacyjnych, związany z transmisją danych oraz dostępem do Internetu. Na rynku poznańskim działają najwięksi operatorzy oferujące te usługi. W Poznaniu znajdują się węzły dostępowe wszystkich głównych sieci transmisji danych¹⁴. Ponadto w mieście jest zarejestrowanych ponad 3 tys. podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w dziedzinie doradztwa w zakresie oprogramowania i dostarczania usług informatycznych.

¹³ do tej grupy zaliczono także sieci kablowe i łącza radiowe

¹⁴ POLPAK-T (należąca do TPSA), ATMAN, Energis, Tel-Energo, Telbank, Internet Partners, Pro Futuro, Telekomunikacji Kolejowej, POL-34/622 (ogólnopolska sieć łącząca regionalne sieci metropolitarne) oraz NASK

W ostatnich latach Poznań stał się znaczącym ośrodkiem komputerowo-sieciowym. W Poznaniu działa od 1994 roku największe obecnie centrum komputerowe w Polsce - Poznańskie Centrum Superkomputerowo – Sieciowe (PCSS), dysponujące 8 superszybkimi komputerami obliczeniowymi (w tym 3 firmy Cray), które jest także operatorem ogólnopolskiej sieci akademickiej POL-34/622 oraz poznańskiej miejskiej sieci komputerowej POZMAN. Centrum dysponuje naziemnym szybkim łączem z Poznania do europejskiej sieci naukowej TEN – 155 (do węzła we Frankfurcie nad Menem), poprzez którą sieć miejska jest podłączona bezpośrednim kanałem transmisyjnym do węzła w Nowym Jorku.

Miejska Sieć Komputerowa POZMAN zbudowana została w technologii światłowodowej o długości ponad 200 km i obejmuje obszar prawie całego Poznania. Sieć dołączona jest do krajowej naukowej sieci szerokopasmowej POL-34/622, posiada połączenia z najważniejszymi polskimi operatorami telekomunikacyjnymi oraz szybkie łącze do europejskiej sieci naukowej GEANT. POZMAN umożliwia instytucjom użyteczności publicznej, edukacyjnym, naukowym i biznesowym aktywne uczestnictwo w procesie budowy społeczeństwa informacyjnego. Jest bazą do budowania zaawansowanych usług cyfrowych dla potrzeb mieszkańców miasta, m.in.: Miejskiego Informatora Multimedialnego (prowadzony przez Urząd Miasta Poznania multimedialny system informacyjny o mieście i jego instytucjach), Polskiego Portalu Edukacyjnego (dla nauczycieli oraz uczniów i ich rodziców), publikacji multimedialnych i bibliotek cyfrowych z wykorzystaniem przeglądarki internetowej, technik transmisji strumieniowych, wykorzystywanych m.in. przy transmisjach siecią Internet audycji radiowych.

Na rynku informacyjnym pojawiły się nowe formy usług świadczonych za pośrednictwem Internetu (duże portale informacyjne, e-commerce, e-bank, e-marketing, e-learning). W Poznaniu jest wdrażany projekt e-Poznań, którego celem jest rozwój społeczeństwa informacyjnego. W ramach programu rozpoczęto budowę archiwum dokumentów elektronicznych oraz budowę portalu umożliwiającego realizację usług administracyjno-biznesowych. Urząd Miasta Poznania, jako pierwszy w Polsce, wprowadził w 2003 r. możliwość rejestracji działalności gospodarczej „on-line”, za pomocą internetu prowadzona jest także rekrutacja do szkół ponadpodstawowych. Dalsze etapy to wdrożenie e-podpisu w kontaktach urząd – obywatel oraz podjęcie działań w celu zapewnienia mieszkańcom szerokopasmowego dostępu do Internetu. W 2004 r. w zorganizowanym przez tygodnik "Computerworld" konkursie "Lider Informatyki 2004", Urząd Miasta Poznania zajął 1. miejsce w kategorii "Administracja państwowa" za osiągnięcia uzyskane dzięki zastosowaniu technologii informatycznych.

Media lokalne

W Poznaniu wydawanych jest 40 tytułów prasowych o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim. Do największych dzienników lokalnych należą: „Głos Wielkopolski” (czytany przez około 58 % mieszkańców Poznania), „Gazeta Poznańska” oraz „Gazeta Wielkopolska” - dodatek lokalny do ogólnopolskiego dziennika „Gazeta Wyborcza”. Ich łączny nakład wynosi od 200 do 350 tys. egz. dziennie. Wszystkie te tytuły są własnością prywatną.

Poznań posiada regionalną stację telewizyjną, będącą oddziałem Telewizji Polskiej S.A. Stacja obejmuje swoim zasięgiem Wielkopolskę i województwo lubuskie. W mieście rozwija się także dynamicznie sieć telewizji kablowej, której głównym operatorem jest Wielkopolska Telewizja Kablowa (WTK).

W Poznaniu znajduje się 11 rozgłośni stacji radiowych o zasięgu lokalnym i regionalnym. Do największych należą: „Radio Merkury” (najpopularniejsze w Wielkopolsce), „Radio RMF FM” oraz „Radio ESKA” (najpopularniejsze w Poznaniu).

MIESZKALNICTWO

Stan zasobów i warunki mieszkaniowe

Na koniec grudnia 2003 r. w Poznaniu było 216,4 tys. mieszkań z 752,2 tys. izb, o łącznej powierzchni użytkowej 13.622,5 tys. m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2003 r. wynosiła 63,0 m² i zwiększyła się o 5,7 m² w stosunku do 1990 r. W 2003 r. na jedno mieszkanie średnio przypadało 3,48 izb, przeciętna powierzchnia użytkowa jednej izby wynosiła 18,1 m². W jednym mieszkaniu zamieszkiwało średnio 2,65 osób, a na jedną izbę przypadało 0,76 osób. Ponad 80% mieszkańców zamieszkuje w zabudowie wielorodzinnej. Blisko połowa mieszkań (48%) powstała do 1970 r., 38% w latach 1971-88, a 14% mieszkań wybudowano w latach 1989-2003.

Wyposażenie mieszkań jest zróżnicowane, jednak większość posiada łazienkę (95%), możliwość korzystania z: wody bieżącej (99,7%), ciepłej wody bieżącej (93,2%), gazu sieciowego (89%), jest podłączonych do kanalizacji (97,1%), 84,4% posiada centralne ogrzewanie (zbiorowe lub indywidualne), a 8,8% indywidualne ogrzewanie węglowe.

Większość zasobów mieszkaniowych należy do spółdzielni (47%) i osób prywatnych (37%). Zasoby komunalne stanowią 10%. Około 70% mieszkań w Poznaniu jest własnością prywatną. Znaczny wpływ na to miała prowadzona w ostatnich latach sprzedaż mieszkań komunalnych, Skarbu Państwa, spółdzielczych i zakładowych.

W aktualnej strukturze własnościowej zasobów mieszkaniowych Poznania, tylko niecałe 9 % stanowią mieszkania komunalne, będące własnością miasta. Komunalne zasoby mieszkaniowe obejmują 1.755 budynków mieszkalnych, w których mieści się 21,1 tys. mieszkań.

Większość budynków komunalnych wybudowana została przed 1960 rokiem, aż 67 % tych budynków mieszkalnych nawet przed rokiem 1945. Charakteryzuje je zły stan techniczny, wysoki stopień dekapitalizacji, częste awarie instalacji. Obniża to poziom warunków mieszkaniowych i wymaga pilnych prac remontowych i modernizacyjnych. Do remontu kwalifikuje się prawie 1 tys. budynków. Realizując cele zawarte w polityce mieszkaniowej Miasta opracowano program renowacji kamienic komunalnych. W 2002 r. uzyskano kredyt w wysokości 13 mln euro z Europejskiego Banku Inwestycyjnego na współfinansowanie realizacji pierwszego etapu programu obejmującego modernizację i termorenowację budynków.

Budownictwo mieszkaniowe

Od 1995 roku systematycznie wzrasta liczba efektów nowego budownictwa. W ostatnich dziesięciu latach budowano w Poznaniu przeciętnie ok. 1900 mieszkań rocznie. Od 1994 roku pojawiła się nowa forma budownictwa mieszkaniowego - budownictwo na sprzedaż lub wynajem realizowane przez developerów, których podstawową działalnością gospodarczą jest budowanie i sprzedawanie z zyskiem domów i mieszkań. Ta grupa inwestorów realizuje obecnie najwięcej mieszkań. Ich oferty są bardzo urozmaicone. Obejmują różne propozycje lokalizacji, łącznie z możliwością wskazania miejsca przez przyszłego właściciela, zróżnicowany metraż, wyposażenie i cenę 1 m². Jest to jednak budownictwo komercyjne, na które nie stać większości mieszkańców. Znacznie korzystniejszym i bardziej dostępnym sposobem pozyskania nowego mieszkania jest budownictwo społeczno-czynszowe. Jako pierwsze zaczęło je rozwijać Poznańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, w którym Miasto Poznań ma większościowe udziały¹⁵. W latach 1998-2003 w tej formie przekazano 1.391 nowych mieszkań. Podstawą zawarcia umowy najmu lokalu mieszkalnego wybudowanego w ramach budownictwa społeczno-czynszowego jest spełnienie kilku warunków: nie posiadanie żadnego tytułu do innego lokalu mieszkalnego, wpłacenie kaucji (maksymalnie w wysokości rocznego czynszu) oraz partycypacji w kosztach budowy mieszkania, w wysokości 20 % jego wartości.

Potencjał inwestorski nowego budownictwa w Poznaniu tworzą obecnie: około 40 developerów, spółdzielnie mieszkaniowe, 5 towarzystw budownictwa społecznego oraz inwestorzy indywidualni.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego w 2003 r. do użytku wynosiła 99,1 m² i była o prawie 20 m² wyższa od przeciętnej powierzchni mieszkania przekazanego w 2002 r. Znaczący wpływ na zwiększenie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania miał udział budownictwa indywidualnego w ogólnych efektach mieszkaniowych wynoszący 44%. Mieszkania budowane przez indywidualnych inwestorów charakteryzują się znacznie wyższym metrażem niż budowane przez pozostałych inwestorów.

Mimo korzystnego trendu rozwoju budownictwo mieszkaniowe nie nadąża za przyrostem gospodarstw domowych. Obecnie na 100 mieszkań w Poznaniu przypada 118 gospodarstw domowych. Wynika to z faktu, że ok. 70 tys. gospodarstw domowych zamieszkuje mieszkania wspólnie. Aktualny niedobór mieszkań szacuje się - przy założeniu, że każda rodzina - gospodarstwo domowe powinna posiadać swoje mieszkanie - na ok. 35-40 tys. mieszkań. W liczbie tej mieści się ok. 4 tys. zarejestrowanych wniosków o przydział mieszkania z zasobów towarzystw budownictwa społecznego oraz 2 tys. wnioskodawców oczekujących na przydział mieszkania komunalnego lub socjalnego.

¹⁵ obecnie Miasto Poznań posiada udziały w 5 TBS

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Nauka i szkolnictwo

Wychowanie przedszkolne

W 2003 w Poznaniu wychowaniem przedszkolnym zostało objętych 73% dzieci w wieku 3-6 lat. Na terenie miasta funkcjonowało 168 przedszkoli i 60 oddziałów przedszkolnych, tzw. „klasy zerowe”, funkcjonujące przy szkołach podstawowych. Wszystkie placówki objęły opieką 14.736 dzieci w wieku 3 – 6 lat, w tym w przedszkolach – 13.192 dzieci.

Wśród poznańskich przedszkoli znajdowało się:

- 141 placówek samorządu miasta Poznania
- 1 placówka MON
- 26 placówek niepublicznych.

Przedszkola dysponowały 14.524 miejscami, tj. o 1.332 więcej niż wynosiła liczba uczęszczających do nich dzieci. Przeciętnie na 1 oddział przedszkolny przypada 20 dzieci.

W 2003 roku przedszkola nadzorowane przez Miasto wykorzystane były w 91,4%.

Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne i średnie

System edukacji szkolnej w Poznaniu obejmuje 499 szkół na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, średnim i policealnym, do których uczęszcza 106,3 tys. dzieci, młodzieży i dorosłych. Spośród wszystkich typów szkół najczęściej uczniów (33,1 tys.) kształci się na poziomie podstawowym. W szkołach przeciętnie na 1 oddział przypada od 21 (szkoły podstawowe i średnie) do 23 uczniów (gimnazja), a na 1 pomieszczenie szkolne od 20 (szkoły podstawowe) do 22 uczniów (gimnazja). Na poziomie ponadgimnazjalnym¹⁶ największym zainteresowaniem młodzieży cieszyły się licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 57,6% uczniów. W Poznaniu na poziomie ogólnokształcącym kształci się więcej dziewcząt niż chłopców. Spośród ogólnej liczby uczniów liceów ogólnokształcących 56% to dziewczęta. W szkolnictwie zawodowym liczba dziewcząt stanowi 33% ogólnej liczby uczniów. Osoby dorosłe uzupełniają wykształcenie w 134 szkołach na poziomie ponadgimnazjalnym i w gimnazjum działającym przy Centrum Kształcenia Ustawicznego. W roku szkolnym 2003/2004 uczyło się w nich 15,5 tys. osób. Wśród osób dorosłych największą popularnością cieszą się szkoły zawodowe, w których kształci się 60% uczniów dorosłych.

¹⁶ szkolnictwo ponadgimnazjalne obejmuje licea ogólnokształcące, licea profilowane, szkoły średnie techniczne i zawodowe oraz zasadnicze szkoły zawodowe

Trendy demograficzne w grupie do 17 lat powodują, że systematycznie zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży objętych nauczaniem na poziomie podstawowym. W ciągu ostatnich 5 lat liczba uczniów szkół sukcesywnie spada (od 1999 roku liczba uczniów zmniejszyła o 1,5 tys.).

W przeciętnej poznańskiej szkole dla młodzieży znajduje się 16 pomieszczeń szkolnych, wśród których przeważają sale lekcyjne (74,8%). Pracownie szkolne stanowią 19% pomieszczeń, wśród nich jedynie 1/3 to pracownie komputerowe. Sale gimnastyczne posiada 92,5% szkół, a jedynie jedna szkoła pływalnię.

W kształceniu młodzieży dużą wagę przykładają do znajomości języków obcych. W Poznaniu języka angielskiego uczy się 82%, a niemieckiego – 70% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W mieście działa 6 szkół dwujęzycznych z językami wykładowymi: francuskim, niemieckim i angielskim; w 46 liceach ogólnokształcących prowadzone są klasy językowe z poszerzonym programem nauki języków obcych (głównie: angielskiego, niemieckiego, francuskiego). Międzynarodową maturę młodzież może zdawać w 2 poznańskich liceach ogólnokształcących. Badania Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu wykazały, że poziom kompetencji językowej osiąganey przez absolwentów szkół średnich wskazuje na zadowalającą znajomość języków obcych nowożytnych i odpowiada wymaganiom stawianym uczniom w innych krajach Unii Europejskiej.

Szkoły wyższe

Poznań jest jednym z głównych ośrodków szkolnictwa wyższego w Polsce. Na 22 uczelniach (w tym 8 państwowych) studiuje ponad 122 tys. studentów, w tym blisko 700 cudzoziemców (ponad połowa na Akademii Medycznej). Około 60% studentów to osoby spoza miasta. Na 1000 mieszkańców przypada 211 studentów (wśród dużych polskich miast Poznań zajmuje pod tym względem 1. miejsce). Kadra akademicka poznańskich uczelni liczy 7,6 tys. osób. Na 1 nauczyciela akademickiego przypada 15,8 studentów (w woj. wielkopolskim 17,4, a w kraju – 20,6). Corocznie poznańskie szkoły wyższe opuszcza ponad 20 tys. absolwentów.

Ponad połowa uczelni (13) prowadzi studia na poziomie magisterskim. Wśród szkół wyższych Poznania dominuje profil ekonomiczny, który umożliwia zdobywanie wiedzy niezbędnej w zarządzaniu, bankowości i biznesie. W ostatnich latach poszerza się oferta kształcenia o nowe kierunki i specjalizacje, m.in. zarządzanie i marketing, finanse i bankowość, turystykę i rekreację, informatykę, międzynarodowe stosunki gospodarcze i polityczne.

Aż 10 poznańskich uczelni prowadzi zajęcia w 26 filiach i oddziałach zamiejscowych. Naukę w nich pobiera blisko 22 tys. studentów. Większość placówek zamiejscowych uruchomiono w Wielkopolsce (m.in. w Kaliszu, Koninie, Lesznie, Pile), część z nich działa także w innych regionach kraju (w Zielonej Górze, Bydgoszczy, Szczecinie, Wrocławiu, Chorzowie, Gnieźnie). Unikalną w skali kraju placówką jest Collegium Polonicum w Słubicach - wspólna placówka naukowo-badawcza Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie n. Odrą.

Od kilku lat poznańskie uczelnie zajmują wysokie miejsca w badaniach porównawczych. W rankingu przeprowadzonym przez redakcję dziennika „Rzeczpospolitej” i miesięcznika „Perspektywy” dot. roku akademickiego 2003/2004, spośród 79 najlepszych uczelni w kraju Uniwersytet im. A. Mickiewicza uplasował się – podobnie jak rok wcześniej - na 4 miejscu za Uniwersyteciem Jagiellońskim, Uniwersyteciem Warszawskim i Politechniką Warszawską. W poszczególnych kategoriach uczelni 1. miejsce w skali kraju zajęła Akademia Wychowania Fizycznego, a 2. miejsca przypadły Akademii Medycznej, Akademii Ekonomicznej oraz Akademii Rolniczej.

W ostatnich latach intensywnie rozwija się nowoczesna uczelniana baza dydaktyczno-naukowa. Największym inwestorem jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, który buduje nowy kampus na Morasku i gmach biblioteki Wydziału Neofilologii. Znaczące inwestycje prowadzą także inne poznańskie uczelnie: Akademia Wychowania Fizycznego, Akademia Medyczna, Akademia Rolnicza, Politechnika Poznańska, Wyższa Szkoła Logistyki. W 2003 r. całkowicie od podstaw siedzibę wybudowała prywatna Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa.

Szkoły wyższe Poznania w roku 2003

Szkoły państwowe

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Politechnika Poznańska

Akademia Rolnicza

Akademia Ekonomiczna

Akademia Medyczna

Akademia Wychowania Fizycznego

Akademia Muzyczna

Akademia Sztuk Pięknych

Szkoły niepaństwowe

Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości

Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii

Wyższa Szkoła Sztuki Stosowanej „Schola Posnaniensis”

Wyższa Szkoła Bankowa

Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa

Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania

Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych

Wyższa Szkoła Handlu i Usług

Wyższa Szkoła Zawodowa Handlu i Rachunkowości

Wyższa Szkoła Języków Obcych

Wyższa Szkoła Zawodowa Pielęgnacji Zdrowia i Urody

Wyższa Szkoła Logistyki

Poznańska Wyższa Szkoła Biznesu i Języków Obcych

Wielkopolska Wyższa Szkoła Turystyki i Zarządzania

źródło: dane Wydziału Rozwoju Miasta UMP

Placówki naukowo-badawcze

Potencjał naukowo-badawczy i rozwojowy Poznania tworzyło w 2003 roku blisko 50 jednostek, zatrudniających ponad 3 tys. osób, w tym 1 tys. na etatach naukowo-badawczych. Wskaźnik liczby zatrudnionych w sektorze badawczo-rozwojowym przeliczony na 1000 mieszkańców wyniósł 5,2. Wśród poznańskich placówek naukowo-badawczych, większość prowadzi prace badawcze i wdrożeniowe (resortowe ośrodki badawczo-rozwojowe i centralne laboratoria, m.in.: Instytut Technologii Drewna, Instytut Włókien Naturalnych, Instytut Logistyki i Magazynowania, Instytut Pojazdów Szynowych, Centralne Laboratorium Akumulatorów i Ogniwo) oraz naukowe, realizowane w ramach projektów Komitetów Badań Naukowych (placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk). Poziom kwalifikacji poznańskiej kadry naukowo – technicznej jest wysoki, w niektórych dyscyplinach jak biotechnologia i badania operacyjne i ich zastosowanie w informatyce nie ustępuje ośrodkom zachodnim.

Działalność jednostek badawczo – rozwojowych skierowana jest przede wszystkim na prowadzenie prac naukowych, badawczo – rozwojowych, wdrożeniowych i upowszechnianie ich wyników na potrzeby gospodarki, zmierzających do nowych osiągnięć, m. in. w dziedzinach: inżynierii sanitarnej, nowych odmian roślin uprawnych, budownictwa i przemysłu materiałów budowlanych, chemicznych źródeł prądu itd. Są to w szczególności jednostki resortowe o długoletnim okresie działalności, często jedyne w danej branży w skali kraju, uczestniczące w pracach komitetów, komisji i organizacji europejskich, prowadzące wspólne projekty badawcze itp.

Ponadto jednostki badawczo – rozwojowe prowadzą działalność dydaktyczną – szkoleniową, badania specjalistyczne w zakresie szerokiego doradztwa technicznego, działalność doświadczalną, małoseryjną we własnych stacjach doświadczalnych, wydawniczą i promocyjną oraz szeroką współpracę z partnerami krajowymi i zagranicznymi, w zakresie realizacji wspólnych projektów badawczych, wymiany kadry i publikacji.

Ochrona zdrowia

Służba zdrowia

W mieście działa 18 szpitali cywilnych - w tym 5 klinicznych (co dziewiąty szpital kliniczny w Polsce funkcjonuje w Poznaniu) i 3 prywatne - z ok. 5,5 tys. łóżek. Na 10 tys. mieszkańców przypada 96 łóżek, tj. dwukrotnie więcej niż w woj. wielkopolskim i w Polsce. Szpitale poznańskie mają znaczenie ponadlokalne, hospitalizowani są tu również mieszkańcy nie tylko regionu, ale także pozostałej części kraju. Rocznie leczy się w nich 218,7 tys. osób. Przeciętny chory przebywa w szpitalu 7,4 dnia. Bazę leczenia zamkniętego uzupełniają 2 „resortowe” szpitale (MON oraz MSWiA) oraz 2 zakłady opiekuńczo-lecznicze, które dysponują 214 miejscami.

Poznańskie szpitale zajmują znaczącą pozycję w kraju, m. in. w zakresie: onkologii - jeden z trzech najnowocześniejszych w Polsce ośrodków leczenia nowotworów, kardiologii, ortopedii - jedyny ośrodek w zachodniej Polsce, laryngologii, opieki paliatywnej - pierwszy w Polsce, a czwarty w Europie Ośrodek Opieki Paliatywnej, genetyki klinicznej, neonatologii. Zajmują wysoką pozycję w rankingach ogólnokrajowych, m.in. w 2004 r. tygodnik „Newsweek Polska” oraz Towarzystwo Promocji Jakości Opieki Zdrowotnej przyznały w kategorii otolaryngologia tytuł najlepszego szpitala poznańskiemu Szpitalowi Klinicznemu Nr 2 AM, a 2. miejsca w swoich kategoriach zajęły: Ginekologiczno-Położniczy Szpital Kliniczny AM im. K. Marcinkowskiego (ginekologia) oraz Ortopedyczno-Rehabilitacyjny Szpital Kliniczny Nr 4 im. W. Degi (ortopedia).

Ambulatoryjną opieką medyczną zajmuje się 259 placówek. Rocznie udzielają one prawie 4,5 mln porad, w tym ponad 90% stanowią porady lekarskie. W mieście funkcjonują 2 pogotowia ratunkowe dysponujące 84 karetkami sanitarnymi z obsługą. Personel placówek pogotowia ratunkowego udziela pomocy rocznie 80 tys. chorym.

Infrastruktura ochrony zdrowia podstawowej opieki zdrowotnej jest wystarczająca i rozłożona równomiernie na terenie miasta. Większość placówek znajduje się w odległości poniżej 1 km od miejsca zamieszkania pacjenta

W Poznaniu pracuje ponad 42% lekarzy, 62% dentystów i 30% pielęgniarek zarejestrowanych na terenie woj. wielkopolskiego. Leczeniem poznaniaków zajmuje się 2,8 tys. lekarzy (49 na 10 tys. osób), 0,4 tys. dentystów (6,2 na 10 tys. osób) oraz 4,0 tys. pielęgniarek (69 na 10 tys. osób). Wskaźniki liczby personelu medycznego na 10 tys. mieszkańców ulegają corocznemu zwiększeniu we wszystkich kategoriach (odwrotny proces zachodzi w woj. wielkopolskim i kraju). Około 80% lekarzy stanowią specjaliści, głównie w zakresie chorób wewnętrznych, pediatrii, ginekologii i położnictwa oraz chirurgii. Spośród nich 60% posiada specjalizację II stopnia. Według rejestru Wielkopolskiej Izby Lekarskiej na terenie Poznania jest zarejestrowanych 1.970 praktyk lekarskich, w tym najwięcej to specjalistyczne praktyki lekarskie (1.429) i praktyki stomatologiczne (487).

Na 10 tys. ludności przypadają w Poznaniu 3 apteki (w woj. wielkopolskim – 2,3, Polsce – 2,4). Wskaźnik ten wykazuje w ostatnich latach tendencję wzrostową. Liczba farmaceutów na 10 tys. mieszkańców wynosi 9,8. Jest to znacznie więcej niż w woj. wielkopolskim (6,3) i kraju (6,4). Sieć aptek (w Poznaniu jest ich 171) i personel farmaceutyczny są wystarczające i w pełni pokrywają zapotrzebowanie.

Profilaktyka i promocja zdrowia

Dla poprawy zdrowia i jakości życia mieszkańców Poznania kontynuuje się realizację szeregu, zapoczątkowanych wcześniej, zadań publicznych z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia, m.in.:

- profilaktykę świnki u dzieci, polegającą na wykonywaniu szczepień ochronnych u dzieci nie objętych obowiązkowym kalendarzem szczepień
- profilaktykę onkologiczną – przesiewowe badania mammograficzne i cytologiczne dla kobiet, badania w kierunku wczesnego wykrywania raka prostaty dla mężczyzn oraz czerniaka złośliwego skóry dla dorosłych mieszkańców Poznania

- profilaktykę próchnicy zębów u dzieci i młodzieży
- profilaktykę nikotynową
- profilaktykę narkomanii
- profilaktykę chorób psychicznych i promocji zdrowia psychicznego
- profilaktykę kardiologiczną – kontynuowano program polegający na organizacji nowego modelu kompleksowej opieki nad chorymi z niewydolnością serca.

Zadania w dziedzinie rozwiązywania problemów alkoholowych określa uchwalany corocznie, przez Radę Miasta Poznania, Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Umożliwia on wsparcie i koordynowanie działań różnych podmiotów w dziedzinie rozwiązywania problemów alkoholowych, poprzez:

- profilaktykę szczególnie w stosunku do dzieci i młodzieży (działalność świetlic socjoterapeutycznych, organizację wypoczynku letniego)
- leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu
- kontynuację działalności Izby Wyrzecznień oraz Ośrodka Detoksykacji oraz Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W 2003 r. Rada Miasta Poznania przyjęła do realizacji „Plan Zdrowotny Miasta Poznania na lata 2003-2008. Główne kierunki działań na rzecz zdrowia poznanianów”.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna skierowana jest do osób ubogich, wyalienowanych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz w wieku starszym. Z różnych form świadczeń pomocy społecznej w 2003 r. skorzystało 37,8 tys. osób, tj. ok. 6,6% ogółu mieszkańców Poznania. Wśród rodzin, które skorzystały ze świadczeń pomocy społecznej, największą grupę stanowiły gospodarstwa domowe wielo- (46,1%) i jednoosobowe (41,1%). Najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej były: ubóstwo (12.366 rodzin), bezrobocie (6.870 rodzin), niepełnosprawność (6.503 osoby, w tym 553 dzieci), długotrwała choroba (4.294 rodziny), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (4.086 rodzin), alkoholizm (1.068 rodzin). Pomoc środowiskowa dotarła do 4.308 rodzin emerytów i rencistów, głównie tych, dla których renta i emerytura stanowiły jedyne źródło utrzymania (79%). W ostatnich latach niemal we wszystkich wymienionych grupach zanotowano wzrost liczby świadczeniobiorców, w tym największy w grupie rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (21,3%), bezrobotnych (o 16,4%) i sieroctwa (18%). Pomoc społeczna świadczona jest także uchodźcom mieszkającym w Poznaniu, rodzinom byłych więźniów i osobom z domów dziecka. W 2003 r. skorzystało z niej 446 osób, przede wszystkim rodzin więźniów (82%).

Stacjonarna opieka społeczna skierowana jest do osób starszych, szczególnie samotnych i przewlekle somatycznie chorych, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, dzieci i młodzieży z problemami wychowawczymi oraz nie posiadających rodziców naturalnych.

W Poznaniu funkcjonuje 10 placówek opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci, 8 domów pomocy społecznej i 9 schronisk. Przebywa w nich na stałe ponad 1,5 tys. pensjonariuszy, w tym najwięcej w domach pomocy społecznej (46%). Największą grupę wśród nich stanowią osoby w wieku powyżej 74 lat (64%). Ponad 53% pensjonariuszy DPS-ów wymaga stałej opieki pielęgniarstwa, w tym 1/5 z nich wcale nie opuszcza łóżek. Coraz więcej osób oczekuje na miejsce w domach pomocy społecznej (w 2003 r. 307 osób), wzrasta też liczba dzieci i młodzieży umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Poza instytucjonalnymi formami opieki społecznej, pomoc osobom potrzebującym wsparcia świadczona jest także przez organizacje skupiające wolontariuszy. Organizacje te uzyskują pomoc finansową z wojewódzkiego i miejskiego samorządu lokalnego (w 2003 r. z budżetu Miasta przekazano dotację finansową 269 organizacjom wolontariatu). Coraz częściej w prace te włączają się starsze dzieci i młodzież.

Według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 ponad 16% poznańców to osoby niepełnosprawne (93 tys.), czyli w co trzeciej poznańskiej rodzinie żyje przynajmniej jedna osoba niepełnosprawna. Większość z nich (86%) to osoby z orzeczoną grupą inwalidztwa. Na 1000 mieszkańców przypada 161 osób niepełnosprawnych, w tym 156 osób dorosłych i 5 dzieci (w wieku do 15 lat). Spośród 2,7 tys. niepełnosprawnych dzieci, ponad 500 zostało objętych opieką przedszkolną. Do 7 przedszkoli specjalnych uczęszcza 366 dzieci, tj. 2,8% ogólnej liczby przedszkolaków, pozostałe korzystają z 8 oddziałów specjalnych i 19 oddziałów integracyjnych uruchomionych w 8 poznańskich przedszkolach. Ponad 1,7 tys. dzieci i młodzieży o zróżnicowanym stopniu niepełnosprawności kształci się w 40 szkołach specjalnych wszystkich stopni. Stanowią one 2,1% ogólnej liczby uczniów uczęszczających do poznańskich szkół. Pozostali korzystają z sieci szkół ogólnodostępnych, w których organizowane są oddziały alternatywne (klasy integracyjne, terapeutyczne, wyrównawcze i specjalne). Na terenie Poznania dla osób niepełnosprawnych organizowane są stałe zajęcia rekreacyjno – rehabilitacyjne oraz różnego rodzaju olimpiady, turnieje i imprezy sportowe. Ponadto do osób tych skierowana jest oferta uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej (w 2003 roku działało 9 warsztatów terapii zajęciowej prowadzonych przez organizacje pozarządowe, dysonujące 241 miejscami) oraz turnusów rehabilitacyjnych, mających na celu poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych.

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002 ujawnił w Poznaniu 368 bezdomnych. Szacuje się jednak, że problem ten dotyka ponad 4-krotnie większą liczbę osób. Jedynie część z nich korzysta z pomocy ośrodków dla bezdomnych. W Poznaniu działa Fundacja Pomocy Wzajemnej Barka, będąca jedną z największych w Polsce organizacji pozarządowych specjalizujących się w pomocy osobom bezdomnym. Organizacja realizuje obecnie 2 duże projekty inwestycyjne: osiedle 27 domków dla około 100 rodzin z grupy najsłabszej społecznie przy ul. Darzyborskiej oraz nowe budynki dla szkoły zawodowej Barki im. H. Ch. Kofoedsa, w których około 250 osób o trudnej sytuacji życiowej: bezdomnych, bezrobotnych, o bardzo niskich dochodach oraz znajdujących się w sytuacjach kryzysowych będzie mogło uczyć się rzemiosła, języków obcych i obsługi komputera, mając jednocześnie możliwość w ramach zatrudnienia socjalnego otrzymania stypendium w kwocie 400 zł miesięcznie¹⁷.

¹⁷ efekt 2004 r.

Kultura oraz dziedzictwo kulturowe

Poznań jest jednym z ważniejszych ośrodków kulturalnych kraju, charakteryzujący się dużą dynamiką i różnorodnością życia artystycznego. Rytm działań kulturalnych wyznaczają stałe doroczne imprezy, takie jak: Festiwal Muzyki Współczesnej „Poznańska Wiosna Muzyczna”, Międzynarodowy Festiwal Teatralny Malta, Międzynarodowe Biennale Tańca Współczesnego i Warsztaty Tańca Współczesnego, Międzynarodowy Festiwal Chórów Uniwersyteckich „Universitatas Cantat”, Międzynarodowy Festiwal Teatralny Maski, Międzynarodowy Listopad Poetycki. Najważniejszą imprezą kulturalną są organizowane co 4 lata Międzynarodowe Konkursy Skrzypcowe im. Henryka Wieniawskiego. Coraz większe znaczenie zaczyna odgrywać w Poznaniu muzyka dawna, a to dzięki powstałemu w 1998 r. „Festiwalowi Muzyki Dawnej – persona grata”. Działa tutaj orkiestra festiwalowa „Arte de Sounatori” – będąca jednym z najciekawszych zespołów na europejskiej scenie muzyki dawnej ostatnich lat.

Poznań jest również bardzo prężnym ośrodkiem teatru alternatywnego, uważanym za „zagłębienie teatru alternatywnego”. Miasto jest organizatorem prestiżowych międzynarodowych festiwali teatru alternatywnego Malta i Maski. Odbывается tutaj również Międzynarodowy Festiwal Filmów Młodego Widza Ale Kino! – jedyny festiwal w kraju poświęcony sztuce filmowej dla dzieci i młodzieży.

Rokrocznie organizowane są także liczne imprezy związane z edukacją kulturalną i artystyczną skierowaną do szerokiego kręgu odbiorców, m.in.: realizacja projektów edukacyjnych w ramach Pro Sinfoniki, „Zimowe Pogotowie Sztuki”, Alternatywna Szkoła Teatru, Poznańskie Spotkania Targowe „Książka dla dzieci i młodzieży”, Międzynarodowe Międzyuczelniane Warsztaty Niepokoju Twórczego „Kieszeń Vincenta”, interdyscyplinarny cykl warsztatów Miejska Straż Wyobraźni oraz projekty wspierające aktywność twórczą poznańskich twórców: Czwartki Literackie, Festiwal Wolnej TFUrczości, działalność Galerii ON i AT, cykl edukacyjny w Galerii u Jezuitów, realizacje wystaw z cyklu „Ulice i zaułki dawnego Poznania”; spotkania z kulturą (lato): Wakacje z Leonardem, Letnie Pogotowie Sztuki, Staromiejskie Koncerty Jazzowe i Kameralne Spotkania z Muzyką, Koncerty Sołackie, Festiwal Muzyka Świata, Plenerowe Spotkania z muzyką klasyczną; tzw. „dobre pomysły”, w tym m.in. koncerty z cyklu „Non omnis moriar”.

Co roku w Poznaniu odbywa się około 40 imprez masowych. Do najbardziej popularnych należą: Imieniny Ulicy Św. Marcin, Poznańskie Wianki – Noc Kupały, Poznańskie Misterium Męki Pańskiej, Dni Pyrlandii, Sylwester, Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, Imieniny Lecha. Poznańskie spektakle plenerowe bez wątpienia decydują o silnej pozycji teatralnej Poznania na tle kraju, ale w stolicy Wielkopolski funkcjonują również tradycyjne sceny repertuarowe: Teatr Nowy im. Tadeusza Łomnickiego - w którym na dwóch scenach odbywa się rocznie ok. 380 przedstawień, szczycący się 100-procentową widownią na Scenie Nowej i 85-procentową na dużej scenie, od lat 80. utrzymujący pozycję jednego z najbardziej liczących się w Polsce teatrów dramatycznych; Teatr Polski – realizujący od 2000 r. ogólnopolskie i międzynarodowe projekty, stawiające go w czołówce nowatorskich scen w kraju, w którym swoje przedstawienia realizują najbardziej znani współcześni

twórcy polskiego teatru: Krzysztof Warlikowski, Grzegorz Jarzyna i Anna Augustynowicz; Teatr Ósmego Dnia – będący zarówno teatrem plenerowym, gromadzącym wielotysięczną widownię, jak i salowym – dysponującym sceną ze 100 miejscami na widowni – wciąż utrzymujący pozycję jednego z najważniejszych polskich teatrów alternatywnych, Teatr Animacji – prezentujący repertuar dla młodej widowni, za swe spektakle, prezentowane na prestiżowych festiwalach teatralnych, regularnie otrzymuje znaczące nagrody, jest również posiadaczem Atestów – Świadectw Wysokiej Jakości i Poziomu Artystycznego przyznanych przez Zarząd Polskiego Ośrodka Stowarzyszenia Teatrów dla Dzieci i Młodzieży ASSITEJ.

Na co dzień nieprzerwany ciąg przedsięwzięć kulturalnych zapewnia ponad 80 instytucji kulturalnych¹⁸: 9 teatrów i instytucji muzycznych dysponujących ponad 3,3 tys. miejsc, około 50 galerii i 21 placówek muzealnych. Poznańskie teatry i instytucje muzyczne dają rocznie około 2,7 tys. przedstawień i koncertów. Poznań jest największym ośrodkiem muzealnym w woj. wielkopolskim. W mieście znajduje się 9 najważniejszych placówek muzealnych, które rocznie zwiedza około 140 tys. osób.

W Poznaniu znajduje się 6 kin oraz 2 multipleksy kinowe: Kinopolis i Multikino. Dysponują one 12,5 tys. miejsc na widowni. W 2003 r. na ekrany poznańskich kin weszło 130 filmów. Statystyczny poznaniak odwiedza kino najczęściej spośród mieszkańców dużych polskich miast – blisko 4 razy w roku, statystyczny Polak – 0,6 raza.

Największą biblioteką Poznania, będącą najstarszą biblioteką publiczną w kraju jest Biblioteka Raczyńskich, skupiająca 64 placówki miejskie, w tym 57 filii bibliotecznych (23 dla dorosłych, 12 dla dzieci i 22 łączonych). Na koniec 2003 r. stan księgozbioru obejmował 1.592,6 tys. woluminów. Z biblioteki korzysta co piąty poznaniak - w 2003 r. bibliotekę odwiedziło 111,7 tys. osób, które wypożyczyły 3.144,4 tys. książek. Przeciętnie w ciągu roku jeden czytelnik wypożyczył 25 książek w filiach dla dorosłych i 21 książek dla dzieci. Powstał projekt rozbudowy gmachu Biblioteki przy pl. Wolności, który zakłada powstanie nowej powierzchni magazynowej i czytelniczej.

Poznań posiada liczne zabytki budownictwa świeckiego i sakralnego, reprezentujące wszystkie style i epoki historyczne – od wczesnośredniowiecznych do secesji i modernizmu. Ogółem na terenie Poznania znajduje się 467 zabytków: 32 kościoły, 8 klasztorów i 24 inne zabytki architektury sakralnej, 378 zabytków architektury świeckiej oraz 25 obwarowań (jest to jeden z lepiej zachowanych pruskich systemów fortyfikacji miejskich). W celu ratowania najbardziej zagrożonych i najcenniejszych obiektów zabytkowych Poznania prowadzone są corocznie prace remontowo-konserwatorskie i badania archeologiczne (m.in. na Ostrowiu Tumskim, gdzie planowane jest utworzenie rezerwatu archeologicznego).

Oprócz obiektów zabytkowych Poznań posiada także dzieła sztuki nowoczesnej, m.in. największą na świecie wielofiguralną rzeźbę Magdaleny Abakanowicz, zainstalowaną na Cytadeli w 2002 r.

¹⁸ do najważniejszych należą: Teatr Polski, Teatr Nowy im. Tadeusza Łomnickiego, Teatr Ósmego Dnia, Teatr Animacji, Teatr Wielki, Teatr Muzyczny, Estrada Poznańska, Polski Teatr Tańca, Filharmonia Poznańska im. Tadeusza Szelińskiego, Orkiestra Kameralna Polskiego Radia Amadeus, Chór Chłopiacy i Męski Poznańskiej Filharmonii w Poznaniu „Poznańskie Słowiki”, Poznański Chór Chłopiacy, Chór Katedralny, Galeria Miejska Arsenal, Centrum Kultury Zamek, Teatr Biuro Podróży, Teatr Porywacze Ciał, Teatr Strefa Cisy, Teatr Usta Usta

Sport, turystyka i rekreacja

Baza sportowo – rekreacyjna obejmuje ponad 800 obiektów, wśród których znajduje się: 19 basenów i kąpielisk, 10 stadionów, 469 boisk, 179 hal i sal sportowych, 4 kręgielnie, 3 tory łucznicze, 9 strzelnic, 13 przystani, 124 korty tenisowe, 6 kortów do squasha oraz tory: regatowy Malta, żużlowy, samochodowy, narciarski, a także hipodrom, pole golfowe, lodowisko i ściana wspinaczkowa. Część z nich jest przygotowana do rozgrywania dużych imprez międzynarodowych. Trwa rozbudowa i modernizacja 2 największych obiektów sportowych: stadionu miejskiego użytkowanego przez WKS Lech oraz toru regatowego Malta. Planowana jest budowa kolejnych dużych obiektów: Aquaparku nad jez. Malta, centrów rekreacyjnych w okolicach jez. Malta, pola golfowego w Krzyżownikach. Powstaje także coraz więcej małych, lokalnych obiektów sportowo-rekreacyjnych, w których powstaniu partycypują samorządy osiedlowe. Przeciętnie na 1 pływalnię przypada 41 tys. mieszkańców, na 1 kort tenisowy 4,5 tys., a na sale i hale sportowe – 3,2 tys. mieszkańców.

Na terenie Poznania znajduje się ok. 240 klubów sportowych, które prowadzą różnorodną działalność, m.in. w sekcjach: piłki nożnej, piłki ręcznej, rugby, pływania, łuczniczych, jeździeckich, sportów wodnych, judo, tenisa ziemnego oraz 38 związków sportowych.

Poznań jest miastem, w którym odbywają się liczne imprezy sportowe o zasięgu: lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym (głównie kajakarskie, wioślarskie i hipiczne). Większość imprez sportowych skierowana jest do mieszkańców i propaguje zdrowy tryb życia przez rekreację, turystykę i aktywny wypoczynek. Głównymi adresatami tej oferty są dzieci i młodzież. W poznańskich szkołach prowadzona jest akcja upowszechniania kultury fizycznej i sportu poprzez naukę pływania, sportów zimowych, gry zespołowe, wioślarstwo, kajakarstwo, szermierkę oraz organizację cyklicznych wycieczek krajoznawczych i rajdów turystycznych.

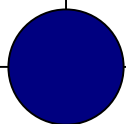
Upowszechnianiem turystyki masowej zajmuje się głównie Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego, który corocznie organizuje ponad 1 tys. imprez (rajdy, wycieczki), związanych z poznawaniem Wielkopolski.

Miasto Poznań wspiera szeroką działalność związaną z upowszechnianiem kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych, m. in. dofinansowując kursy nauki pływania w szkołach. Dofinansowuje również zajęcia organizowane przez instytucje nie powiązane z budżetem. Wśród nich znalazły się zajęcia prowadzone przez Klubowe Centra Rekreacji i Młodzieżowe Centra Sportu (działające przy klubach sportowych), a także stałe zajęcia rekreacyjno – rehabilitacyjne prowadzone przez kluby i organizacje sportowe (głównie pływanie) dla dzieci niesłyszących i upośledzonych umysłowo i ze schorzeniami narządów ruchu.

Poznańska baza noclegowa obejmuje 54 obiekty dysponujące 7,1 tys. miejsc, w większości (ponad 64%) są to miejsca noclegowe w hotelach. Wskaźnik wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł 39,8%. W 2003 r. korzystało z nich 385 tys. turystów, w tym 158 tys. turystów zagranicznych. Na terenie miasta znajdują się 32 hotele. Ponad połowa z nich to obiekty 3-gwiazdkowe.

W ostatnich latach standard poznańskich hoteli znacznie się podwyższył. Od 1995 r. powstało 17 nowych obiektów, część została zmodernizowana. W Poznaniu zainwestowały 4 duże zagraniczne sieci hotelowe: francuska Accor (hotele: Ibis, Mercure Poznań, Novotel Poznań Centrum, Novotel Poznań Malta, Polonez) i Envergure (hotel Campanile), luksemburska Best Eastern Plaza Hotels (Park Hotel) oraz włoska Domina Hotels (Domina Prestige Poznań), zapowiadane są dalsze inwestycje.

Poznań jest miastem, w którym odbywają się liczne międzynarodowe i ogólnopolskie imprezy sportowe i kulturalne. Jest miejscem organizacji konferencji naukowych, zwłaszcza medycznych. Posiada 227 sal konferencyjnych, mogącą pomieścić ponad 27 tys. osób.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W Poznaniu rejestrowanych jest rocznie ponad 41 tys. przestępstw, z których około 90 % stanowią przestępstwa kryminalne, a dominującymi są kradzieże (ponad 50%). W ostatnich latach wskaźnik zagrożenia przestępczością, mierzony liczbą stwierdzonych przestępstw na 100 tys. mieszkańców wyniósł w 2003 r. 7.253 i od 1995 r. wzrósł blisko 2-krotnie. Spowodowane to jest przede wszystkim zwiększającą się corocznie liczbą ujawnianych przez policję przestępstw narkotykowych i gospodarczych¹⁹. Odnotowano natomiast spadek liczby stwierdzonych przestępstw kryminalnych, głównie w kategoriach najbardziej wpływających na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, tj. zabójstw, zgwałceń i kradzieży z włamaniem. Jedną z najbardziej uciążliwych dla mieszkańców kategorii przestępstw są kradzieże i włamania do samochodów oraz drobne kradzieże popełniane w miejscach i obiektach publicznych. W 2003 r. kradzieże aut i części samochodowych stanowiły blisko 64% wszystkich kradzieży w mieście. Nieletni popełniają rocznie od 600 do 1,5 tys. przestępstw, są to przede wszystkim kradzieże i rabunki. Ogólna wykrywalność sprawców wynosi około 42%. Bardzo wysoka jest natomiast wykrywalność przestępstw narkotykowych i gospodarczych (w granicach 99%).

Rocznie policja przeprowadza ponad 130 tys. interwencji, w tym ponad 13 tys. w domach prywatnych, legitymuje 370 tys. osób oraz nakłada 44 tys. mandatów karnych. Najwięcej przestępstw jest popełnianych na terenie Starego Miasta, a najmniej na Wildzie.

Straż Miejska w ramach swoich uprawnień wykonuje rocznie ponad 188 tys. interwencji. W 2003 roku wylegitymowano 80 tys. osób, udzielono 54 tys. pouczeń, ukarano mandatami 35 tys. osób oraz założono 18 tys. blokad na koła nieprawidłowo zaparkowanych pojazdów. Straż Miejska posiada także oddział konny, który patroluje miejskie tereny zielone, szczególnie lasy komunalne.

W latach 90. działalność w zakresie profesjonalnej ochrony osób i mienia rozpoczęły prywatne firmy ochroniarskie. Od 2000 roku usługi te wymagają koncesji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Elementem bezpieczeństwa publicznego jest ratownictwo techniczne. W Poznaniu działalność w tym zakresie prowadzi Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej oraz 5 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W ciągu roku straż pożarna interweniuje w Poznaniu ponad 4,7 tys. razy, w tym wyjazdy do pożarów stanowią prawie 51% wszystkich interwencji. W 2003 roku najwięcej pożarów odnotowano w obiektach mieszkalnych (354) oraz środkach transportu (113). Straty powstałe w wyniku pożarów wynoszą prawie 9,9 mln zł rocznie. Główną przyczyną pożarów jest nieostrożność przy posługiwaniu się otwartym ogniem (ponad 78%). W 2003 r. oddano do użytku 2 nowe strażnice: przy ul. Wolnica oraz ul. Warszawskiej.

¹⁹ paradoksem analizy statystycznej dotyczącej popełnianych przestępstw jest to, iż w niektórych kategoriach np. przestępstw gospodarczych czy narkotykowych ich statystyczny wzrost wynika bardziej z lepszej pracy operacyjnej policji, zwiększającej ich wykrywalność niż z rzeczywistego wzrostu zdarzeń przestępczych

Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców jest jednym z priorytetów władz miejskich. Wdrażany jest od kilku lat program „Bezpieczne Miasto”²⁰, w którym w ramy szeroko pojętej profilaktyki wpisują się działania związane z rozbudową systemu monitoringu wizyjnego, którym obejmowane są etapowo miejsca uznane za niebezpieczne ze szczególnym uwzględnieniem skrzyżowań o dużym natężeniu ruchu, wiaduktów, przystanków komunikacji miejskiej i przejść podziemnych. Do końca 2003 r. na terenie miasta zainstalowano 39 kamer wizyjnych, trwają prace nad dalszą rozbudową systemu. Powstał też „Miejski Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego”, którego zadaniem jest zmniejszenie liczby przestępstw w mieście oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Rozwijany jest system reagowania kryzysowego i ochrony mieszkańców przed zagrożeniami, w ramach którego powstaje wspólny system łączności w celu zwiększenia skuteczności reagowania oraz zintegrowania działań służb ratowniczych.

²⁰ podstawowe cele programu to: obniżenie stopnia przestępczości, ograniczenie zjawisk patologicznych i kryminogennych, szczególnie w środowisku dzieci i młodzieży, rozwijanie współpracy między społecznością lokalną, a jednostkami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w mieście

ROZWÓJ GOSPODARCZY MIASTA

Ruch budowlany w mieście

Działalność związana z ruchem budowlanym obejmuje całokształt zagadnień wynikających z przepisów prawa budowlanego i ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym w szczególności w zakresie wydawania zainteresowanym inwestorom decyzji o: warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, pozwoleniu na budowę, zmianie sposobu użytkowania obiektu, zezwoleniu na użytkowanie obiektu.

W 2003 r. Miasto wydało 2553 decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu²¹. Z wydanych decyzji prawie 1/3 dotyczyła budownictwa mieszkaniowego, szczególnie jednorodzinne. Prawie dwukrotnie wzrosło zainteresowanie budową obiektów handlowo-usługowych.

Spośród wydanych 4.492 decyzji o pozwoleniu na budowę, większość dotyczyła realizacji urządzeń inżynierskich (85,7%), głównie wykonania przyłączy gazowych i wewnętrznej instalacji gazowej. W budownictwie kubaturowym przeważały wydane decyzje pozwolenia na budowę obiektów mieszkaniowych (428), w tym 294 decyzje dotyczyły budownictwa jednorodzinne. W strukturze wydanych decyzji o pozwoleniu na użytkowanie w 2003 roku dominowało budownictwo mieszkaniowe – 63,4% wydanych pozwoleń.

W 2003 r. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla Miasta Poznania przeprowadził 1.377 kontroli ogólnych oraz stanu technicznego obiektów budowlanych. W zdecydowanej większości stan kontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

Podmioty gospodarcze

Na koniec 2003 r. w Poznaniu w systemie REGON było zarejestrowanych ogółem 87,3 tys. podmiotów gospodarczych (tj. 26% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w woj. wielkopolskim i 2,5% w kraju), z tego 85,4 tys. w sektorze prywatnym i 1,9 tys. w sektorze publicznym. Na 1000 ludności przypadały 152 podmioty gospodarcze (ponad połowę więcej niż w województwie wielkopolskim). Najwięcej firm (ponad 74%) stanowi własność osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (w woj. wielkopolskim – 80%). Znaczącą grupę wśród podmiotów gospodarczych stanowią spółki handlowe i cywilne (19%). Najliczniejszą grupę (99%) spośród poznańskich firm stanowią firmy małe, zatrudniające do 49 osób. Wśród nich przeważają firmy

²¹ Skalę ruchu budowlanego w 2003 r., obejmującego decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzje pozwolenia na budowę, trudno jest ocenić w porównaniu z 2002 r. z uwagi na istotne zmiany przepisów, które dokonane zostały w 2003 r. i zaczęły obowiązywać od 10 lipca 2003 r. Nowe przepisy w zasadniczy sposób zmieniły regulacje procesu ustalania lokalizacji inwestycji, dotyczące obligatoryjnych wymogów wydawania decyzji, jak i rodzaju inwestycji, dla których decyzje te są wymagane. Zmieniony został zakres przedmiotowy inwestycji wymagających decyzji pozwolenia na budowę, dla wielu inwestycji wprowadzono tylko obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie bądź zgłoszenia o zakończeniu inwestycji bez potrzeby pozwolenia na budowę. Także brak miejscowych planów zagospodarowania spełniających wymogi nowej ustawy dla zdecydowanej większości inwestorów utrudnił rozpoczynanie nowych inwestycji

mikro, zatrudniające do 9 osób (95%). Blisko ¼ spółek handlowych (24%) to firmy z udziałem kapitału zagranicznego. Na koniec 2003 r. zarejestrowanych było 2.144 takich podmiotów (blisko połowa działających na terenie woj. wielkopolskiego), najwięcej z kapitałem niemieckim (47%), holenderskim (14%) i francuskim (6%).

Od połowy lat 90. w Poznaniu notuje się dynamiczny rozwój przedsiębiorczości. Przykładowo w 2003 r. przybyło ok. 3,5 tys. podmiotów gospodarczych, głównie w sekcjach: „Obsługa nieruchomości i firm; nauka” (1.067) oraz „Handel i naprawy” (1.049). Zdecydowana większość nowych podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i firmy mikro.

Dochody osób fizycznych i prawnych

W Poznaniu deklarację podatkową PIT złożyło w 2003 r. 379,5 tys. osób, czyli ponad 66% mieszkańców Poznania. Ich łączny dochód wyniósł 8,9 mld zł. Spośród nich około 17% to osoby prowadzące działalność gospodarczą. Ponad połowa podatników prowadzących działalność gospodarczą rozlicza się na zasadach ogólnych, a blisko ¼ w formie ryczałtu ewidencjonowanego.

Większość poznańskich podatników – osób fizycznych - uzyskuje dochody z tytułu wynagrodzeń (56,5%) oraz rent i emerytur (22,9%). Ponad połowa (55%) osób fizycznych zobowiązanych do odprowadzania podatku dochodowego osiąga dochody z I skali podatkowej. W 2003 r. przeciętny miesięczny dochód na jedną osobę fizyczną wyniósł:

- w grupie osób nie prowadzących działalności gospodarczej – 1.693 zł miesięcznie. W poszczególnych przedziałach skali podatkowej średni dochód wyniósł: I skala podatkowa – 1.354 zł, II skala podatkowa – 4.739 zł, III skala podatkowa – 11.572 zł
- w grupie osób prowadzących działalność gospodarczą – 3.314 zł miesięcznie. W poszczególnych przedziałach skali podatkowej średni dochód wyniósł: I skala podatkowa – 1.714 zł, II skala podatkowa – 4.786 zł, III skala podatkowa – 15.300 zł.

W 2003 r. osoby fizyczne odprowadziły podatek dochodowy w kwocie 873,2 mln zł, z tego:

- osoby nie prowadzące działalności gospodarczej – 495,7 mln zł
- osoby prowadzące działalność gospodarczą – 377,5 mln zł.

W 2003 r. w Poznaniu według deklaracji CIT rozliczało się 6,5 tys. przedsiębiorstw. Wśród nich przeważały (80%) mikroprzedsiębiorstwa i firmy małe (13%)²². Najwięcej poznańskich firm uzyskuje dochody z działalności handlowej, budowlanej, świadczenia usług obsługi księgowej i doradztwa finansowego oraz obsługi nieruchomości i firm; nauki. W 2003 r. poznańskie przedsiębiorstwa rozliczające się z podatku CIT osiągnęły dochód roczny w wysokości 2,8 mld zł. Ponad połowę dochodu (51,5%) wypracowały duże przedsiębiorstwa. Najmniejszy – przedsiębiorstwa małe (10,4%). Poznańskie przedsiębiorstwa odprowadziły łącznie podatek w kwocie 591 mln zł. Ponad połowa tej kwoty (51,6%) pochodzi z dużych przedsiębiorstw, a prawie ¼ z najmniejszych (mikroprzedsiębiorstw).

²² kategorie przedsiębiorstw wg wielkości zatrudnienia: mikro (zatrudniające mniej niż 9 osób), małe (od 9 do 49 osób), średnie (od 50 do 249 osób), duże (powyżej 250 osób)

Gospodarka

Poznań należy do najsilniejszych gospodarczo miast Polski (po Warszawie). Według szacunków GUS wartość produktu krajowego brutto (PKB) wytworzonego w Poznaniu wyniosła w 2001 r. 22,9 mld zł, a w przeliczeniu na mieszkańca 39,8 tys. zł (205% średniej krajowej oraz 193% średniej dla województwa wielkopolskiego). Udział wartości dodanej brutto (WDB), będącej podstawową wielkością wpływającą na poziom PKB, wytworzonej w Poznaniu stanowi 3% WDB Polski. Głównym źródłem wytworzenia wartości dodanej brutto są jednostki prowadzące działalność usługową (69,2%) oraz przemysłową i budowlaną (30,7%). Wartość dodana brutto na 1 pracującego wynosiła 66,2 tys. zł i była o połowę wyższa niż średnia w kraju (44,1 tys. zł) oraz woj. wielkopolskim (45,3 tys. zł).

Gospodarka Poznania jest zróżnicowana strukturalnie i dobrze rozwinięta gałęziowo, z dominacją sektora usług. W gospodarce dominują: handel, usługi finansowe, edukacja i rynek nieruchomości. Zróżnicowany przemysł, dynamicznie rozwijający się sektor usług handlowych i finansowych, znaczny potencjał specjalistycznych przedsiębiorstw budowlanych, zdolnych do konkutowania z firmami zagranicznymi tej branży, powoduje iż Poznań zaliczany jest do ścisłej krajowej czołówki miast dobrze rozwiniętych gospodarczo.

Przemysł

Przemysł w Poznaniu stanowi źródło utrzymania dla 22 % ogółu pracujących i dostarcza, drugą po usługach, największą część wytworzonego w mieście produktu krajowego brutto (32,7 % ogółu wartości). W przemyśle funkcjonuje ponad 9 tys. podmiotów gospodarczych (prawie ¼ z tej branży w woj. wielkopolskim), które w 99% należą do sektora prywatnego. Sektor prywatny skupia 75,4% ogółu zatrudnionych w przedsiębiorstwach przemysłowych, wytwarzających 80% produkcji sprzedanej. Cechą charakterystyczną poznańskiego przemysłu jest zdecydowana przewaga przedsiębiorstw małych i średnich, których zaletą jest duża mobilność i elastyczność w dostosowywaniu się do reguł gry rynkowej.

Poznański przemysł w skali kraju wyróżnia się ponadprzeciętną wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego i na 1 mieszkańca. W 2003 r. wartość produkcji sprzedanej przemysłu w Poznaniu wyniosła 17,4 mld zł i stanowiła blisko 30% produkcji przemysłowej w woj. wielkopolskim i 3% w kraju. W przeliczeniu na 1 zatrudnionego w przemyśle wyniosła ona 295 tys. zł, a na 1 mieszkańca 30 tys. zł. Pod względem udziału w przychodach ze sprzedaży ogółem w przemyśle Poznania do wiodących gałęzi należą: produkcja artykułów spożywczych i napojów (20,3%), produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep (19,1%) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, gorącą wodę i parę wodną (17,4%). Uwzględniając kryterium wielkości zatrudnienia do wiodących gałęzi przemysłu należą: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, gorącą wodę i parę wodną (18,6%), produkcja artykułów spożywczych i napojów (16,1%) oraz produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich (8,6%).

Do największych firm przemysłowych należą: Volkswagen Poznań Sp. z o.o., Beiersdorf – Lechia S.A., GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA, Centra S.A., H. Cegielski – Poznań S.A., Kompania Piwowarska S.A., Bridgestone Poland Sp. z o.o., Unilever Polska Sp. z o.o., Nestle Polska S.A., Fabryka Wodomierzy Powogaz S.A., Wyborowa S.A., Wrigley Poland Sp. z o.o., The Lorenz Bahlsen Snack World, Grupa Energetyczna ENEA S.A. i Dalkia Poznań ZEC SA.

Poznań przoduje w kraju w produkcji samochodów dostawczych – 68% (produkowanych przez firmę Volkswagen) i akumulatorów ołowiowych – 62% wytwarzanych przez firmę Exide, która zaliczana jest do największych producentów akumulatorów samochodowych w Europie Środkowej). Duży udział osiąga przemysł poznański w zakresie produkcji wodomierzy (22 % produkcji krajowej) i samochodów osobowych (10%).

Handel

Szacuje się, że całkowita powierzchnia sprzedaży w Poznaniu wynosi 579 tys. m². Średnia powierzchnia sklepu na terenie miasta wynosi 79,7 m². W sieci handlowej dominują małe placówki (do 50 m²) stanowiąc blisko 55% ogółu sklepów w mieście. Największa powierzchnia sprzedaży przypada na handel wielkopowierzchniowy (o wielkości powyżej 400 m²) – ok. 140 tys. m² czyli 24% powierzchni handlowej Poznania. Wskaźnik powierzchni sprzedaży na mieszkańca (liczony dla sklepów zatrudniających powyżej 9 osób) wynosi około 1,06 m². Rozwój sieci tych sklepów wynikał głównie z wkroczenia na rynek zagranicznych firm handlowych o nowoczesnym wyposażeniu technicznym. Powstały wielkie centra handlowe jak: M -1, Makro Cash & Carry, Selgros, Kaufland, Lidl z kapitałem niemieckim, sieć Biedronka i Euro Cash and Carry z kapitałem portugalskim, Ikea ze szwedzkim, Castorama, Auchan, Intermarche z francuskim, Giant i Netto z duńskim, Ahold z holenderskim oraz Tesco z kapitałem brytyjskim. Powstanie dużych marketów w istotny sposób zmieniło strukturę placówek handlowych i umożliwiło dokonywanie zakupów w szerokim asortymencie "pod jednym dachem". Wśród dużych centrów handlowych niewielki jest udział tradycyjnych domów towarowych, dominują wolnostojące super- i hipermarkety.

Handel jest tradycyjnie jednym z istotniejszych czynników rozwojowych centrum miasta. Powstające liczne supermarkety i duże centra handlowe, w których funkcjonują setki butików, salonów, restauracji i miejsc zabaw dla dzieci, są realnym zagrożeniem dla egzystencji tradycyjnych sklepów, a pośrednio w dalszej konsekwencji, potencjalnym zagrożeniem spadku "żywności" ulic w centrum miasta. Władze Miasta wspólnie z przedstawicielami środowiska samorządu gospodarczego - handlowców, podjęły dyskusję nad projektem ożywienia ciągu większych ulic Poznania (ul. Półwiejska, pl. Wiosny Ludów, ulice rejonu Starego Rynku), celem stworzenia atrakcyjnego dla mieszkańców klimatu i charakteru tej części miasta, zachęcającego do korzystania z ofert handlowych, gastronomicznych i innych. Najbardziej zaawansowanym projektem jest rewitalizacja ul. Półwiejskiej²³.

²³ w lipcu 2004 r. otwarto odnowiona ul. Półwiejską. Modernizacja objęła całkowitą wymianę podziemnej infrastruktury, ułożenie granitowej kostki brukowej, instalację stylowego oświetlenia ulicznego, ławek dla pieszych i klombów z kwiatami

W nowe obiekty handlowe coraz śmielej inwestują inwestorzy krajowi. U zbiegu tej ulicy i ul. Kościuszki działa Centrum Biznesu, Handlu i Sztuki Stary Browar o powierzchni użytkowej 66 tys. m², w którym znajduje się blisko 100 sklepów. W 2003 r. rozpoczęto w tym rejonie kolejną inwestycję: budynek usługowo-mieszkalny firmy Wechta²⁴. Obiekty te, wraz z działającym od 2001 roku centrum handlowo-usługowym Kupiec Poznański, zmieniają charakter centrum miasta, celem zachęcenia do korzystania z ofert handlowo-usługowych nie tylko w peryferyjnych centrach handlowych.

Ważną instytucją handlową jest Wielkopolska Gildia Rolno - Ogrodnicza (WGR-O) we Franowie, która powstała przy udziale kapitału szwajcarskiego. Obiekt ten jest przykładem modelowego rozwiązania organizacji obrotu produktami spożywczymi, ogrodniczymi i rolniczymi w dużej aglomeracji miejskiej. W grudniu 2000 roku zarejestrowano spółkę Wielkopolska Giełda Rolno - Ogrodnicza - MRS sp. z o.o., którą zawiązało Miasto Poznań i WGO-W S A. Rozbudowa WGR-O o rynek mięsa, ryb i artykułów mleczarskich (w skrócie MRS) jest kontynuacją przyjętych rozwiązań, zakładających utworzenie w Poznaniu, w ramach rządowego programu rozwoju rynków hurtowych, ponadregionalnego centrum handlu hurtowego dla ok. 2-4 mln konsumentów. Kompleks MRS będą tworzyć hale, spełniające wymagania sanitarne polskie i Unii Europejskiej.

Otoczenie biznesu

Gospodarka Poznania posiada rozbudowaną sieć instytucji stanowiących tzw. "otoczenie biznesu", które tworzą instytucje obrotu towarowego i kapitałowego, tj.: banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje leasingowe, giełdy oraz firmy konsultingowe, agencje, izby gospodarcze, fundacje i stowarzyszenia, placówki projektowo - badawcze. Wykreowane zostały one przez przemiany ustrojowe i procesy gospodarcze zachodzące w latach 90. Głównym celem izb jest reprezentowanie i ochrona interesów jej członków, propagowanie i wspieranie przedsiębiorczości, współdziałanie z organami państwowymi i samorządowymi, popieranie inicjatyw gospodarczych. Fundacje i stowarzyszenia inspirują, wspierają, organizują i finansują działania zmierzające do poprawy życia i pracy, oferują pomoc w unowocześnianiu i rozwoju małych i średnich firm, biorą udział w tworzeniu programów gospodarczych. Do wiodących organizacji działających w Poznaniu należą m.in.: Wielkopolska Izba Przemysłowo - Handlowa, Izba Rzemieślnicza, Wielkopolska Izba Budowlana, Wielkopolska Izba Rolnicza, Wielkopolska Izba Turystyczna, Wielkopolski Klub Kapitału, Wielkopolska Fundacja Żywnościowa, Stowarzyszenie im. Eugeniusza Kwiatkowskiego.

²⁴ oddany do użytku w 2004 r.

Międzynarodowe Targi Poznańskie

Wśród instytucji kreujących wizerunek Poznania szczególną pozycję zajmują Międzynarodowe Targi Poznańskie, które stanowią istotny czynnik dla rozwoju miasta i województwa. Dokonane przemiany gospodarcze w naszym kraju, spowodowały utratę przez MTP pozycji monopolisty i wymusiły zmiany organizacyjne, modernizację i rozbudowę bazy wystawienniczej oraz infrastruktury technicznej i organizacyjnej świadczonych usług. Efektem tych działań jest modernizacja istniejącej infrastruktury oraz inwestowanie w nowe przedsięwzięcia. W 2003 r. kontynuowano prace nad budową reprezentacyjnego wejścia na tereny targowe od ul. Głogowskiej.

W 2003 roku MTP zorganizowały 38 imprez o charakterze międzynarodowym. W rankingu polskich wystawców Międzynarodowe Targi Poznańskie są wciąż niekwestionowanym liderem. Biorąc pod uwagę powierzchnię targową należy do nich więcej niż połowa krajowego rynku (51,8%). Zajmują również pierwsze miejsce pod względem liczby wystawców (37,9% ogółu) i liczby zwiedzających (46,5%). W krajowym rankingu imprez wg sprzedanej powierzchni targowej netto, pierwsze sześć miejsc przypadło imprezom organizowanym przez MTP. Obok podstawowej imprezy czerwcowej, renomę zdobyły międzynarodowe targi, m.in.: „Budma”, „Poznań Motor Show”, Międzynarodowe Targi „Polagra Farm” i „Polagra Food”, „Taropak” i „Meble”.

Instytucje bankowe i ubezpieczeniowe

Najważniejszym elementem sfery instytucjonalnego wspierania działalności podmiotów gospodarczych oraz rozwoju gospodarki rynkowej jest system bankowy.

Nowe prawo bankowe i rozwój gospodarczy regionu sprawiły, że Poznań jest ważnym ośrodkiem bankowości w Polsce. W końcu 2003 roku w Poznaniu działało 209 placówek bankowych 37 banków. Duża liczba placówek bankowych sprawia, że Poznań jest atrakcyjnym miastem w kraju pod względem dostępności usług bankowych.

Zakres i jakość wykonywanych usług finansowych zbliżona jest do standardów obowiązujących w krajach Unii Europejskiej. Większość banków ma status banków dewizowych, uprawnionych do prowadzenia operacji zagranicznych i umożliwia swobodny dostęp do krajowych i zagranicznych sieci bankowych. Oferują też pełną obsługę transakcji w handlu krajowym i zagranicznym, rozliczenia płatności, kredyty i gwarancje zagraniczne.

Największy udział w sieci placówek bankowych w mieście ma PKO Bank Polski S.A., obejmujący 22% poznańskich placówek bankowych. Drugim potentatem pod względem rozwiniętej sieci placówek jest Bank Zachodni WBK S.A. W dalszej kolejności wymienić należy Pekao S.A.

W oparciu o banki działa na rynku finansowym szereg instytucji leasingowych.

Bogata jest również oferta firm ubezpieczeniowych, co pozwala wybrać najbardziej korzystną formę ubezpieczenia. W ostatnich kilku latach liczba firm ubezpieczeniowych stale rośnie, a ostra konkurencja między nimi w ofercie usług stwarza możliwości ubezpieczenia od prawie każdego ryzyka. Na rynku działają sprawdzone firmy krajowe: m.in. PZU, Warta, Filar, rodzime poznańskie Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Wielkopolska. Pojawiły się również w ostatnich latach firmy zagraniczne, zwłaszcza oferujące ubezpieczenia na życie i fundusze emerytalno - rentowe: m.in. Commercial Union, Allianz, Winterthur, Nationale Nederlanden, AIG. Na rynku finansowym działają liczne firmy brokerskie, audytorskie i consultingowe.

Rynek pracy

Pracujący

Według stanu na 31.12. 2003 roku w Poznaniu pracowało 213,7 tys. osób, z tego 61,5% w sektorze prywatnym, a 38,5% w sektorze publicznym. W ostatnich latach, m.in. na skutek spowolnienia gospodarki, notuje się spadek liczby pracujących.

Od początku lat 90. w strukturze pracujących nastąpiły przesunięcia branżowe. Rozwinał się rynek usług, w tym: handel i naprawy, obsługa nieruchomości i firm, hotele i restauracje, zmniejszyła się natomiast liczba pracujących w przemyśle, ochronie zdrowia i opiece socjalnej.

Najwięcej osób pracuje w usługach rynkowych i przemyśle.

Pracujący w Poznaniu stanowią 29,7% pracujących w województwie wielkopolskim. Szczególnie wysoki jest udział pracujących w sekcjach:

- obsługa nieruchomości i firm
- hotele i restauracje
- pośrednictwo finansowe
- handel i naprawy
- ochrona zdrowia
- edukacja

co potwierdza znaczącą rolę Poznania jako ważnego centrum instytucji finansowo – kredytowych, centrum zdrowia z klinikami Akademii Medycznej i specjalistycznymi oddziałami szpitalnymi oraz ośrodka nauki i szkolnictwa wyższego.

Bezrobocie

Według rejestru Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu w końcu 2003 r. bez pracy pozostawało 21.890 osób, w tym 12.224 kobiet. Od połowy lat 90. stopa bezrobocia (7,1%) jest nie tylko najniższą w województwie, ale należy także do najniższych w Polsce . W porównaniu do średniej krajowej (20,0%), jest blisko 3-krotnie niższa.

Wśród bezrobotnych w Poznaniu przeważają kobiety, ich udział wynosi 52,9% (jest to stała tendencja, występująca także w woj. wielkopolskim i kraju). Najtrudniej znaleźć pracę osobom młodym, do 35 roku życia (w 2003 r. stanowili oni prawie połowę bezrobotnych) oraz osobom w wieku od 45 do 54 lat (1/4 osób bezrobotnych). Wśród osób poszukujących pracy prawie 1/5 nie legitymuje się stażem pracy, w tym prawie 7% stanowią absolwenci szkół (w grupie tej przeważają absolwenci szkół wyższych - aż 47,3%). Stosunkowo długo pozostają bez pracy także absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (stanowią oni 1/7 bezrobotnych absolwentów) oraz policealnych i średnich zawodowych (1/6).

Wśród bezrobotnych najwięcej jest osób o niskich kwalifikacjach zawodowych, legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym lub podstawowym (38,4%) oraz zasadniczym zawodowym (26%). Wydłuża się okres pozostawania bez pracy. W 2003 r. blisko 44% bezrobotnych nie posiadało pracy dłużej niż 1 rok, a prawie 22% powyżej 2 lat. Dotyczy to głównie osób w górnych granicach wieku aktywności zawodowej.

Zmniejsza się udział osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych. W 2003 r. prawo do zasiłku posiadało jedynie 14% ogółu bezrobotnych.

Poprawa sytuacji na rynku pracy zdeterminowana jest liczbą zgłaszanych ofert pracy. Choć w ostatnim roku liczba zgłaszanych ofert pracy wzrosła, jest ich ciągle zbyt mało w stosunku do potrzeb. Na koniec 2003 r. na 1 ofertę pracy przypadało 96 osób.

Z inicjatywy Urzędu Miasta Poznania i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu w 1993 roku powstał pierwszy w Polsce Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości. Głównym celem jego działalności jest tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu i rozwojowi indywidualnych inicjatyw gospodarczych oraz pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy (doraźnej, sezonowej, zleconej i stałej) w jej uzyskaniu, poprzez: usługi doradcze, wykłady, prelekcje, prowadzenie czytelnicy z fachowymi publikacjami i sklepu z ofertami pracy. W 2003 r. Ośrodek dysponował 4,4 tys. ofert pracy.

Dla pobudzenia aktywności zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, w celu znalezienia zatrudnienia, w 1993 roku w ramach poradnictwa zawodowego w Powiatowym Urzędzie Pracy powołano Klub Pracy. Jest to wiodąca placówka w kraju zarówno pod względem aktywności (cieszy się przez cały czas popularnością wśród bezrobotnych), jak i skuteczności działania (od 30 – 40% osób korzystających z zajęć w klubie podejmuje pracę w różnych formach zatrudnienia).

W celu poprawy sytuacji na poznańskim rynku pracy wdrażany jest także Program wspierania zatrudnienia i rozwoju przedsiębiorczości na lata 2002 – 2006, wspólna inicjatywa miejskich i powiatowych władz samorządowych. Program zakłada m.in. rozbudowę lokalnej sieci wspierania biznesu, efektywne wykorzystanie istniejących zasobów rynku pracy, dążenie do reformy systemu kształcenia oraz rozwój działalności promocyjnej i informacyjnej. Promowane jest także samozatrudnienie absolwentów, szczególnie podejmowanie przez nich działalności wdrożeniowej z sektora badawczo-rozwojowego.

DOCHODY I WYDATKI LUDNOŚCI

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, w Poznaniu głównym źródłem utrzymania gospodarstw domowych jest praca najemna poza rolnictwem (43,3%). Z pracy na własny rachunek lub dochodów z najmu utrzymuje się 8,8% gospodarstw domowych. Dochody z emerytury lub renty inwalidzkiej są głównym źródłem utrzymania dla 31% gospodarstw domowych. Pozostałe utrzymują się ze źródeł niezarobkowych lub pozostają na utrzymaniu innych osób.

Przeciętne miesięczne wydatki w poznańskich gospodarstwach domowych stanowią ponad 90% uzyskiwanych dochodów. Najwięcej wydaje się na zakup żywności (ponad 30%) oraz utrzymanie mieszkania (około 25%). Stosunkowo duży udział stanowią także wydatki związane z transportem i łącznością (15%).

Dochody ludności z tytułu pracy i świadczeń społecznych

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w poznańskich przedsiębiorstwach w 2003 r. wynosiło 2.518 zł i było o 18,6% wyższe od przeciętnego w woj. wielkopolskim i o 7,5% wyższe niż przeciętne w kraju. Pracownicy zatrudnieni w przedsiębiorstwach sektora publicznego otrzymywali wynagrodzenia o 16,6% wyższe niż zatrudnieni w sektorze prywatnym. Najlepiej opłacani byli pracownicy zatrudnieni w przemyśle (2.876 zł) i budownictwie (2.590 zł). Pod względem wysokości wynagrodzeń Poznań zajmuje 4. pozycję wśród miast wojewódzkich, po Warszawie (3.227 zł), Katowicach (3.177 zł) i Gdańsku (2.645 zł).

Wprawdzie inflacja na koniec 2003 r. ukształtowała się na poziomie 0,8%, to jednak duży spadek wartości realnej płac dotyczył ważnych dziedzin życia ludności, związanych m.in.: z transportem (wzrost cen o 4,5%, głównie paliw – o 7,9%), mieszkaniem (wzrost cen energii elektrycznej – o 5,1%, za najem mieszkania – o 4,9%), zdrowiem (głównie usług medycznych) i edukacją (głównie opłat za: naukę w szkołach wyższych i korzystanie z przedszkola).

Przeciętna emerytura i renta brutto wynosiła 1.119 zł i stanowiła 44% przeciętnego wynagrodzenia wypłacanego pracownikom zatrudnionym w sektorze przedsiębiorstw. Poziom świadczeń był zróżnicowany. W 2003 r. ze świadczeń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych skorzystało 142,4 tys. osób, tj. ok. 25% mieszkańców Poznania, którym wypłacono łącznie 159,3 mln zł. Ponad połowę świadczeniobiorców stanowią emeryci, którym w 2003 r. wypłacono 89 mln zł. Kwota wypłaconych rent inwalidzkich stanowi 22% świadczeń (35,2 mln zł tys. zł) i otrzymuje je ponad 31% świadczeniobiorców.

Budżety gospodarstw domowych

Sytuacja poznańskich gospodarstw domowych nie przedstawiała się zadowalająco. Znacznie zmalał wskaźnik wzrostu wynagrodzeń i świadczeń społecznych i nie rekompensował wzrostu cen towarów i usług.

W 2003 roku ceny towarów i usług w porównaniu do ubiegłego roku wzrosły średnio o 0,8%. Obniżyła się siła nabywcza płac w odniesieniu do pięciu podstawowych dziedzin życia, związanych z: mieszkaniem, zdrowiem, edukacją, rekreacją i kulturą oraz transportem. Wzrost cen w dziale transportu powodowany był głównie podwyżką o 7,9% cen paliw i o 5,9% opłat za transport kolejowy. W zakresie opłat związanych z mieszkaniem na średni wskaźnik wzrostu o 3,3% w 2003 r. wpłynęły ceny związane z: energią elektryczną o 5,1%, najmem mieszkania – o 4,9% oraz energią elektryczną i gazem – o 3,4%. Znaczny wzrost cen towarów i usług zanotowano w dziale zdrowie – o 2,1%, głównie na artykuły medyczne – farmaceutyczne (o 2,2%). Ceny usług medycznych wzrosły o 1,7%, w tym lekarskich – o 1,3%. W dziedzinie rekreacji i kultury ceny wzrosły przeciętnie o 1,8%, zwłaszcza za gazety, czasopisma, książki i artykuły: piśmienne, kreślarskie, malarskie oraz usługi w zakresie rekreacji i kultury. Ceny usług związanych z edukacją wzrosły o 2,3%. Podwyżki dotyczyły głównie opłat za: naukę w szkołach wyższych, korzystanie ze żłobka i przedszkola.

Ceny żywności i napojów bezalkoholowych obniżono średnio o 1,0%. Spadek cen dotyczył głównie: mięsa wieprzowego, warzyw i cukru. Wzrosły natomiast ceny m.in.: pieczywa, mleka, serów, olejów i owoców. Ceny napojów bezalkoholowych obniżyły się w 2003 r. o 0,5%, głównie wód mineralnych i soków (o 1,1%), wzrosły natomiast ceny kawy, herbaty i kakao (o 0,3%). Obniżkę cen odnotowano w grupie towarów „odzież i obuwie” – o 2,5% oraz „napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe” (o 2,2%). W tej ostatniej spadek cen dotyczył napojów alkoholowych (o 4,8%) wzrosły natomiast ceny wyrobów tytoniowych (o 4,0%).

OCENY ZEWNĘTRZNE POZNANIA

Rating Poznań

Od maja 2001 r. Poznań posiada ocenę wiarygodności kredytowej (rating)²⁵ nadany przez niezależnie działającą agencję ratingową Moody's Investors Service. Ocena ratingowa Baa1 z prognozą stabilną jest najwyższą spośród dużych polskich miast²⁶, posiadających taką ocenę. Oznacza ona, że Miasto posiada wysoką zdolność do wywiązywania się z zaciąganych zobowiązań finansowych.

Poznań jest jednym z dziewięciu miast w Polsce, wraz z Bydgoszczą, Częstochową, Gdańskiem, Katowicami, Krakowem, Łodzią, Szczecinem i Wrocławiem, posiadającym rating nadany przez jedną z trzech (pozostałe to Standard & Poor's oraz Fitch Ratings) najbardziej renomowanych agencji ratingowych na świecie oraz pierwszym miastem w Polsce ocenianym przez agencję Moody's.

Oprócz Poznania tak wysoką ocenę posiadają jedynie Katowice (BBB+ prognoza stabilna według agencji Fitch Ratings, co odpowiada ocenie Baa1 według agencji Moody's) oraz Kraków (BBB+ prognoza stabilna według agencji Standard & Poor's). Pozostałe wymienione miasta uzyskały oceny na niższym poziomie: BBB (odpowiadającą Baa2 według Moody's) – Gdańsk, Szczecin i Wrocław (prognoza stabilna) oraz BBB– (odpowiadającą Baa3 według Moody's) – Łódź (prognoza negatywna) oraz Bydgoszcz i Częstochowa (prognoza stabilna).

Od maja 2001 r. ocena ratingowa Poznania podlega stałemu monitorowaniu przez agencję. We wrześniu 2003 r. rating Poznania został podtrzymany.

Atrakcyjność inwestycyjna Poznania

Według prowadzonego od 1997 r. przez niezależny Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową corocznego rankingu klimatu inwestycyjnego miast Polski, Poznań jest niezmiennie kwalifikowany w ścisłej czołówce wśród miast wojewódzkich i jest zaliczany do najwyższej klasy A, oznaczającej ponadprzeciętną atrakcyjność dla inwestorów. Obecnie jest jednym z czterech miast wojewódzkich charakteryzujących się najwyższą atrakcyjnością inwestycyjną i najniższym stopniem ryzyka inwestycyjnego. Główne atuty Poznania to: duży potencjał rynku lokalnego, jakość siły roboczej, korzystny klimat społeczny i rozbudowywana infrastruktura techniczna. Ważna jest także dostępność komunikacyjna, szczególnie połączenia lotnicze i bliskość granicy zachodniej, oraz zaawansowane procesy

²⁵ rating to opinia niezależnej, wyspecjalizowanej instytucji, określająca wiarygodność kredytową ocenianego podmiotu. Wyraża ona ogólną zdolność podmiotu do wywiązywania się ze swoich zobowiązań finansowych lub dotyczy konkretnej emisji zobowiązania lub programu finansowego. Głównym zadaniem ratingu miasta jest poinformowanie obecnych i przyszłych inwestorów o wiarygodności i wypłacalności. Posiadanie ratingu umożliwia łatwiejszy i szerszy dostęp do rynków finansowych oraz pozwala na pozyskanie kapitału zewnętrznego na korzystniejszych warunkach

²⁶ ocenę na identycznym poziomie posiada od grudnia 2002 roku Katowice (BBB+ prognoza stabilna, nadana przez agencję Fitch Ratings) oraz od listopada 2004 r. Kraków (BBB+ prognoza stabilna, nadana przez agencję Standard & Poor's)

transformacji gospodarczej. Wysoko jest oceniana aktywność marketingowa władz lokalnych.

W dwóch ostatnich rankingach miast wojewódzkich (styczeń 2002 i luty 2003) do najwyższej klasy A wraz z Poznaniem zostały zakwalifikowane jedynie trzy inne miasta: Warszawa, Kraków i Wrocław. Poznań uplasował się na wysokiej 2. pozycji (za Warszawą). W stosunku do pierwszego rankingu z 1997 r. Poznań poprawił swoje notowania o trzy pozycje.

W badaniach Instytutu podkreślono, że na podejmowane przez inwestorów decyzje lokalizacyjne decydujący wpływ ma: jakość rynku pracy, przychylny klimat społeczny oraz chłonność rynku lokalnego. Są to elementy, których zmiany są możliwe w dłuższym przedziale czasowym i ich wysoki poziom jest czynnikiem wysokostabilnym dla gospodarki miasta. W Poznaniu te trzy czynniki zostały zakwalifikowane do najwyższej klasy A we wszystkich dotąd przeprowadzonych rankingach klimatu inwestycyjnego.

Ranking rozwoju regionalnego

Według opublikowanego w 2003 r. przez warszawskie Centrum Badań Regionalnych corocznego rankingu potencjału rozwojowego 65 powiatów grodzkich, Poznań jest klasyfikowany w ścisłej czołówce rankingu i jest zaliczany do najwyższej ekstraklasy ocenianych powiatów, zajmując 2. miejsce (za Sopotem i przed Krakowem). Główne atuty Poznania to: aktywność gospodarcza i społeczna mieszkańców, duży potencjał rynku lokalnego, jakość siły roboczej, korzystny klimat społeczny i rozbudowywana infrastruktura techniczna.

W niższej, I klasie znalazło się 7 miast, w tym: Wrocław, Szczecin, Katowice i Gdańsk (zająły one odpowiednio 4., 5., 8. i 9. miejsce).

Kryteria rankingu opierają się na założeniu, że lokalny rozwój zależy od ogólnej sytuacji gospodarczej oraz od aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców. Najważniejszym wskaźnikiem aktywności gospodarczej jest liczba i struktura lokalnie zarejestrowanych prywatnych podmiotów gospodarczych oraz ich wyniki finansowe. Szczególne znaczenie ma rozwój prywatnego sektora usług, zwłaszcza otoczenia biznesu jak również aktywność mieszkańców, mierzona liczbą organizacji non-profit oraz frekwencją wyborczą, co wskazuje na stopień zintegrowania lokalnej społeczności i wywiera wpływ na funkcjonowanie lokalnej gospodarki. Oceniane jest także zaangażowanie władz miejskich w sprawę lokalnego rozwoju (np. wielkość inwestycji w zakresie lokalnej infrastruktury). W rankingu uwzględniane są nadto wskaźniki atrakcyjności powiatu jako miejsca zamieszkania: bilans migracji oraz poziom rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Oceniając wyniki rankingu, Centrum zwróciło uwagę na znaczenie Poznania w stymulowaniu rozwoju regionalnego sąsiadujących z miastem gmin powiatu poznańskiego²⁷. Ten wpływ jest efektem celowej polityki prowadzonej przez poznański samorząd.

²⁷ od 2001 r. powiat poznański ziemski jest klasyfikowany w pierwszej klasy potencjału (awans z drugiej klasy z 2000 r.)

INWESTYCJE

Nakłady inwestycyjne poniesione w latach 1990-2003 wyniosły ogółem ponad 30 mld zł, a liczone na mieszkańca średnio 3,7 tys. zł rocznie. Duże zainteresowanie Poznaniem przez kapitał zagraniczny zaowocowało wzrostem nakładów na inwestycje zagraniczne, a ich udział w inwestycjach ogółem wyniósł średnio 26%. W latach 1990- 2003 wartość inwestycji zagranicznych zrealizowanych w Poznaniu wyniosła 3,5 mld USD, czyli 6 tys. USD na mieszkańca, i jego udział w inwestycjach zagranicznych Polski wyniósł 4,8%. Od 1997 roku Poznań zajmuje II pozycję po Warszawie w wielkości inwestycji zagranicznych na mieszkańca w Polsce. Procesy zachodzące w gospodarce od 1990 roku spowodowały także zmiany w strukturze inwestycji. Nastąpił spadek nakładów na przemysł, pomimo zachowania przez tą branżę dominującego udziału w inwestycjach (33%). Znacząco wzrosły nakłady na handel i naprawy (16%), pośrednictwo finansowe, obsługę nieruchomości i firm oraz transport, składowanie i łączność. Dominujący udział inwestycji przemysłowych jest szczególnie widoczny w inwestycjach zagranicznych, gdzie udział ten wynosi 75%, co jest związane z prywatyzacją z udziałem kapitału zagranicznego największych poznańskich firm produkcyjnych. Znaczący jest także udział kapitału zagranicznego w handlu (13%), usługach i pośrednictwie finansowym (po 6%). Ta struktura nakładów potwierdza zmiany zachodzące w gospodarce Poznania, w której coraz większą rolę odgrywa szeroko pojęta sfera usług.

W Poznaniu nakłady o wysokości ponad 1 mln USD zainwestowało dotąd ponad 100 firm zagranicznych, najwięcej w Polsce (po Warszawie), z tego aż 11 zaangażowało kapitał powyżej 50 mln USD, przede wszystkim w poważne przedsięwzięcia produkcyjne. Najwięksi inwestorzy to przede wszystkim wielkie koncerny przemysłowe i banki. Najwyższy kapitał zainwestowały: Volkswagen, GlaxoSmithKline, Bridgestone oraz Allied Irish Bank. Pozostałe firmy, które zainwestowały w Poznaniu kapitał powyżej 50 mln USD to: Alcatel, Beiersdorf, Dalkia, Exide, Metro, Nestle²⁸, Pernod Ricard, Wrigley.

Zagraniczni inwestorzy angażują się głównie w prywatyzację firm pełniąc funkcję inwestora strategicznego. Dotyczy to zarówno inwestowania w nowe firmy, jak i finansowania rozwoju zakładów wykupionych w latach ubiegłych. W latach 1990-2003 procesem tym objęto 27 firm, w tym 23 zakłady produkcyjne. Zainteresowanie inwestorów zagranicznych notuje także sieć usługowa dystrybucji paliw, gastronomii i handlu. 6 dużych koncernów pobudowało stacje paliwowe, 3 koncerny – restauracje szybkiej obsługi, a 15 firm - pawilony i centra handlowe. Zrealizowano także 3 inwestycje zagraniczne z zakresu rozrywki i rekreacji. Do końca 1997 roku kapitał zagraniczny praktycznie nie inwestował w budowę nowych powierzchni biurowych i prowadzono jedynie modernizację budynków istniejących. Obecnie w rynek nieruchomości biurowych zainwestowały 4 firmy zagraniczne. Największą zakończoną inwestycją jest gmach Poznańskiego Centrum Finansowego²⁹.

²⁸ w 2004 r. koncern sprzedał poznańską fabrykę prywatnemu polskiemu inwestorowi

²⁹ do grudnia 2004 r. inwestorem zagranicznym była międzynarodowa grupa kapitałowa Von der Heyden Group. W grudniu gmach został sprzedany irlandzkiemu funduszowi leasingowemu

Większość inwestorów zagranicznych pochodzi z 8 krajów: Niemiec, Wielkiej Brytanii, USA, Francji, Irlandii, Japonii, Szwecji i Szwajcarii, część reprezentuje kapitał międzynarodowy. W Poznaniu inwestują zarówno wielkie międzynarodowe korporacje finansowe, zagraniczne koncerny o zasięgu światowym, jak i mniejsze firmy o zasięgu lokalnym, dla których realizacja przedsięwzięcia w Polsce jest często pierwszą próbą wejścia na rynki międzynarodowe. Główne kierunki ich działalności to przemysł: spożywczy, farmaceutyczny, tytoniowy i motoryzacyjny oraz inwestycje w zakresie finansów, handlu i gastronomii. Są to firmy w większości notowane na giełdach światowych, o wysokiej renomie w świecie biznesu. Ich zainteresowanie Poznaniem podnosi rangę miasta i w rezultacie przyciąga dalszych poważnych inwestorów.

Częścią inwestycji krajowych są inwestycje samorządowe. Chociaż ich udział w globalnej kwocie nakładów inwestycyjnych wynosi niecałe 7 %, stanowią one jednak podstawowy czynnik rozwoju i funkcjonowania miasta. Są to zadania związane głównie z rozwojem komunalnej infrastruktury technicznej i społecznej oraz ochroną środowiska naturalnego. Zadania te są niezbędne zarówno dla mieszkańców miasta, jak i dla realizacji wszelkich innych przedsięwzięć komercyjnych. Bez nich funkcjonowanie i rozwój gospodarki miejskiej nie byłby możliwy. Środki na inwestycje samorządowe kierowane były głównie na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej (90 %). Prawie 80 % skierowano na komunalną infrastrukturę techniczną, w ramach której bezwzględny priorytetem objęto inwestycje komunikacyjno-drogowe. Na infrastrukturę społeczną poniesiono w tym okresie 9 % nakładów, które skierowano na inwestycje w zakresie oświaty i wychowania oraz zdrowia i pomocy społecznej.

W latach 1990-2003 w Poznaniu zakończono ponad 600 zadań inwestycyjnych z zakresu budownictwa inwestycyjnego, a uzyskane efekty rzeczowe to 850 km uzbrojenia terenu oraz 560 nowych budynków i budowli. Najbardziej znaczącymi efektami inwestycyjnymi uzyskanymi w 2003 r. było: zakończenie 21 nowych oraz modernizacja i rozbudowa obiektów kubaturowych z zakresu: przemysłu, handlu, usług, szkolnictwa wyższego, kultury, obsługi firm oraz stacji paliw. Rozbudowywano także sieć i urządzenia telekomunikacyjne. Oddano do użytku 36,7 tys. m² powierzchni biurowej, 47,8 tys. m² powierzchni handlowo-usługowej, 15,1 tys. m² powierzchni dydaktycznej oraz około 1,7 tys. miejsc parkingowych. Największe inwestycje zakończone w Poznaniu w 2003 roku to m.in.: kompleks naukowo-dydaktyczny Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa, część gmachu Wydziału Biologii na terenie kampusu UAM na Morasku, 2 biurowce (PGK Centrum II i Delta), Centrum Biznesu, Handlu i Sztuki "Stary Browar", budynki straży pożarnej (strażnica przy ul. Wolnica i budynek dydaktyczny Szkoły Aspirantów PSP), nowy blok operacyjny z oddziałem chirurgicznym w Szpitalu Dziecięcym im. Krysiewicza oraz oddział kardiochirurgii w Szpitalu Klinicznym Nr 1, nowa siedziba Ośrodka Regionalnego TVP przy ul. Serafitek oraz zmodernizowana infrastruktura 2 lotnisk: cywilnego Ławica oraz wojskowego Krzesiny (efekt częściowy). Otwarto także obwodnicę autostradową Poznania i wschodni odcinek autostrady A2 z Poznania do Wrześni. Niemiecki koncern Volkswagen oddał do użytku część obiektów rozbudowywanej fabryki samochodów Volkswagen w Antoninku, a południowoafrykański SABMiller browaru Kompanii Piwowarskiej S.A. Zakończono budowę Centrum Biurowego Globis, supermarketu firmy Ahold i stacji paliwowej Neste.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Zachodzące w Polsce zmiany polityczne i ekonomiczne w latach 90. umożliwiły m.in. większą swobodę w nawiązywaniu kontaktów zagranicznych, co zaowocowało podpisaniem umów o partnerskiej współpracy Poznania z różnymi miastami na świecie oraz wymianą doświadczeń między poznańskimi przedsiębiorstwami i instytucjami a zagranicznymi. W ramach partnerskich kontaktów starano się zbliżyć społeczności miast, szukano takich form współpracy, które bardziej odpowiadałyby zmienionym warunkom i aktualnej sytuacji w Polsce.

Prowadzona współpraca służyła również wymianie doświadczeń między pracownikami samorządowymi i środowiskami zawodowymi, poprawie funkcjonowania miasta, usprawnieniu działania służb komunalnych, promocji gospodarczej Poznania, w celu zainteresowania zagranicznych podmiotów gospodarczych inwestowaniem w Poznaniu.

Przybierała ona różne formy, od wymiany grup młodzieży i wspólnych realizacji imprez kulturalnych i sportowych po przedsięwzięcia z zakresu gospodarki komunalnej, ochrony środowiska, rolnictwa, szkolnictwa i edukacji zawodowej.

Współpraca Poznania z Nottinghamshire, Hanowerem i Rennes oceniana jest szczególnie wysoko ze względu na szeroki zakres, różnorodne formy oraz intensywność kontaktów osób i instytucji uczestniczących w realizowanych projektach.

Miasto Poznań w 2003 r. aktywnie uczestniczyło w pracach nad realizacją międzynarodowych projektów i programów związanych z wprowadzaniem nowych rozwiązań procesów zarządzania, rozwoju i współpracy gospodarczej. W 2003 r. Miasto Poznań – jako pierwsze miasto jeszcze wtedy spoza Unii Europejskiej - było gospodarzem obrad XXII Zgromadzenia Ogólnego Rady Gmin i Regionów CEMR.

W Poznaniu funkcjonują przedstawicielstwa 19 państw. Miasto jest siedzibą generalnego konsulatu Federacji Rosyjskiej oraz agencji konsularnej USA. Ponadto 17 państw: Niemcy, Dania, Holandia, Czechy, Francja, Turcja, Węgry, Rumunia, Słowacja, Wielka Brytania, Meksyk, Litwa, Łotwa, Belgia, Włochy, Irlandia i Albania otworzyło tutaj konsulaty honorowe.

PROMOCJA MIASTA

Władze Miasta podejmują szereg działań mających na celu promocję walorów gospodarczych, turystycznych i kulturalnych Poznania, tak w kraju, jak i poza jego granicami. Prowadzone są wielokierunkowe działania dla pozyskania krajowych i zagranicznych inwestorów oraz kształtowania sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości środowiska lokalnego. Zainteresowanie firm inwestowaniem w Poznaniu jest duże. Są to głównie podmioty, których kapitał pochodzi z Niemiec, Polski, Francji, Holandii i Wielkiej Brytanii. Promocji Poznania oraz możliwości lokalizacji inwestycji służy udział przedstawicieli Poznania w międzynarodowych i krajowych targach inwestycyjnych, m.in.: Międzynarodowych Targach Nieruchomości MIPIM w Cannes (Francja), Międzynarodowych Targach Inwestycyjnych ExpoReal'03 w Monachium, Międzynarodowych Targach Reallocation'03 w Lipsku i Targach Inwestycyjnych Miast Polskich INVESTCITY. W kontaktach z inwestorami pomocne są wydawnictwa promocyjne, wydawane w wersjach językowych: polskiej, angielskiej i niemieckiej, informujące o możliwościach inwestowania w Poznaniu, takie jak: „Informator dla Inwestorów”, mapa „Inwestycje komercyjne w Poznaniu”, „W Poznaniu warto zamieszkać”, Autostrada A2”. Propozycje lokalizacyjne Poznania zostały także umieszczone w Miejskim Informatorze Multimedialnym.

Władze Poznania podejmują także różnorodne działania, mające na celu rozpowszechnianie informacji o mieście, aby w ten sposób przyczynić się do jego promocji. Wśród nich wymienić można:

- umieszczanie informacji o mieście w Miejskim Informatorze Multimedialnym (MIM)
- dystrybucja materiałów o Poznaniu, mająca m.in. na celu pozyskanie zagranicznych i krajowych inwestorów. Materiały o mieście rozpowszechniane są również poprzez krajowe i zagraniczne izby przemysłowo-handlowe, wydziały handlowe ambasad i konsulaty w Polsce, polskie placówki dyplomatyczne za granicą, firmy developerskie i consultingowe, banki inwestycyjne, biura World Trade Center itp. Informacje, artykuły i ogłoszenia o Poznaniu prezentowane są także w różnorodnych publikacjach
- wydawanie sukcesywnie aktualizowanych, materiałów informacyjnych i promocyjnych o Poznaniu.

Władze Poznania podejmują również działania mające na celu umocnienie roli Poznania jako miasta kongresów i zjazdów oraz promocji jego walorów turystycznych i kulturalnych, takie jak:

- sukcesywne aktualizowanie danych dotyczących bazy noclegowej, gastronomicznej i kongresowej Poznania
- uczestnictwo w Międzynarodowych Targach Turystycznych ITB w Berlinie, Targach Turystycznych Vakantiebeurs w Utrechcie, Targach Turystycznych Tur w Goeteborgu, Targach Turystycznych GO®IONTOUR w Brnie, TOUR-SALON w Poznaniu

- organizacja XXII Zgromadzenia Ogólnego Rady Gmin i Regionów Europy w dniach 14-17 maja 2003 r. W poznańskich obradach CEMR-u wzięło udział 784 uczestników z 26 krajów
- wydawanie materiałów promocyjnych o tematyce turystycznej, do których należą: „Informator dla Organizatorów Konferencji w Poznaniu” , folder „Noclegi w Poznaniu”, plan „Poznań Centrum”, folder-składanka "Poznań - warto zobaczyć!".
- dofinansowywanie publikacji i wydawnictw związanych bądź z osobą twórcy, bądź tematycznie z Poznaniem, jego kulturą i historią oraz wydawnictw fonograficznych
- organizacja imprez sportowych i kulturalnych o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym, a także wspieranie nowych inicjatyw i działań
- dofinansowywanie działalności Centrum Informacji Turystycznej
- udział w pracach Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej (PLOT)
- organizacja imprez turystycznych po Poznaniu i Wielkopolsce
- prezentacja poznańskiej kultury na imprezach krajowych i zagranicznych.

Szczególną pozycję wśród wydawnictw promujących Poznań zajmuje, ukazujący się co miesiąc, a wydawany przez Wydawnictwo Miejskie, Poznański Informator Kulturalny, Sportowy i Turystyczny IKS.

TABELE

Tabela 1 Powierzchnia i ludność Poznania wg dzielnic

Wyszczególnienie	Powierzchnia		Liczba mieszkańców		Gęstość zaludnienia na 1 km ²
	km ²	struktura %	tys.	struktura %	
Ogółem	261,3	100,0	574,1	100,0	2.197
z tego dzielnice:					
Grunwald	36,2	13,8	125,5	21,9	3.468
Jeżyce	57,9	22,2	81,3	14,2	1.405
Nowe Miasto	105,1	40,2	142,2	24,8	1.353
Stare Miasto	47,1	18,0	161,2	28,1	3.423
Wilda	15,0	5,8	63,8	11,1	4.254

źródło: Urząd Statystyczny Poznań

Tabela 2 Ludność Poznania według grup ekonomicznych

Wyszczególnienie	1990		1995		2003	
	tys. osób	struktura %	tys. osób	struktura %	tys. osób	struktura %
Ludność ogółem	590,1	100,0	581,2	100,0	574,1	100,0
z tego w wieku:						
przedprodukcyjnym 0-17 lat	152,0	25,8	134,0	23,1	96,2	16,7
produkcyjnym 18 – 59/64 lat	354,6	60,1	358,7	61,7	384,0	66,9
poprodukcyjnym 60/65 i więcej	83,5	14,1	88,5	15,2	94,0	16,4

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

**Tabela 3 Pracownicy administracyjni Urzędu Miasta Poznania
wg poziomu wykształcenia i stażu pracy**

Wyszczególnienie	Liczba pracowników wg stanu na 31 grudnia		2002=100	Udział %	
	2002	2003		2002	2003
Pracownicy ogółem	1.357	1.343	98,9	100,0	100,0
z tego z wykształceniem:					
wyższym	625	674	107,8	46,0	50,1
średnim ogólnokształcącym	185	152	82,2	13,6	11,3
policealnym i średnim zawodowym	529	496	93,8	39,0	36,9
zasadniczym zawodowym	5	4	80,0	0,4	0,3
pozostałym	0	3	0	0,0	0,2
z tego ze stażem pracy:					
do 5 lat	262	268	102,3	19,3	19,9
od 6-10 lat	171	186	108,8	12,6	13,8
od 11-20 lat	353	344	97,4	26,0	25,6
od 21-30 lat	348	321	92,2	25,6	23,9
30 i więcej lat	210	204	97,1	15,5	15,2

źródło: Wydział Organizacyjny UMP

Tabela 4 Wartość majątku Miasta Poznania

Wyszczególnienie	2000	2003
Wartość majątku w mld zł		
Brutto	17,6	23,0
Netto	16,7	22,3
Majątek miejski w przeliczeniu na 1 mieszkańca w tys. zł		
Wartość brutto	30,5	41,1
Wartość netto	28,9	38,8

źródło: Biuro Nadzoru Właścicielskiego UMP

Tabela 5 Finanse Miasta w 2003 roku

Wyszczególnienie	w mln zł	struktura %
Dochody ogółem	1.289,4	100,0
Dotacja i subwencja z budżetu Państwa	490,4	38,0
Udziały w podatku dochodowym	286,2	21,5
Podatki i opłaty lokalne	285,9	22,2
Dochody z majątku i komunalnych jednostek budżetowych	181,0	14,0
Wydatki ogółem	1.434,7	100,0
bieżące	1.231,3	85,8
inwestycyjne	203,4	14,2

źródło: Wydział Budżetu i Analiz

Tabela 6 Wskaźniki finansowe w latach 2002-2003

Wyszczególnienie	2002	2003
Dochody ogółem na 1 mieszkańca w zł	2.289	2.246
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w zł	2.591	2.499
Wynik budżetu na mieszkańca w zł	-302	-253
Zadłużenie na 1 mieszkańca w zł	622	845

źródło: Wydział Budżetu i Analiz

Tabela 7 Szpitale miasta Poznania w 2002 roku (bez szpitali MON i MSW)

Wyszczególnienie	Liczba			Przeciętny pobyt chorego (w dniach)	Przeciętne wykorzystanie łóżka (w dniach)
	szpitali	łóżek (rzeczywistych)	leczonych osób (w tys.)		
Ogółem	18	5.511	218,7	7,4	296
z tego:					
kliniczne	5	2.241	93,5	7,3	303
specjalistyczne	6	1.784	69,0	7,9	307
ogólne	7	1.486	56,2	7,1	270

źródło: GUS

Tabela 8 Obiekty noclegowe Poznania w 2003 roku

Wyszczególnienie	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający (w tys.)		Wykorzystanie noclegów /pokoi
			Ogółem	w tym turyści zagraniczni	
Ogółem	54	7.120	385,0	157,8	39,8
Hotele	32	4.520	301,1	147,5	39,8
Motele	1	34	3,0	0,5	35,9
Pozostałe obiekty:	21	2.566	80,9	9,7	22,5
<i>Schroniska młodzieżowe</i>	4	262	24,4	1,9	52,9
<i>Ośrodki szkoleniowo – wypoczynkowe</i>	5	758	25,2	0,4	23,7
<i>Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych</i>	2	337	9,2	2,1	31,4
<i>Kempingi</i>	2	314	3,6	2,8	9,6
<i>Inne obiekty</i>	8	895	18,5	2,4	13,1

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

Tabela 9 Ruch budowlany

Rodzaj obiektów inwestycyjnych	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu			Liczba wydanych pozwoleń na budowę		
	2000	2002	2003	2000	2002	2003
Ogółem obiekty	2.924	3.248	2.553	4.014	4.552	4.492
z tego:						
mieszkalne	1.093	583	775	679	477	428
w tym: jednorodzinne	984	569	672	546	346	294
przemysłowe	18	38	39	44	34	37
handlowe i usługowe	541	221	323	48	55	42
zdrowia	14	14	11	4	6	10
oświaty	19	10	23	9	15	10
kultury i sztuki	6	6	9	1	17	5
kultury fizycznej	15	17	25	7	5	6
obiekty inżynierskie	1.218	2.359	1.348	3.222	3.943	3.852

źródło: Wydział Urbanistyki i Architektury UMP

Tabela 10 Wybrane podmioty gospodarcze według form własności

Wyszczególnienie	2000	2002	2003	2000=100
Przedsiębiorstwa państwowe	64	61		95,2
Spółki prawa handlowego ogółem	7.173	8.524		118,8
w tym: z udziałem kapitału zagranicznego	1.892	2.091		110,5
z ogółem:				
- spółki akcyjne	398	410		103,0
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	6.741	7.622		113,1
Spółdzielnie	297	300		101,0
Zakłady osób fizycznych	58.481	62.283		106,5

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

Tabela 11 Pracujący w Poznaniu w latach 2000 – 2003

Wyszczególnienie	Pracujący w latach		
	2000	2002	2003
Ogółem w tys. osób	221,8	219,4	213,7
w tym: w sektorze prywatnym	130,2	133,7	131,4
Z ogółem pracujący w %:	100,0	100,0	100,0
przemysł i budownictwo	31,0	28,6	29,8
usługi rynkowe	43,6	44,7	43,9
usługi nierynkowe	24,9	26,2	25,9
rolnictwo i leśnictwo	0,5	0,5	0,4

źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

Tabela 12 Miasta partnerskie Poznania

Miasto, kraj	Dokument i data podpisania	Zakres współpracy
Brno, Czechy	Umowa o współpracy, 16.09.1966	kultura, sport, administracja, gospodarka
Jyväskylä, Finlandia	Umowa o współpracy, 30.06.1979	gospodarka komunalna, budownictwo, urbanistyka i architektura, kultura, sport, turystyka, nauka i oświata
Hanower, Niemcy	Ramowe porozumienie o współpracy, 29.10.1979.	kultura, sport, opieka nad dziećmi i młodzieżą, opieka i pomoc społeczna, komunikacja, transport, ochrona środowiska
Toledo, Ohio, USA	Wspólna Deklaracja Siostrzanych Miast, 6.04.1991	edukacja, nauka, wymiana młodzieży w ramach International Youth Academy,
Pozuelo de Alarcon, Hiszpania	Umowa o przyjaźni i współpracy, 9.10.1992	kultura, nauka i szkolnictwo
Assen, Holandia	Deklaracja intencji współpracy, 22.10.1992	edukacja, nauka, sport, opieka zdrowotna, kultura, współpraca gospodarcza
Shenzhen, Chiny	Porozumienie o nawiązaniu stosunków miast zaprzyjaźnionych, 30.07.1993	gospodarka, handel, nauka i technika, kultura, oświata, ochrona zdrowia i lecznictwo
Nottinghamshire Wielka Brytania	Karta o partnerstwie, 23.09.1994	popieranie związków między uczelniami, edukacja gospodarcza i szkolenia, promocja turystyki, urbanistyka, doinwestowanie i ochrona istniejącego przemysłu, rozwój więzi gospodarczych, usługi socjalne, zagadnienia transportowe
Nablus, Palestyna	Umowa o współpracy, 22.05.1997	kultura, nauka i technika, edukacja, sport i turystyka, opieka zdrowotna, gospodarka, przemysł, handel, ochrona środowiska, infrastruktura i urbanistyka
Rennes, Francja	Umowa o współpracy, 4.04.1998	sektor zdrowia i socjalny, gospodarka komunalna, współpraca międzyszkolna, uniwersytecka, kulturalna, gospodarcza oraz między mieszkańcami
Charków, Ukraina	Porozumienie o współpracy, 24.09.1998	gospodarka komunalna, międzynarodowe targi, zdrowie i opieka społeczna, sport, nauka

źródło: Gabinet Prezydenta UMP